

Dz.U. 2004 Nr 241 poz. 2416

OBWIESZCZENIE
MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
z dnia 25 października 2004 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy
o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej

1. Na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz.U. Nr 62, poz. 718, z 2001 r. Nr 46, poz. 499, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 i Nr 113, poz. 984, z 2003 r. Nr 65, poz. 595 oraz z 2004 r. Nr 96, poz. 959) i art. 19 ustawy z dnia 29 października 2003 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 210, poz. 2036) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 44, poz. 220), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

1) ustawami: z dnia 16 grudnia 1972 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową (Dz.U. Nr 53, poz. 342), z dnia 23 czerwca 1973 r. zmieniającą ustawę o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 27, poz. 153), z dnia 27 września 1973 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 38, poz. 224), z dnia 22 listopada 1973 r. o zmianie ustawy o radach narodowych (Dz.U. Nr 47, poz. 276), z dnia 26 czerwca 1974 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks pracy (Dz.U. Nr 24, poz. 142), z dnia 28 maja 1975 r. o dwustopniowym podziale administracyjnym Państwa oraz o zmianie ustawy o radach narodowych (Dz.U. Nr 16, poz. 91) oraz z dnia 28 czerwca 1979 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 15, poz. 97)

– objętych jednolitym tekstem ustalonym obwieszczeniem Ministra Obrony Narodowej z dnia 6 lipca 1979 r. (Dz.U. Nr 18, poz. 111),

2) ustawami z dnia 20 lipca 1983 r. o systemie rad narodowych i samorządu terytorialnego (Dz.U. Nr 41, poz. 185) oraz z dnia 21 listopada 1983 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 61, poz. 278)

– objętych jednolitym tekstem ustalonym obwieszczeniem Ministra Obrony Narodowej z dnia 3 lutego 1984 r. (Dz.U. Nr 7, poz. 31),

3) ustawą z dnia 13 lipca 1988 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 24, poz. 171)

– objętych jednolitym tekstem ustalonym obwieszczeniem Ministra Obrony Narodowej z dnia 27 lipca 1988 r. (Dz.U. Nr 30, poz. 207),

- 4) ustawą z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. Nr 20, poz. 104),
 - 5) ustawą z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 29, poz. 154),
 - 6) ustawą z dnia 29 maja 1989 r. o przekazaniu dotychczasowych kompetencji Rady Państwa Prezydentowi Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i innym organom państwowym (Dz.U. Nr 34, poz. 178),
 - 7) ustawą z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. Nr 30, poz. 179),
 - 8) ustawą z dnia 17 maja 1990 r. o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy a organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 34, poz. 198),
 - 9) ustawą z dnia 19 lipca 1990 r. o zmianie ustawy o zasadach tworzenia zakładowych systemów wynagradzania oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 55, poz. 319),
 - 10) ustawą z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. Nr 78, poz. 462),
 - 11) ustawą z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. Nr 55, poz. 234),
 - 12) ustawą z dnia 25 października 1991 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 113, poz. 491)
- ujętych w obwieszczeniu Ministra Obrony Narodowej z dnia 11 grudnia 1991 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1992 r. Nr 4, poz. 16),
- 13) obwieszczeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1992 r. o sprostowaniu błędów (Dz.U. Nr 40, poz. 174),
 - 14) ustawą z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do bezpłatnych i ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz.U. Nr 54, poz. 254),
 - 15) ustawą z dnia 10 marca 1994 r. o zmianie ustawy o zatrudnieniu i bezrobociu oraz o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 43, poz. 165),
 - 16) ustawą z dnia 9 listopada 1995 r. o zmianie ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 1996 r. Nr 7, poz. 44),
 - 17) ustawą z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie Ministra Obrony Narodowej (Dz.U. z 1996 r. Nr 10, poz. 56),
 - 18) ustawą z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zmianie niektórych ustaw normujących funkcjonowanie gospodarki i administracji publicznej (Dz.U. Nr 106, poz. 496),
 - 19) ustawą z dnia 21 listopada 1996 r. o zmianie ustaw: o broni, amunicji i materiałach wybuchowych, o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego, o drogach publicznych, Prawo celne, o ochronie granicy państwowej oraz o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1997 r. Nr 6, poz. 31),
 - 20) ustawą z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. Nr 28, poz. 153),

- 21) ustawą z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 554 i Nr 160, poz. 1083),
- 22) ustawą z dnia 17 lipca 1997 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 80, poz. 495),
- 23) ustawą z dnia 20 sierpnia 1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. Nr 121, poz. 770),
- 24) ustawą z dnia 4 września 1997 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz.U. Nr 141, poz. 944 i Nr 160, poz. 1083),
- 25) obwieszczeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 grudnia 1998 r. o ogłoszeniu ostatecznego wyroku Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego art. 131 ust. 1 pkt 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 146, poz. 961),
- 26) ustawą z dnia 3 grudnia 1998 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 162, poz. 1114),
- 27) ustawą z dnia 29 grudnia 1998 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa (Dz.U. Nr 162, poz. 1126),
- 28) ustawą z dnia 7 maja 1999 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o uposażeniu żołnierzy (Dz.U. Nr 50, poz. 500, z 2001 r. Nr 27, poz. 298 oraz z 2003 r. Nr 210, poz. 2036),
- 29) ustawą z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz.U. Nr 12, poz. 136 i Nr 122, poz. 1323, z 2001 r. Nr 154, poz. 1802, z 2002 r. Nr 208, poz. 1763 oraz z 2003 r. Nr 203, poz. 1966),
- 30) ustawą z dnia 9 listopada 2000 r. o bezpieczeństwie morskim (Dz.U. Nr 109, poz. 1156),
- 31) wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 maja 2001 r. sygn. akt P. 15/2000 (Dz.U. Nr 48, poz. 506),
- 32) ustawą z dnia 6 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, ustawy o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Milicji Obywatelskiej, ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, ustawy o uposażeniu żołnierzy, ustawy o Policji, ustawy o Urzędzie Ochrony Państwa, ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, ustawy o kontroli skarbowej, ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, ustawy o Służbie Więziennej oraz ustawy o Inspekcji Celnej (Dz.U. Nr 81, poz. 877),
- 33) ustawą z dnia 6 lipca 2001 r. o gromadzeniu, przetwarzaniu i przekazywaniu informacji kryminalnych (Dz.U. Nr 110, poz. 1189 oraz z 2002 r. Nr 81, poz. 731),
- 34) ustawą z dnia 20 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o dyscyplinie wojskowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 85, poz. 925),
- 35) ustawą z dnia 23 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy – Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego, ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 111, poz. 1194),

- 36) ustawą z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz.U. Nr 123, poz. 1353),
- 37) ustawą z dnia 21 grudnia 2001 r. o zmianie ustawy o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów, ustawy o działach administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 154, poz. 1800)
– ujętych w obwieszczeniu Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 lutego 2002 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 21, poz. 205),
- 38) ustawą z dnia 23 maja 2002 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 81, poz. 732),
- 39) ustawą z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz.U. Nr 74, poz. 676),
- 40) ustawą z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz.U. Nr 113, poz. 984),
- 41) ustawą z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym (Dz.U. Nr 113, poz. 985),
- 42) ustawą z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 156, poz. 1301),
- 43) ustawą z dnia 13 września 2002 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o uposażeniu żołnierzy (Dz.U. Nr 166, poz. 1363),
- 44) ustawą z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz.U. Nr 200, poz. 1679),
- 45) ustawą z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. Nr 199, poz. 1673),
- 46) ustawą z dnia 13 listopada 2002 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 200, poz. 1687),
- 47) ustawą z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz.U. Nr 45, poz. 391),
- 48) ustawą z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz.U. Nr 90, poz. 844),
- 49) ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. Nr 96, poz. 874),
- 50) ustawą z dnia 9 lipca 2003 r. o Wojskowych Służbach Informacyjnych (Dz.U. Nr 139, poz. 1326),
- 51) ustawą z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 179, poz. 1750),
- 52) ustawą z dnia 29 października 2003 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 210, poz. 2036 oraz z 2004 r. Nr 116, poz. 1203),
- 53) ustawą z dnia 28 listopada 2003 r. o służbie zastępczej (Dz.U. Nr 223, poz. 2217),

54) ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 1203 i Nr 151, poz. 1596),

55) ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. Nr 210, poz. 2135)

oraz zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem 25 października 2004 r.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy nie obejmuje:

1) art. 203–205, 207–212 i 213 ust. 3, art. 214 i 215 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 44, poz. 220), które stanowią:

„Art. 203. 1. Orzeczona przed dniem wejścia w życie ustawy zupełna niezdolność do służby wojskowej (kategoria „E”) oznacza trwałą niezdolność do służby wojskowej i do służby w formacjach samoobrony.

2. Osoby uznane przed dniem wejścia w życie ustawy za niezdolne do służby wojskowej w czasie pokoju (kategoria „D”) mogą być przeznaczone do służby w formacjach samoobrony bez zmiany wydanego w stosunku do nich orzeczenia.

Art. 204. Zasadnicza służba wojskowa w systemie obrony terytorialnej przewidziana w dotychczasowych przepisach o powszechnym obowiązku wojskowym staje się wojskowym szkoleniem poborowych przewidzianym w art. 79 niniejszej ustawy.

Art. 205. Ilekroć w obowiązujących przepisach jest mowa:

1) o zwolnieniu od powszechnego obowiązku wojskowego – należy przez to rozumieć zwolnienie od obowiązku służby wojskowej;

2) o przepisach o powszechnym obowiązku wojskowym – należy przez to rozumieć przepisy niniejszej ustawy i przepisy wydane na jej podstawie;

3) o wojskowych komendach i komendantach wojewódzkich oraz rejonowych – należy przez to rozumieć wojewódzkie i powiatowe sztaby wojskowe oraz szefów tych sztabów.”

„Art. 207. W art. 17 § 1 ustawy z dnia 20 lipca 1950 r. o zmianie przepisów postępowania karnego (Dz.U. z 1950 r. Nr 38, poz. 348, z 1954 r. Nr 34, poz. 142, z 1955 r. Nr 46, poz. 309, z 1958 r. Nr 18, poz. 76 i z 1959 r. Nr 14, poz. 75) przepis lit. b) otrzymuje brzmienie:

„b) osoby powołane do czynnej służby wojskowej z upływem terminu, w którym były obowiązane stawić się do tej służby, w sprawach o przestępstwa określone w art. 188 i 189 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 44, poz. 220), a poborowi także w sprawach o przestępstwa popełnione w drodze z miejsca pobytu do miejsca odbywania służby wojskowej.”

Art. 208. W dekreście z dnia 14 sierpnia 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz.U. z 1958 r. Nr 23, poz. 98 i Nr 36, poz. 164, z 1959 r. Nr 14, poz. 75, z 1961 r. Nr 6, poz. 39 oraz z 1965 r. Nr 14, poz. 98) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 5 i 6 otrzymują brzmienie:

„Art. 5. Żołnierzami w czynnej służbie wojskowej, do których stosuje się przepisy dekretu, zwanymi w dalszym ciągu „żołnierzami”, są:

- 1) szeregowcy i podoficerowie odbywający zasadniczą służbę wojskową;
- 2) szeregowcy i podoficerowie odbywający zajęcia szkoleniowe, przeszkolenie na obozie lub inną służbę w ramach wojskowego szkolenia poborowych;
- 3) szeregowcy i podoficerowie odbywający przeszkolenie wojskowe w jednostkach wojskowych w ramach wojskowego szkolenia studentów;
- 4) kandydaci na żołnierzy zawodowych kształceni w szkołach i na kursach wojskowych;
- 5) szeregowcy, podoficerowie, chorążowie i oficerowie odbywający ćwiczenia wojskowe;
- 6) podoficerowie, chorążowie i oficerowie odbywający okresową służbę wojskową;
- 7) szeregowcy i podoficerowie, pełniący służbę wojskową w razie wprowadzenia stanu bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa Państwa, ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.

Art. 6. Oficerowie i chorążowie zawodowi, podoficerowie zawodowi i nadterminowi oraz oficerowie i chorążowie powołani z rezerwy do czynnej służby wojskowej w przypadkach określonych w art. 5 pkt 7, jak również członkowie ich rodzin otrzymują zaopatrzenie określone w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i nadterminowych oraz ich rodzin.”;

2) w art. 13 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Żołnierzom, którzy odbywali okresową służbę wojskową, oraz członkom ich rodzin za podstawę wymiaru renty mogą być przyjęte w zależności od wyboru zainteresowanego zarobki osiągane przed powołaniem do tej służby albo uposażenie otrzymywane z tytułu odbywania okresowej służby wojskowej, z tym że podstawa wymiaru nie może być niższa od kwot określonych na podstawie ust. 3.”

Art. 209. W art. 18 dekretu z dnia 5 października 1955 r. o odpowiedzialności materialnej żołnierzy za szkody wyrządzone jednostce wojskowej (Dz.U. Nr 40, poz. 247) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Przepisy dekretu, z wyjątkiem art. 15, stosuje się również:

- 1) do pracowników cywilnych zatrudnionych w jednostkach wojskowych;
- 2) do żołnierzy, którzy nie pełnią czynnej służby wojskowej – w razie uszkodzenia, utraty lub zniszczenia przed ustalonym okresem używalności przedmiotów umundurowania i wyposażenia wojskowego, wydanych im do celów związanych z wykonywaniem powszechnego obowiązku obrony.”

Art. 210. W ustawie z dnia 6 czerwca 1958 r. o uposażeniu żołnierzy (Dz.U. Nr 36, poz. 165) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 6 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Prawo do uposażenia powstaje z dniem stawienia się żołnierza do pełnienia służby w określonym miejscu.”;

2) tytuł rozdziału drugiego otrzymuje brzmienie: „Uposażenie i inne należności pieniężne żołnierzy zawodowych i służby okresowej.”;

3) art. 21 otrzymuje brzmienie:

„Art. 21. Żołnierze służby okresowej otrzymują uposażenie i inne należności na zasadach określonych przez Radę Ministrów.”;

4) w art. 25 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Żołnierze odbywający przeszkolenie na obozie lub inną służbę w ramach wojskowego szkolenia poborowych, przeszkolenie wojskowe w jednostkach wojskowych w ramach wojskowego szkolenia studentów albo ćwiczenia wojskowe otrzymują uposażenie zasadnicze według posiadanego stopnia wojskowego w przypadkach, na zasadach i w wysokości określonej przez Ministra Obrony Narodowej w porozumieniu z Przewodniczącym Komitetu Pracy i Płac.”

Art. 211. W Kodeksie karnym Wojska Polskiego skreśla się art. 113 i 114.

Art. 212. W ustawie z dnia 14 lipca 1961 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz.U. z 1961 r. Nr 33, poz. 164 i z 1963 r. Nr 15, poz. 77) skreśla się art. 13.”

Art. 213. „3. W stosunku do żołnierzy, których służbę wojskową normują przepisy niniejszej ustawy, tracą moc przepisy:

1) ustawy z dnia 13 grudnia 1957 r. o służbie wojskowej oficerów Sił Zbrojnych (Dz.U. z 1958 r. Nr 2, poz. 5 oraz z 1963 r. Nr 15, poz. 78 i Nr 50, poz. 277);

2) ustawy z dnia 6 czerwca 1958 r. o służbie wojskowej szeregowców i podoficerów Sił Zbrojnych (Dz.U. z 1958 r. Nr 36, poz. 164, z 1959 r. Nr 14, poz. 75, z 1961 r. Nr 6, poz. 39 oraz z 1963 r. Nr 22, poz. 114 i Nr 50, poz. 277);

3) ustawy z dnia 29 marca 1963 r. o służbie wojskowej chorążych Sił Zbrojnych (Dz.U. Nr 15, poz. 78).”

„Art. 214. Do czasu wydania przepisów wykonawczych na podstawie niniejszej ustawy zachowują moc przepisy dotychczasowe ze zmianami wynikającymi z niniejszej ustawy.

Art. 215. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

2) art. 23 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową (Dz.U. Nr 53, poz. 342), który stanowi:

„Art. 23. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1973 r.”;

3) art. 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. zmieniającej ustawę o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 27, poz. 153), który stanowi:

„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1973 r.”;

- 4) art. 2 ustawy z dnia 27 września 1973 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 38, poz. 224), który stanowi:

„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

- 5) art. 7 ustawy z dnia 22 listopada 1973 r. o zmianie ustawy o radach narodowych (Dz.U. Nr 47, poz. 276), który stanowi:

„Art. 7. Ustawa wchodzi w życie z dniem 9 grudnia 1973 r.”;

- 6) art. XXV ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks pracy (Dz.U. Nr 24, poz. 142), który stanowi:

„Art. XXV. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1975 r.”;

- 7) art. 53 ustawy z dnia 28 maja 1975 r. o dwustopniowym podziale administracyjnym Państwa oraz o zmianie ustawy o radach narodowych (Dz.U. Nr 16, poz. 91), który stanowi:

„Art. 53. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 1975 r., z wyjątkiem art. 34 ust. 7, art. 35 ust. 5, art. 36 i 50, które wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.”;

- 8) art. 2–12 i 14 ustawy z dnia 28 czerwca 1979 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 15, poz. 97), które stanowią:

„Art. 2. Rodzaje wojsk i jednostki wojskowe podległe Ministrowi Spraw Wewnętrznych w dniu wejścia w życie ustawy uznaje się za podporządkowane Ministrowi Spraw Wewnętrznych zgodnie z art. 9a ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w brzmieniu nadanym w art. 1 pkt 6 niniejszej ustawy.

Art. 3. 1. Orzeczona przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy zdolność do służby w formacjach samoobrony podlega przekwalifikowaniu do odpowiednich kategorii zdolności do służby wojskowej – stosownie do przepisów wydanych na podstawie art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Osoby, które przed wejściem w życie ustawy posiadały kategorię „zdolny do służby w formacjach samoobrony” i stosownie do ust. 1 zostały uznane za zdolne do służby wojskowej, mogą być powołane do zastępczej służby poborowych albo do zasadniczej służby lub szkolenia poborowych w obronie cywilnej do końca roku, w którym kończą dwadzieścia cztery lata życia.

Art. 4. Studenci szkół wyższych, którzy w dniu wejścia w życie ustawy nie odbywają zajęć wojskowych w ramach studium wojskowego, mogą być w ciągu dwunastu miesięcy od ukończenia ostatniego roku nauki albo po ukończeniu studiów powołani od odbycia przeszkolenia wojskowego, jeżeli są zdolni do służby wojskowej i nie ukończyli dwudziestu ośmiu lat życia.

Art. 5. Przynależność obronna młodzieży pozaszkolnej rozpoczęta według dotychczasowych przepisów prowadzi się jako przynależność wojskowa określone w art. 44a–44i ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszech-

nym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w brzmieniu nadanym w art. 1 pkt 27 niniejszej ustawy.

Art. 6. Ilekroć w obowiązujących przepisach jest mowa o wprowadzeniu stanu bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa Państwa, ogłoszeniu mobilizacji i czasie wojny, należy przez to rozumieć ogłoszenie mobilizacji i czas wojny.

Art. 7. W ustawie z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 13, poz. 94 i z 1974 r. Nr 27, poz. 157) w art. 39 i 296 § 1 wyraz „szeregowca” zastępuje się wyrazem „szeregowego”, a w art. 303 § 6 wyrazy „okresowej i nadterminowej” zastępuje się wyrazami „i okresowej”.

Art. 8. W ustawie z dnia 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 16, poz. 134, z 1972 r. Nr 53, poz. 341 i 342 oraz z 1974 r. Nr 24, poz. 142 i Nr 47, poz. 282) art. 72 otrzymuje brzmienie:

„Art. 72. Kandydatom na żołnierzy zawodowych oraz członkom ich rodzin przysługują szczególne uprawnienia i ulgi przewidziane w ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej dla żołnierzy zasadniczej służby wojskowej i członków ich rodzin oraz w przepisach wydanych na jej podstawie, z wyjątkiem uprawnień do zasiłków miesięcznych przewidzianych w art. 111a tej ustawy. Należności mieszkaniowe oraz opłaty eksploatacyjne przewidziane w art. 113a ust. 1 pkt 1 ustawy pokrywają organy wojskowe.”

Art. 9. W art. 4 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (Dz.U. Nr 53, poz. 341 i z 1973 r. Nr 5, poz. 38):

- a) w ust. 1 na końcu dodaje się wyrazy „i równowartość świadczeń w naturze”,
- b) w ust. 2 po wyrazie „służbowym” dodaje się wyrazy „i równowartość świadczeń w naturze”,
- c) w ust. 3 w pkt 1 przed wyrazem „albo”, a w pkt 2 na końcu dodaje się wyrazy „i równowartość świadczeń w naturze”,
- d) w ust. 4 po wyrazie „stałym” dodaje się wyrazy „oraz rodzaje świadczeń w naturze i ich równowartość”.

Art. 10. W ustawie z dnia 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy (Dz.U. Nr 47, poz. 282) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 26 w ust. 1 po wyrazach „art. 15” spójnik „i” zastępuje się przecinkiem, a na końcu dodaje się wyrazy „i art. 21”,
- 2) w art. 30 w ust. 1 wyrazy „którzy odbyli długoterminową zasadniczą służbę wojskową” zastępuje się wyrazami „którzy odbyli zasadniczą służbę wojskową pełnioną nadterminowo lub jako długoterminową”.

Art. 11. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w artykułach ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej zmienianych niniejszą ustawą zachowują moc przepisy dotychczasowe, ze zmianami wynikającymi z niniejszej ustawy.

- Art. 12. Traci moc ustawa z dnia 18 lipca 1950 r. o dostarczaniu środków przewozowych na rzecz wojska i służby bezpieczeństwa publicznego w czasie pokoju (Dz.U. Nr 36, poz. 322).”
- „Art. 14. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września 1979 r.”;
- 9) art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 1983 r. o systemie rad narodowych i samorządu terytorialnego (Dz.U. Nr 41, poz. 185), który stanowi:
- „Art. 187. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 lipca 1984 r.”;
- 10) art. 2 i 4 ustawy z dnia 21 listopada 1983 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 61, poz. 278), które stanowią:
- „Art. 2. 1. Sprawy o przestępstwa popełnione przez osoby odbywające zasadniczą służbę w obronie cywilnej, które z dniem wejścia w życie ustawy przestały podlegać właściwości sądów powszechnych, toczą się do czasu ich prawomocnego zakończenia przed tymi sądami.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w postępowaniu przygotowawczym.”
- „Art. 4. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;
- 11) art. 2–4 i 6 ustawy z dnia 13 lipca 1988 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 24, poz. 171), które stanowią:
- „Art. 2. 1. Z dniem wejścia w życie ustawy osoby odbywające zastępczą służbę poborowych stają się z mocy prawa junakami odbywającymi zasadniczą służbę w obronie cywilnej w formie nieskoszarowanej, w zakładach pracy, w których dotychczas odbywały zastępczą służbę poborowych. Okres odbytej zastępczej służby poborowych zalicza się na poczet zasadniczej służby w obronie cywilnej.
2. Za przestępstwa popełnione w czasie odbywania zastępczej służby poborowych, przed dniem wejścia w życie ustawy, osoby określone w ust. 1 ponoszą odpowiedzialność karną według dotychczasowych przepisów.
- Art. 3. Żołnierze odbywający w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy zasadniczą służbę wojskową w jednostkach pływających pełnią tę służbę przez okres 36 miesięcy, chyba że Minister Obrony Narodowej, stosownie do art. 91 ust. 5 ustawy, o której mowa w art. 1, ograniczy czas trwania tej służby.
- Art. 4. Ilekroć w przepisach wykonawczych do ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest mowa o zastępczej służbie poborowych, rozumie się przez to służbę zastępczą.”
- „Art. 6. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września 1988 r.”;
- 12) art. 57 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. Nr 20, poz. 104), który stanowi:
- „Art. 57. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;
- 13) art. 77 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 29, poz. 154), który stanowi:
- „Art. 77. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

14) art. 21 ustawy z dnia 29 maja 1989 r. o przekazaniu dotychczasowych kompetencji Rady Państwa Prezydentowi Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i innym organom państwowym (Dz.U. Nr 34, poz. 178), który stanowi:

„Art. 21. Ustawa wchodzi w życie z dniem objęcia urzędu przez Prezydenta, z tym że art. 15 pkt 4 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1990 r.”;

15) art. 158 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. Nr 30, poz. 179), który stanowi:

„Art. 158. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

16) art. 47 ustawy z dnia 17 maja 1990 r. o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy a organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 34, poz. 198), który stanowi:

„Art. 47. Ustawa wchodzi w życie z dniem 27 maja 1990 r.”;

17) art. 7 ustawy z dnia 19 lipca 1990 r. o zmianie ustawy o zasadach tworzenia zakładowych systemów wynagradzania oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 55, poz. 319), który stanowi:

„Art. 7. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

18) art. 157 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. Nr 78, poz. 462), który stanowi:

„Art. 157. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

19) art. 49 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. Nr 55, poz. 234), który stanowi:

„Art. 49. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.”;

20) art. 11–13, 17 i 18 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 113, poz. 491), które stanowią:

„Art. 11. 1. Organ właściwy do mianowania na stopnie wojskowe, na udokumentowany wniosek osoby zainteresowanej, uznaje stopnie wojskowe nadane przez władze Rzeczypospolitej Polskiej w okresie do dnia 22 grudnia 1990 r. oraz wydaje odpowiednie dokumenty potwierdzające posiadanie tego stopnia.

2. Szczegółowe zasady i tryb postępowania oraz organy właściwe w sprawach, o których mowa w ust. 1, określa Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej w drodze rozporządzenia.

Art. 12. Żołnierze mianowani na stopień wojskowy generała armii przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy zachowują posiadane stopnie.

Art. 13. 1. Zadania organów samorządu terytorialnego przewidziane w ustawie wymienionej w art. 1 są wykonywane jako zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.

2. Rada Ministrów określa szczegółowe zasady i tryb finansowania zadań, o których mowa w ust. 1.”

„Art. 17. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawach zmienianych niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez okres sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, zachowują moc przepisy dotychczasowe.

Art. 18. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

- 21) art. 11 ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do bezpłatnych i ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz.U. Nr 54, poz. 254), który stanowi:
- „Art. 11. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1993 r., z tym że art. 10 wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;
- 22) art. 4 ustawy z dnia 10 marca 1994 r. o zmianie ustawy o zatrudnieniu i bezrobociu oraz o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 43, poz. 165), który stanowi:
- „Art. 4. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem przepisu art. 1 pkt 4, który wchodzi w życie z mocą od dnia 1 grudnia 1991 r.”;
- 23) art. 9 ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o zmianie ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 1996 r. Nr 7, poz. 44), który stanowi:
- „Art. 9. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 24) art. 13 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie Ministra Obrony Narodowej (Dz.U. z 1996 r. Nr 10, poz. 56), który stanowi:
- „Art. 13. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 25) art. 84 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zmianie niektórych ustaw normujących funkcjonowanie gospodarki i administracji publicznej (Dz.U. Nr 106, poz. 496), który stanowi:
- „Art. 84. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1997 r., z wyjątkiem art. 3, art. 7, art. 9, art. 10, art. 20, art. 24, art. 32, art. 34, art. 37, art. 45–47, art. 50, art. 66, art. 73 ust. 1, 2 i 4, art. 74, art. 76, art. 79, art. 80 i art. 82, które wchodzi w życie z dniem 1 października 1996 r., oraz art. 41, który wchodzi w życie z dniem wejścia w życie ustawy konstytucyjnej z dnia 21 czerwca 1996 r. o zmianie ustawy konstytucyjnej z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 106, poz. 488).”;
- 26) art. 9 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o zmianie ustaw: o broni, amunicji i materiałach wybuchowych, o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego, o drogach publicznych, Prawo celne, o ochronie granicy państwowej oraz o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1997 r. Nr 6, poz. 31), który stanowi:
- „Art. 9. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 27) art. 172 ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. Nr 28, poz. 153), który stanowi:
- „Art. 172. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., z wyjątkiem art. 167 i 168, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;
- 28) art. 18 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 554 i Nr 160, poz. 1083), który stanowi:
- „Art. 18. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września 1998 r.”;
- 29) art. 2 ustawy z dnia 17 lipca 1997 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 80, poz. 495), który stanowi:
- „Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

30) art. 99 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. Nr 121, poz. 770), który stanowi:

„Art. 99. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r., z tym że przepisy art. 12–98 wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;

31) art. 131 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz.U. Nr 141, poz. 944 i Nr 160, poz. 1083), który stanowi:

„Art. 131. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września 1998 r.”;

32) art. 2 ustawy z dnia 3 grudnia 1998 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 162, poz. 1114), który stanowi:

„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;

33) art. 36 i 38 ustawy z dnia 29 grudnia 1998 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa (Dz.U. Nr 162, poz. 1126), które stanowią:

„Art. 36. Przepisy wykonawcze wydane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy na podstawie upoważnień zawartych w ustawie, o której mowa w art. 4, zachowują moc do czasu wydania przepisów wykonawczych na podstawie upoważnień w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, jeżeli nie są z nią sprzeczne, nie dłużej jednak niż do dnia 30 czerwca 1999 r.”

„Art. 38. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.”;

34) art. 3, 4, 6 i 7 ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o uposażeniu żołnierzy (Dz.U. Nr 50, poz. 500, z 2001 r. Nr 27, poz. 298 oraz z 2003 r. Nr 210, poz. 2036), które stanowią:

„Art. 3. 1. Odroczenia służby wojskowej udzielone poborowym przed dniem wejścia w życie ustawy zachowują moc na czas ich udzielenia.

2. Członkowie rodziny żołnierza uznanego za posiadającego na wyłącznym utrzymaniu członków rodziny pobierającego zasiłki na utrzymanie przed dniem wejścia w życie ustawy zachowują prawo do tych zasiłków na dotychczasowych zasadach.

3. Poborowych uznanych za zdolnych do czynnej służby wojskowej, którzy w dniu wejścia w życie ustawy pełnią służbę przygotowawczą lub służbę w Policji, Urzędzie Ochrony Państwa lub Straży Granicznej, nie powołuje się do czynnej służby wojskowej.

Art. 4. (uchylony).”

„Art. 6. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie, nie dłużej jednak niż przez 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie, zachowują moc przepisy dotychczasowe, o ile nie są sprzeczne z jej przepisami.

Art. 7. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1999 r.”;

35) art. 75 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz.U. Nr 12, poz. 136 i Nr 122, poz. 1323, z 2001 r. Nr 154, poz. 1802, z 2002 r. Nr 208, poz. 1763 oraz z 2003 r. Nr 203, poz. 1966), który stanowi:

„Art. 75. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 71, który wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1999 r.,
 - 2) art. 5 pkt 6 i 8, art. 8 pkt 3, art. 25 pkt 26 i art. 29 pkt 2, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 2000 r.,
 - 3) art. 24 pkt 6–10 i art. 41 pkt 2, które wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 2000 r.,
 - 4) art. 63 ust. 2, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2000 r.,
 - 5) art. 2, art. 14 pkt 2 lit. a), c) –e), pkt 3, 4 i 5 lit. a), art. 15 pkt 10 lit. d), art. 26 pkt 1, art. 30 pkt 1, art. 39 pkt 1 lit. a), art. 40 pkt 2 lit. b), art. 46 pkt 1 i 3 i art. 62, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.,
 - 6) art. 25 pkt 20, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2001 r.,
 - 7) (uchylony).”;
- 36) art. 62 ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o bezpieczeństwie morskim (Dz.U. Nr 109, poz. 1156), który stanowi:
- „Art. 62. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r., z wyjątkiem rozdziału 5, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.”;
- 37) art. 15 i 16 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, ustawy o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Milicji Obywatelskiej, ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, ustawy o uposażeniu żołnierzy, ustawy o Policji, ustawy o Urzędzie Ochrony Państwa, ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, ustawy o kontroli skarbowej, ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, ustawy o Służbie Więziennej oraz ustawy o Inspekcji Celnej (Dz.U. Nr 81, poz. 877), które stanowią:
- „Art. 15. Akty wydane na podstawie upoważnień ustawowych zmienianych niniejszą ustawą zachowują moc do czasu ich zastąpienia przez akty wydane na podstawie niniejszej ustawy.
- Art. 16. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 11, który wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 38) art. 76 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o gromadzeniu, przetwarzaniu i przekazywaniu informacji kryminalnych (Dz.U. Nr 110, poz. 1189 oraz z 2002 r. Nr 81, poz. 731), który stanowi:
- „Art. 76. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.”;
- 39) art. 10 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o dyscyplinie wojskowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 85, poz. 925), który stanowi:
- „Art. 10. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.”;
- 40) art. 31 ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy – Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego, ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 111, poz. 1194), który stanowi:

„Art. 31. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 1 pkt 39 lit. a) i b) i art. 23, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 września 2001 r.,
 - 2) art. 1 pkt 50 lit. d), pkt 54 lit. a), c) i h), art. 2 pkt 9 oraz art. 3 pkt 23, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.,
 - 3) art. 6 i 13, które wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 2003 r.,
 - 4) art. 5 i 9, które wchodzi w życie z dniem 1 września 2002 r.”;
- 41) art. 70 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz.U. Nr 123, poz. 1353), który stanowi:

„Art. 70. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.”;

- 42) art. 49 i 53 ustawy z dnia 21 grudnia 2001 r. o zmianie ustawy o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów, ustawy o działach administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 154, poz. 1800), które stanowią:

„Art. 49. Stopień wojskowy admirała posiadany przez żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy staje się z tym dniem, bez mianowania, stopniem admirała floty, o którym mowa w art. 74 ust. 2 ustawy zmienianej w art. 3 niniejszej ustawy.”

„Art. 53. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r., z wyjątkiem:

- 1) art. 14 pkt 5, który wchodzi w życie z dniem 10 stycznia 2002 r.,
 - 2) art. 32 pkt 1 i art. 41, które wchodzi w życie z dniem 6 kwietnia 2002 r.,
 - 3) art. 2 pkt 1 lit. b) i pkt 6, art. 5, art. 28 oraz art. 39, które wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2002 r.,
 - 4) art. 12 pkt 2 oraz art. 37 pkt 1–4, pkt 5 w zakresie art. 5 ust. 2, art. 8 ust. 2 i art. 13, oraz pkt 6, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.,
 - 5) art. 25 pkt 2, który wchodzi w życie z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej.”;
- 43) art. 2 ustawy z dnia 23 maja 2002 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 81, poz. 732), który stanowi:

„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;

- 44) art. 235 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz.U. Nr 74, poz. 676), który stanowi:

„Art. 235. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 227 i art. 233, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

- 45) art. 102 ustawy z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz.U. Nr 113, poz. 984), który stanowi:

„Art. 102. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z tym że przepisy art. 28–81, art. 82 pkt 1 i 6 oraz art. 83–99 wchodzi w życie w dniu wyborów do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego przeprowadzonych w związku z zakończeniem kadencji tych organów wybranych w dniu 11 października 1998 r.”;

46) art. 27 ustawy z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym (Dz.U. Nr 113, poz. 985), który stanowi:

„Art. 27. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.”;

47) art. 39 ustawy z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 156, poz. 1301), który stanowi:

„Art. 39. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.”;

48) art. 3 i 4 ustawy z dnia 13 września 2002 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o uposażeniu żołnierzy (Dz.U. Nr 166, poz. 1363), które stanowią:

„Art. 3. Przepisy art. 1 pkt 3, 4, 6, 7 i pkt 11–13 oraz art. 2 mają zastosowanie do studentów i studentek, którzy rozpoczęli studia w roku akademickim 2002/2003 lub w latach następnych.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 1 pkt 5, 8 i 10, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.”;

49) art. 26 ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz.U. Nr 200, poz. 1679), który stanowi:

„Art. 26. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.”;

50) art. 62 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. Nr 199, poz. 1673), który stanowi:

„Art. 62. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r., z wyjątkiem:

1) art. 45 pkt 3, art. 50 ust. 3 i art. 56, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia;

2) art. 40, który wchodzi w życie z dniem 1 października 2003 r.”;

51) art. 3 ustawy z dnia 13 listopada 2002 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 200, poz. 1687), który stanowi:

„Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;

52) art. 224 ustawy z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz.U. Nr 45, poz. 391), który stanowi:

„Art. 224. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

1) art. 200, 201 i 211, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia;

2) art. 136 ust. 3, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.”;

53) art. 30 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz.U. Nr 90, poz. 844), który stanowi:

„Art. 30. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2004 r., z wyjątkiem art. 15, który wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2003 r.”;

54) art. 24 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. Nr 96, poz. 874), który stanowi:

- „Art. 24. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 3 i 4, art. 6–14, art. 16–19 oraz art. 22 i 23, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.”;
- 55) art. 48 ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o Wojskowych Służbach Informacyjnych (Dz.U. Nr 139, poz. 1326), który stanowi:
- „Art. 48. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 56) art. 190 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 179, poz. 1750), który stanowi:
- „Art. 190. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2004 r., z wyjątkiem art. 4 ust. 4–6, art. 78 ust. 4, art. 170 ust. 3, które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 57) art. 16–18 i 20 ustawy z dnia 29 października 2003 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 210, poz. 2036 oraz z 2004 r. Nr 116, poz. 1203), które stanowią:
- „Art. 16. 1. Poborowi powołani do odbycia zasadniczej służby wojskowej w okresie od dnia 1 lipca 2004 r. do dnia 31 grudnia 2004 r. odbywają tę służbę przez okres jedenastu miesięcy.
2. Poborowi powołani do odbycia zasadniczej służby wojskowej w okresie od dnia 1 stycznia 2005 r. do dnia 30 czerwca 2005 r. odbywają tę służbę przez okres dziesięciu miesięcy.
3. Minister Obrony Narodowej może, w drodze rozporządzenia, ograniczać czas trwania zasadniczej służby wojskowej, o którym mowa w ust. 1 i 2, stosownie do potrzeb Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej i jeżeli nie zagraża to obronności lub bezpieczeństwu państwa.
- Art. 17. Przepisy wykonawcze wydane na podstawie upoważnień zmienianych niniejszą ustawą pozostają w mocy do czasu zastąpienia ich przepisami wydanymi na podstawie niniejszej ustawy, nie dłużej jednak niż przez dwadzieścia cztery miesiące od dnia jej wejścia w życie.
- Art. 18. Karty mobilizacyjne wydane żołnierzom rezerwy na podstawie przepisów zmienianych niniejszą ustawą zachowują moc do czasu ich unieważnienia lub zamiany.”
- „Art. 20. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2004 r., z wyjątkiem art. 1 pkt 37 lit. a, b i d, pkt 43 lit. c, pkt 65 lit. a, które wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2005 r.”;
- 58) art. 49–52 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o służbie zastępczej (Dz.U. Nr 223, poz. 2217), które stanowią:
- „Art. 49. Do spraw o skierowanie do służby zastępczej wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy, a niezakończonych ostateczną decyzją albo prawomocnym orzeczeniem sądu, stosuje się przepisy dotychczasowe.
- Art. 50. Umowy o wykonywanie pracy przez poborowych, zawarte w trybie art. 191 ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, zachowują ważność do czasu ich wygaśnięcia.
- Art. 51. Pracodawcy, którzy uzyskali pozytywną decyzję na podstawie art. 189 ust. 5 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony

Rzeczypospolitej Polskiej w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, są ujęci w wykazie, o którym mowa w art. 7 ust. 5, przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 52. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.”;

59) art. 29 i 30 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 1203 i Nr 151, poz. 1596), które stanowią:

„Art. 29. Przepisy wykonawcze wydane na podstawie upoważnień uchylonych lub zmienionych niniejszą ustawą pozostają w mocy do czasu zastąpienia ich nowymi, nie dłużej jednak niż do dnia 30 czerwca 2005 r.

Art. 30. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2004 r., z wyjątkiem:

1) art. 1 pkt 6, który wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia;

2) art. 6 i art. 7, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2005 r.”;

60) art. 252 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. Nr 210, poz. 2135), który stanowi:

„Art. 252. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 października 2004 r., z wyjątkiem:

1) art. 201, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2005 r.;

2) art. 239 ust. 1 i 2, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia ustawy.”.

MARSZAŁEK SEJMU

/-/ Józef Oleksy

Załącznik do obwieszczenia Marszałka

Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

z dnia 25 października 2004 r. (poz. 2416)

USTAWA
z dnia 21 listopada 1967 r.

o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej

DZIAŁ I
Przepisy ogólne

Art. 1.

Obrona Ojczyzny jest sprawą i obowiązkiem wszystkich obywateli Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 2.

Umacnianie obronności Rzeczypospolitej Polskiej, przygotowanie ludności i mienia narodowego na wypadek wojny oraz wykonywanie innych zadań w ramach powszechnego obowiązku obrony należy do wszystkich organów władzy i administracji rządowej oraz innych organów i instytucji państwowych, organów samorządu terytorialnego, przedsiębiorców i innych jednostek organizacyjnych, organizacji społecznych, a także do każdego obywatela w zakresie określonym w ustawach.

Art. 3.¹⁾

1. Na straży suwerenności i niepodległości Narodu Polskiego oraz jego bezpieczeństwa i pokoju stoją Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej, zwane dalej „Siłami Zbrojnymi”.
2. Siły Zbrojne mogą ponadto brać udział w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania życia ludzkiego, a także w oczyszczaniu terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwianiu.
3. W skład Sił Zbrojnych wchodzi jako ich rodzaje:
 - 1) Wojska Lądowe;
 - 2) Siły Powietrzne;
 - 3) Marynarka Wojenna.
4. Rodzaje Sił Zbrojnych składają się z jednostek wojskowych i związków organizacyjnych różnych rodzajów wojsk i służb.
5. Przez jednostkę wojskową rozumie się jednostkę organizacyjną Sił Zbrojnych, funkcjonującą na podstawie nadanego przez Ministra Obrony Narodowej etatu określającego jej strukturę wewnętrzną, liczbę, rodzaje i rangę wszystkich stanowisk służbowych występujących w tej jednostce, jak również liczbę i rodzaje uzbrojenia, środków trans-

¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 października 2003 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 210, poz. 2036 oraz z 2004 r. Nr 116, poz. 1203), która weszła w życie z dniem 1 lipca 2004 r.

portu i innego wyposażenia należnego jednostce, oraz posługującą się pieczęcią urzędową z godłem Rzeczypospolitej Polskiej i nazwą (numerem) jednostki.

6. Przez związek organizacyjny rozumie się jednostki wojskowe zorganizowane w określoną strukturę, w szczególności w korpus, dywizję lub brygadę, funkcjonującą samodzielnie albo w składzie rodzaju Sił Zbrojnych.
7. W skład Sił Zbrojnych wchodzi również Wojskowe Służby Informacyjne i Żandarmeria Wojskowa, jako ich wyodrębnione i wyspecjalizowane służby.

Art. 3a.²⁾

1. Jednostki wojskowe i ich związki organizacyjne są rozmieszczone w garnizonach.
2. Minister Obrony Narodowej powierza pełnienie funkcji dowódcy garnizonu żołnierzowi zawodowemu zajmującemu stanowisko służbowe w tym garnizonie, a także zwalnia z tej funkcji.
3. Minister Obrony Narodowej, w drodze rozporządzenia, tworzy, przekształca i znosi garnizony, określa zadania ich dowódców oraz siedziby i terytorialny zasięg właściwości, z uwzględnieniem w szczególności podziału terytorialnego państwa.

Art. 4.

1. Powszechnemu obowiązkowi obrony podlegają wszyscy obywatele polscy zdolni ze względu na wiek i stan zdrowia do wykonywania tego obowiązku. Obywatel polski będący równocześnie obywatelem innego państwa nie podlega powszechnemu obowiązkowi obrony, jeżeli stale zamieszkuje poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.
- 2.³⁾ W ramach powszechnego obowiązku obrony obywatele polscy są obowiązani do pełnienia służby wojskowej, służby w obronie cywilnej, odbywania przysposobienia obronnego, uczestniczenia w samoobronie ludności, pełnienia służby w jednostkach zmilitaryzowanych oraz do wykonywania świadczeń na rzecz obrony – na zasadach i w zakresie określonych w ustawie.
- 2a.⁴⁾ Przeznaczanie do służby zastępczej, kierowanie do jej odbywania oraz odbywanie służby zastępczej następuje na zasadach określonych w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o służbie zastępczej (Dz.U. Nr 223, poz. 2217).
3. Ochotnicze spełnianie zadań w ramach powszechnego obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej jest prawem wszystkich obywateli polskich.

Art. 4a.⁵⁾

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, stojąc na straży suwerenności i bezpieczeństwa państwa, nienaruszalności i niepodzielności jego terytorium, w szczególności:

²⁾ Dodany przez art. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 1203), która weszła w życie z dniem 1 lipca 2004 r.

³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 38 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o służbie zastępczej (Dz.U. Nr 223, poz. 2217), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.

⁴⁾ Dodany przez art. 38 pkt 1 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 3.

⁵⁾ Dodany przez art. 35 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 156, poz. 1301), która weszła w życie z dniem 26 października 2002 r.

- 1) zatwierdza, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, strategię bezpieczeństwa narodowego;
 - 2) wydaje, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, w drodze postanowienia, Polityczno-Strategiczną Dyrektywę Obronną Rzeczypospolitej Polskiej oraz inne dokumenty wykonawcze do strategii bezpieczeństwa narodowego;
 - 3) zatwierdza, na wniosek Rady Ministrów, plany krajowych ćwiczeń systemu obronnego i kieruje ich przebiegiem;
 - 4) postanawia, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, o wprowadzeniu albo zmianie określonego stanu gotowości obronnej państwa;
 - 5) może zwracać się do wszystkich organów władzy publicznej, administracji rządowej i samorządowej, przedsiębiorców, kierowników innych jednostek organizacyjnych oraz organizacji społecznych o informacje mające znaczenie dla bezpieczeństwa i obronności państwa;
 - 6) inicjuje i patronuje przedsięwzięciom ukierunkowanym na kształtowanie postaw patriotycznych i obronnych w społeczeństwie.
2. Informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 5, przekazywane są bezzwłocznie.

Art. 5.⁶⁾

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, sprawując zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi, w szczególności:

- 1) określa, na wniosek Ministra Obrony Narodowej, główne kierunki rozwoju Sił Zbrojnych oraz ich przygotowań do obrony państwa;
- 2) może uczestniczyć w odprawach kierowniczej kadry Ministerstwa Obrony Narodowej i Sił Zbrojnych.

Art. 6.⁷⁾

1. Do zadań Rady Ministrów wykonywanych w ramach zapewniania zewnętrznego bezpieczeństwa państwa i sprawowania ogólnego kierownictwa w dziedzinie obronności kraju należy w szczególności:
 - 1) opracowywanie projektów strategii bezpieczeństwa narodowego;
 - 2)⁸⁾ planowanie i realizacja przygotowań obronnych państwa zapewniających jego funkcjonowanie w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa i w czasie wojny, w tym planowanie przedsięwzięć gospodarczo-obronnych oraz zadań wykonywanych na rzecz Sił Zbrojnych i wojsk sojuszników;
 - 3) przygotowywanie systemu kierowania bezpieczeństwem narodowym, w tym obroną państwa, i organów władzy publicznej do funkcjonowania na stanowiskach kierowania;
 - 4) utrzymywanie stałej gotowości obronnej państwa, wnioskowanie do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o jej podwyższanie w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa i w czasie wojny oraz o jej obniżanie stosownie do zmniejszania stopnia zagrożenia;

⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 35 pkt 3 ustawy, o której mowa w odnośniku 5.

⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 5) określanie obiektów szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa państwa, w tym obronności, oraz przygotowywanie ich szczególnej ochrony;
 - 6) przygotowanie na potrzeby obronne państwa i utrzymywanie w stałej gotowości jednolitych systemów obserwacji, pomiarów, analiz, prognozowania i powiadamiania;
 - 7) przygotowanie systemu stałych dyżurów na czas zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny;
 - 8) określanie zasad wykorzystania służby zdrowia i infrastruktury technicznej państwa na potrzeby obronne, w tym sposobu zabezpieczania przestrzeni powietrznej i wód terytorialnych w razie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa i w czasie wojny;
 - 9) zapewnianie funkcjonowania systemu szkolenia obronnego w państwie;
 - 10) prowadzenie kontroli stanu przygotowań obronnych w państwie.
2. Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, tryb realizacji zadań, o których mowa w ust. 1, w szczególności:
- 1) warunki i tryb planowania i finansowania zadań wykonywanych w ramach przygotowań obronnych państwa realizowanych przez organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego, sposób ich nakładania oraz właściwość organów w tych sprawach, w tym ujętych w planowaniu operacyjnym i programach obronnych;
 - 2) organizację i tryb przygotowania systemu kierowania bezpieczeństwem narodowym, w tym obroną państwa, oraz warunki funkcjonowania organów władzy publicznej na stanowiskach kierowania;
 - 3) stany gotowości obronnej państwa, ich rodzaje, warunki wprowadzania, zadania związane z podwyższaniem gotowości obronnej państwa i tryb ich realizacji, organizację i zadania w zakresie tworzenia systemu stałych dyżurów na potrzeby podwyższania gotowości obronnej państwa oraz właściwość organów w tych sprawach;
 - 4) obiekty szczególnie ważne dla bezpieczeństwa i obronności państwa, ich kategorie, a także zadania w zakresie ich szczególnej ochrony oraz właściwość organów w tych sprawach;
 - 5) organizację i warunki przygotowania oraz funkcjonowania systemów obserwacji, pomiarów, analiz, prognozowania i powiadamiania o skażeniach promieniotwórczych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz właściwość organów w tych sprawach;
 - 6)⁹⁾ warunki i sposób przygotowania i wykorzystania transportu morskiego, kolejowego, samochodowego, lotniczego, żeglugi śródlądowej oraz infrastruktury drogowej i kolejowej na potrzeby obronne państwa, a także ich ochrony w czasie wojny oraz właściwość organów w tych sprawach;
 - 7) warunki i sposób przygotowania i wykorzystania systemów łączności na potrzeby obronne państwa oraz właściwość organów w tych sprawach;
 - 8) warunki i sposób przygotowania i wykorzystania publicznej i niepublicznej służby zdrowia na potrzeby obronne państwa oraz właściwość organów w tych sprawach;
 - 9) organizację szkolenia obronnego w państwie, podmioty objęte tym szkoleniem, zadania w zakresie planowania i realizacji szkolenia obronnego oraz właściwość organów w tych sprawach;

⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 10) zakres i sposób prowadzenia przez organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego kontroli realizacji zadań obronnych wykonywanych przez jednostki organizacyjne i przedsiębiorców.

Art. 7 – 10. (uchylone).¹⁰⁾

Art. 11.

- 1.¹¹⁾ Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wykonuje zadania w zakresie bezpieczeństwa i obronności przy pomocy Biura Bezpieczeństwa Narodowego.
2. Do pracowników Biura Bezpieczeństwa Narodowego stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o pracownikach urzędów państwowych. Przewidziane w tych przepisach uprawnienia właściwych organów przysługują odpowiednio Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej.
- 3.¹²⁾ Biurem Bezpieczeństwa Narodowego kieruje sekretarz stanu wyznaczony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Działalność Biura Bezpieczeństwa Narodowego jest finansowana ze środków budżetowych Kancelarii Prezydenta.
5. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej określa organizację oraz zakres działania Biura Bezpieczeństwa Narodowego.

Art. 12. (utracił moc).¹³⁾

Art. 13. (uchylony).¹⁴⁾

Art. 14.¹⁵⁾

1. Terenowymi organami wykonawczymi Ministra Obrony Narodowej w sprawach operacyjno-obronnych i rządowej administracji niezespólonej są:
 - 1) dowódcy okręgów wojskowych;
 - 2) szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych;
 - 3) wojskowi komendanci uzupełnień.

¹⁰⁾ Przez art. 35 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 5.

¹¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 35 pkt 5 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 5.

¹²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 35 pkt 5 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 5.

¹³⁾ Na podstawie art. 12 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie Ministra Obrony Narodowej (Dz.U. z 1996 r. Nr 10, poz. 56), która weszła w życie z dniem 14 lutego 1996 r.

¹⁴⁾ Przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, ustawy o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Milicji Obywatelskiej, ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, ustawy o uposażeniu żołnierzy, ustawy o Policji, ustawy o Urzędzie Ochrony Państwa, ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, ustawy o kontroli skarbowej, ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, ustawy o Służbie Więziennej oraz ustawy o Inspekcji Celnej (Dz.U. Nr 81, poz. 877), która weszła w życie z dniem 8 listopada 2001 r.

¹⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

2. Dowódcy okręgów wojskowych w sprawach, o których mowa w ust. 1, wykonują w szczególności zadania z zakresu:
 - 1) planowania operacyjnego i mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych;
 - 2) szkolenia bojowego i ogólnowojskowego podległych jednostek wojskowych;
 - 3) udziału oddziałów i pododdziałów wojskowych w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania życia ludzkiego, a także w oczyszczaniu terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwianiu;
 - 4) koordynacji przedsięwzięć wykonywanych w ramach obowiązków państwa-gospodarza;
 - 5) zapewnienia uzupełnienia potrzeb osobowych jednostek wojskowych;
 - 6) współpracy z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa.
3. Szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych w sprawach, o których mowa w ust. 1, wykonują w szczególności zadania z zakresu:
 - 1) organu wyższego stopnia, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.¹⁶⁾), w stosunku do wojskowych komendantów uzupełnień;
 - 2) zapewnienia operacyjnego i mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych;
 - 3) koordynacji użycia oddziałów i pododdziałów wojskowych w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania życia ludzkiego;
 - 4) gromadzenia informacji na potrzeby realizacji przedsięwzięć wykonywanych w ramach obowiązków państwa-gospodarza;
 - 5) zapewnienia uzupełnienia potrzeb osobowych jednostek wojskowych;
 - 6) planowania wykorzystania sił układu pozamilitarnego na potrzeby obronne;
 - 7) administracji rezerw osobowych i świadczeń na rzecz obrony;
 - 8) udziału w planowaniu przestrzennego zagospodarowania, ze względu na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa;
 - 9) współpracy z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa.
4. Wojskowi komendanci uzupełnień w sprawach, o których mowa w ust. 1, wykonują w szczególności zadania z zakresu:
 - 1) zapewnienia mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych;
 - 2) administrowania rezerwami osobowymi;
 - 3) świadczeń na rzecz obrony;
 - 4) współpracy z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa.
5. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, tworzy, przekształca i znosi okręgi wojskowe, określa szczegółowe zadania ich dowódców, jako organów rządowej admini-

¹⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2001 r. Nr 49, poz. 509, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 169, poz. 1387, z 2003 r. Nr 130, poz. 1188 i Nr 170, poz. 1660 oraz z 2004 r. Nr 162, poz. 1692.

stracji niezespolonej, oraz określa siedziby i terytorialny zasięg działania okręgów wojskowych, uwzględniając w szczególności podział terytorialny państwa.

6. Minister Obrony Narodowej, w drodze rozporządzenia, tworzy, przekształca i znosi wojewódzkie sztaby wojskowe i wojskowe komendy uzupełnień, określa szczegółowe zadania szefów wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komendantów uzupełnień, jako organów rządowej administracji niezespolonej, oraz określa siedziby i terytorialny zasięg działania wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień, z uwzględnieniem w szczególności podziału terytorialnego państwa. W rozporządzeniu należy również określić stanowiska kierownicze i komórki organizacyjne wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień.

Art. 15. (uchylony).¹⁷⁾

Art. 16. (uchylony).¹⁸⁾

Art. 17.

1. Centralnym organem administracji rządowej w sprawach obrony cywilnej jest Szef Obrony Cywilnej Kraju.
2. Szefa Obrony Cywilnej Kraju powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych.
3. Szef Obrony Cywilnej Kraju podlega ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.
4. Do zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju należy:
 - 1) przygotowywanie projektów założeń i zasad działania obrony cywilnej;
 - 2) ustalanie ogólnych zasad realizacji zadań obrony cywilnej;
 - 3) koordynowanie określonych przedsięwzięć i sprawowanie kontroli realizacji przez organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego zadań obrony cywilnej;
 - 4) sprawowanie nadzoru nad odbywaniem zasadniczej służby w obronie cywilnej.
5. Szef Obrony Cywilnej Kraju w sprawach należących do swojego zakresu działania wydaje zarządzenia, wytyczne, instrukcje i regulaminy.
6. Terenowymi organami obrony cywilnej są wojewodowie, starostowie, wójtowie lub burmistrzowie (prezydenci miast).
7. Do zakresu działania szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin należy kierowanie oraz koordynowanie przygotowań i realizacji przedsięwzięć obrony cywilnej przez instytucje państwowe, przedsiębiorców i inne jednostki organizacyjne oraz organizacje społeczne działające na ich terenie.
8. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia szczegółowy zakres działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju oraz szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin, jak również zasady i tryb kierowania oraz koordynowania przez nich przygotowań i realizacji przedsięwzięć obrony cywilnej.

¹⁷⁾ Przez art. 41 ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o Wojskowych Służbach Informacyjnych (Dz.U. Nr 139, poz. 1326), która weszła w życie z dniem 23 sierpnia 2003 r.

¹⁸⁾ Przez art. 57 pkt 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz.U. Nr 123, poz. 1353), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.

Art. 18.

1. Zadania wykonywane w ramach powszechnego obowiązku obrony przez organy, podmioty, jednostki organizacyjne oraz organizacje wymienione w art. 2 określają ustawy i wydane na ich podstawie akty prawne właściwych organów.
- 2.¹⁹⁾ Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, ogólne zasady wykonywania zadań w ramach powszechnego obowiązku obrony przez ministrów, wojewodów, marszałków województw, starostów i wójtów lub burmistrzów (prezydentów miast) oraz przedsiębiorców i inne jednostki organizacyjne, a także organizacje społeczne.
3. Ministrowie organizują wykonywanie zadań w ramach powszechnego obowiązku obrony przez podległe ministerstwa, podporządkowane i nadzorowane jednostki organizacyjne oraz przedsiębiorców, dla których są organami założycielskimi.
4. Wojewodowie organizują wykonywanie zadań w ramach powszechnego obowiązku obrony przez urzędy wojewódzkie, podporządkowane i nadzorowane jednostki organizacyjne oraz przedsiębiorców, dla których są organami założycielskimi, a ponadto przez organy samorządu terytorialnego, organizacje społeczne oraz przedsiębiorców niebędących jednostkami organizacyjnymi podporządkowanymi lub nadzorowanymi przez ministrów.

Art. 19.

Organy administracji i kierownicy jednostek określonych w art. 18 uwzględniają w toku wykonywania zadań w zakresie obronności postulaty dotyczące potrzeb Sił Zbrojnych, przekazywane przez Ministra Obrony Narodowej lub organy wojskowe przez niego upoważnione, oraz postulaty dotyczące potrzeb obrony cywilnej, przekazywane przez Szefa Obrony Cywilnej Kraju lub terenowe organy obrony cywilnej.

Art. 20.²⁰⁾

1. Kierowanie sprawami obronności w województwie należy do wojewody.
2. Wojewoda w ramach kierowania, o którym mowa w ust. 1, wykonuje zadania w zakresie i na zasadach określonych w ustawach, a w szczególności:
 - 1) określa szczegółowe kierunki działania dla kierowników zespolonych służb, inspekcji i straży, organów administracji niezespolonej oraz jednostek samorządu terytorialnego w zakresie realizacji zadań obronnych;
 - 2)²¹⁾ kieruje realizacją przedsięwzięć związanych z podwyższaniem gotowości obronnej państwa wykonywanych przez marszałków województw, starostów, wójtów lub burmistrzów (prezydentów miast), przedsiębiorców oraz inne jednostki organizacyjne i organizacje społeczne mające swoją siedzibę na terenie województwa;
 - 3) koordynuje przedsięwzięcia niezbędne dla zabezpieczenia mobilizacji jednostek wojskowych i wykonywania świadczeń na rzecz obrony;
 - 4) kieruje realizacją przedsięwzięć związanych z przygotowaniem stanowisk kierowania dla organów terenowych;

¹⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 5 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 35 pkt 7 ustawy, o której mowa w odnośniku 5.

²¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 6 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 5) organizuje wykorzystanie miejscowych sił i środków na potrzeby obronności państwa i obszaru województwa, w tym ochrony ludności oraz dóbr materialnych i kultury przed środkami rażenia, jak również niesienia pomocy poszkodowanym;
- 6) kontroluje i ocenia wykonywanie zadań obronnych przez organy, podmioty, jednostki organizacyjne i organizacje, o których mowa w pkt 1 i 2;
- 7) organizuje edukację społeczeństwa dotyczącą przygotowania obronnego oraz prowadzi szkolenia i ćwiczenia obronne.

Art. 21. (uchylony).²²⁾

Art. 22.

Przepisy ustawy dotyczące:

- 1) ministra – stosuje się odpowiednio również do przewodniczącego komitetu wchodzącego w skład Rady Ministrów, centralnego organu administracji rządowej, kierownika innego państwowego urzędu centralnego lub instytucji państwowej, prezesa lub zarządu banku oraz zarządu głównego organizacji społecznej;
- 2) przedsiębiorców – stosuje się do osób fizycznych, osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, które prowadzą działalność gospodarczą;
- 3) pracodawców – stosuje się do osób fizycznych, osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, które zatrudniają pracowników.

DZIAŁ II

Administracja rezerw osobowych

Rozdział 1

Właściwość organów

Art. 23.

Administrowanie rezerwami osobowymi dla celów powszechnego obowiązku obrony obejmuje:

- 1) przeprowadzanie rejestracji i poboru obywateli;
- 2) określanie zdolności do służby wojskowej;
- 3) przeznaczanie do:
 - a) służby wojskowej,
 - b) służby w obronie cywilnej,
 - c) służby w jednostkach zmilitaryzowanych;
- 4) uzupełnianie Sił Zbrojnych;
- 5) prowadzenie ewidencji wojskowej;
- 6) wykonywanie innych czynności w tym zakresie.

²²⁾ Przez art. 35 pkt 8 ustawy, o której mowa w odnośniku 5.

Art. 24.

1. Administrowanie rezerwami osobowymi, z wyjątkiem czynności określonych w art. 23 pkt 1 i 2, należy do Ministra Obrony Narodowej.
2. Terenowymi organami administracji wojskowej właściwymi w sprawach określonych w ust. 1 są szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych oraz wojskowi komendanci uzupełnień.

Art. 25.

- 1.²³⁾ Do przeprowadzania czynności związanych z wykonywaniem powszechnego obowiązku obrony oraz do współdziałania z organami wojskowymi w zakresie określonym w art. 24 ust. 1 są właściwy wojewoda oraz wójt (burmistrz, prezydent miasta) lub starosta sprawujący władzę administracji ogólnej oraz organy samorządu terytorialnego.
2. W sprawach dotyczących spełniania powszechnego obowiązku obrony przez obywateli polskich przebywających za granicą oraz współdziałania w tym zakresie z organami wojskowymi są właściwe polskie urzędy konsularne.
- 3.²⁴⁾ Instytucje państwowe, przedsiębiorcy i inne jednostki organizacyjne oraz organizacje społeczne są obowiązane do współdziałania z organami wojskowymi i właściwymi wojewodami oraz wójtami (burmistrzami, prezydentami miast) lub starostami sprawującymi władzę administracji ogólnej i organami samorządu terytorialnego w zakresie administracji rezerw osobowych oraz do wykonywania związanych z tym czynności określonych w ustawie i przepisach wydanych na jej podstawie.

Art. 26.

1. Określenie zdolności poborowych do czynnej służby wojskowej należy do powiatowych i wojewódzkich komisji lekarskich, z zastrzeżeniem art. 29 ust. 1.
- 1a.²⁵⁾ W ramach czynności, o których mowa w ust. 1, poborowych poddaje się obowiązkowym badaniom lekarskim, a także, stosownie do potrzeb i według decyzji przewodniczącego komisji lekarskiej, badaniom specjalistycznym, w tym psychologicznym, oraz obserwacji szpitalnej.
- 1b.²⁵⁾ Poborowy jest obowiązany przedstawić komisji lekarskiej posiadaną dokumentację medyczną, w tym wyniki badań specjalistycznych, przeprowadzonych w okresie dwunastu miesięcy przed dniem stawienia się do poboru.
- 1c.²⁵⁾ Poborowych, w stosunku do których orzeczono stałą albo długotrwałą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25, z późn. zm.²⁶⁾), poborowych całkowicie niezdolnych do pracy oraz niezdolnych do samodzielnej egzystencji lub uznanych za całkowicie niezdolnych do pracy na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z

²³⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 37 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz.U. Nr 113, poz. 984), który wszedł w życie w dniu wyborów do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego przeprowadzonych w związku z zakończeniem kadencji tych organów wybranych w dniu 11 października 1998 r.

²⁴⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 37 pkt 1 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 23.

²⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 7 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 756, z 1999 r. Nr 60, poz. 636, z 2000 r. Nr 45, poz. 531, z 2001 r. Nr 73, poz. 764, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, z 2003 r. Nr 45, poz. 391, Nr 228, poz. 2255 i Nr 229, poz. 2273 oraz z 2004 r. Nr 91, poz. 873, Nr 146, poz. 1546 i Nr 236, poz. 2355.

- 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.²⁷⁾), jak również poborowych zaliczonych do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności albo o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.²⁸⁾), można nie poddawać badaniom lekarskim, o których mowa w ust. 1a, jeżeli przedstawia komisji wypis z treści orzeczenia stwierdzającego tę niezdolność lub niepełnosprawność, na podstawie którego można określić zdolność tych poborowych do czynnej służby wojskowej.
2. Powiatowe i wojewódzkie komisje lekarskie powołują wojewodowie w porozumieniu z szefami wojewódzkich sztabów wojskowych i przewodniczącymi okręgowych rad lekarskich.
 - 2a. Wojewódzka komisja lekarska sprawuje nadzór nad działalnością powiatowych komisji lekarskich.
 - 3.²⁹⁾ Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, skład, tryb powoływania i postępowania oraz terminy urzędowania powiatowych i wojewódzkich komisji lekarskich oraz zasady przeprowadzania badań lekarskich, a także zasady współdziałania komisji z wojewodami oraz wójtami (burmistrzami, prezydentami miast) lub starostami sprawującymi władzę administracji ogólnej i organami samorządu terytorialnego.
 4. (uchylony).³⁰⁾

Art. 27.

1. Mężczyźni, którzy w danym roku kalendarzowym kończą dziewiętnaście lat życia (poborowi), są obowiązani stawić się przed komisją lekarską w określonym terminie i miejscu.
2. Do stawienia się przed komisją lekarską wzywa poborowego wójt lub burmistrz (prezydent miasta) równocześnie z wezwaniem do stawienia się przed komisją poborową.
3. W razie niestawienia się poborowego przed komisją lekarską bez uzasadnionej przyczyny, wójt lub burmistrz (prezydent miasta) na wniosek przewodniczącego komisji nakłada grzywnę w celu przymuszenia albo zarządza przymusowe doprowadzenie przez Policję do komisji lekarskiej, w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Art. 28.

1. Orzeczenie powiatowej komisji lekarskiej doręcza się poborowemu i wojskowemu komendantowi uzupełnień na piśmie wraz z uzasadnieniem.
2. Od orzeczenia powiatowej komisji lekarskiej przysługuje poborowemu i wojskowemu komendantowi uzupełnień odwołanie do wojewódzkiej komisji lekarskiej w terminie

²⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252, Nr 121, poz. 1264, Nr 144, poz. 1530, Nr 191, poz. 1954, Nr 210, poz. 2135 i Nr 236, poz. 2355.

²⁸⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1082, z 1998 r. Nr 99, poz. 628, Nr 106, poz. 668, Nr 137, poz. 887, Nr 156, poz. 1019 i Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 49, poz. 486, Nr 90, poz. 1001, Nr 95, poz. 1101 i Nr 111, poz. 1280, z 2000 r. Nr 48, poz. 550 i Nr 119, poz. 1249, z 2001 r. Nr 39, poz. 459, Nr 100, poz. 1080, Nr 125, poz. 1368, Nr 129, poz. 1444 i Nr 154, poz. 1792 i 1800, z 2002 r. Nr 169, poz. 1387, Nr 200, poz. 1679 i 1683 i Nr 241, poz. 2074, z 2003 r. Nr 7, poz. 79, Nr 90, poz. 844, Nr 223, poz. 2217 i Nr 228, poz. 2262 oraz z 2004 r. Nr 96, poz. 959 i Nr 99, poz. 1001.

²⁹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 37 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 23.

³⁰⁾ Przez art. 1 pkt 7 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

czternastu dni od dnia doręczenia orzeczenia. Orzeczenie to może być zmienione przez wojewódzką komisję lekarską również z urzędu, jeżeli zostało wydane z naruszeniem przepisów prawa.

3. Członkom powiatowej komisji lekarskiej przysługuje prawo wnoszenia do wojewódzkiej komisji lekarskiej sprzeciwów od orzeczeń powiatowej komisji lekarskiej w terminie czternastu dni od dnia wydania orzeczenia.
4. Ostateczne orzeczenie o zdolności do czynnej służby wojskowej może być w każdym czasie zmienione przez powiatową komisję lekarską z urzędu albo na wniosek poborowego lub wojskowego komendanta uzupełnień, jeżeli w stanie zdrowia poborowego nastąpiły istotne zmiany.
5. Ostateczne orzeczenia komisji lekarskich są wiążące dla wojskowych komendantów uzupełnień i komisji poborowych.

Art. 29.

1. Wojskowe komisje lekarskie są właściwe do orzekania o zdolności do czynnej służby wojskowej:
 - 1) poborowych w okresie, kiedy nie urzęduje powiatowa komisja lekarska;
 - 2) żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową;
 - 3) żołnierzy rezerwy.
2. Osoby, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 3, kieruje z urzędu lub na wniosek tych osób do wojskowej komisji lekarskiej wojskowy komendant uzupełnień, a osoby, o których mowa w ust. 1 pkt 2 – dowódca jednostki wojskowej.
- 3.³¹⁾ Badania diagnostyczne i konsultacje specjalistyczne dla potrzeb orzekania przez wojskowe komisje lekarskie realizują placówki medyczne wybrane przez Ministra Obrony Narodowej.
- 4.³¹⁾ Do zamówień na realizację świadczeń, o których mowa w ust. 3, nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. Nr 19, poz. 177, Nr 96, poz. 959, Nr 116, poz. 1207 i Nr 145, poz. 1537).
- 5.³¹⁾ Osoby, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 3, skierowane na ich wniosek do wojskowej komisji lekarskiej, ponoszą koszty związane z przeprowadzeniem badań lekarskich.
- 6.³¹⁾ Osobom, o których mowa w ust. 5, nie przysługują świadczenia przewidziane w ustawie z tytułu tego skierowania, jeżeli orzeczenie wojskowej komisji lekarskiej nie zmieniło posiadanej przez nie dotychczasowej kategorii zdolności do czynnej służby wojskowej.
- 7.³¹⁾ Do orzekania o zdolności do czynnej służby wojskowej osób, o których mowa w ust. 1 pkt 1, przez wojskowe komisje lekarskie przepisy art. 26 ust. 1a–1c stosuje się odpowiednio.
- 8.³¹⁾ Minister Obrony Narodowej, w drodze rozporządzenia:
 - 1) tworzy, przekształca i znosi wojskowe komisje lekarskie oraz określa ich siedziby, zasięg działania, a także właściwość, z uwzględnieniem w szczególności podziału terytorialnego państwa;
 - 2) określi tryb udzielania zamówień na badania diagnostyczne i konsultacje specjalistyczne dla potrzeb orzekania przez wojskowe komisje lekarskie, uwzględniając równe traktowanie placówek medycznych.

³¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 8 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Art. 30.

1. Zakłady opieki zdrowotnej udzielają zwolnienia od pracy, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia, lekarzom wchodzącym w skład powiatowych i wojewódzkich komisji lekarskich oraz pracownikom średniego personelu medycznego wyznaczonym do powiatowych komisji lekarskich w razie konieczności ich udziału w pracach komisji w godzinach pracy zawodowej.
2. Osobom wchodzącym w skład komisji lekarskich, o których mowa w ust. 1, orzekających o stopniu zdolności poborowych do czynnej służby wojskowej, oraz pracownikom średniego personelu medycznego, o których mowa w ust. 1, przysługuje dodatkowe wynagrodzenie za pracę związaną z określeniem zdolności poborowych do czynnej służby wojskowej, wykonywaną poza godzinami pracy zawodowej, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia zgodnie z ust. 1.
- 3.³²⁾ Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, sposób ustalania dodatkowego wynagrodzenia osób wchodzących w skład komisji lekarskich orzekających o stopniu zdolności poborowych do czynnej służby wojskowej oraz pracowników średniego personelu medycznego wyznaczonych do powiatowych komisji lekarskich. Wysokość wynagrodzenia za każdy dzień pracy nie może przekraczać 10 % przeciętnego wynagrodzenia ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” na podstawie art. 20 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych za kwartał poprzedzający wypłatę wynagrodzenia.
4. Wojewodowie zlecają zakładom opieki zdrowotnej przeprowadzanie na potrzeby powiatowych i wojewódzkich komisji lekarskich badań specjalistycznych, w tym psychologicznych, oraz obserwacji szpitalnej poborowych.
- 4a.³³⁾ W razie niemożności zlecenia przeprowadzania badań specjalistycznych lub badań psychologicznych zakładom opieki zdrowotnej, wojewodowie mogą zawierać umowy o przeprowadzanie takich badań przez lekarzy prowadzących indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie lub grupowe praktyki lekarskie oraz przez psychologów.
5. Koszty wynagrodzeń, o których mowa w ust. 1 i 2, oraz badań specjalistycznych i obserwacji szpitalnej, o których mowa w ust. 4, pokrywa się z budżetu państwa, z części, którą dysponuje wojewoda.

Art. 30a.³⁴⁾

1. Ustala się następujące kategorie zdolności do czynnej służby wojskowej:
 - 1) kategoria A – zdolny do czynnej służby wojskowej, co oznacza zdolność do odbywania zasadniczej służby wojskowej, nadterminowej zasadniczej służby wojskowej, zajęć wojskowych w czasie trwania studiów wyższych, przeszkolenia wojskowego, okresowej służby wojskowej, ćwiczeń wojskowych, zasadniczej służby i szkolenia poborowych w obronie cywilnej, służby zastępczej, jak również służby wojskowej pełnionej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny;
 - 2) kategoria B – czasowo niezdolny do czynnej służby wojskowej, co oznacza przemijające upośledzenie ogólnego stanu zdrowia albo ostre lub przewlekłe stany choro-

³²⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 9 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 9 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 10 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- bowe, które w okresie do dwudziestu czterech miesięcy od dnia badania rokuja odzyskanie zdolności do służby wojskowej, o której mowa w pkt 1, w czasie pokoju;
- 3) kategoria D – niezdolny do czynnej służby wojskowej, o której mowa w pkt 1, w czasie pokoju;
 - 4) kategoria E – trwale i całkowicie niezdolny do czynnej służby wojskowej, o której mowa w pkt 1, w czasie pokoju oraz w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.
2. Orzeczenie o zaliczeniu danej osoby do jednej z kategorii, o których mowa w ust. 1, właściwe komisje lekarskie wydają na podstawie badania lekarskiego fizycznej i psychicznej zdolności tej osoby do odpowiedniego rodzaju służby wojskowej, z uwzględnieniem wyników badań specjalistycznych, a w razie potrzeby również obserwacji szpitalnej.
 3. W razie stwierdzenia kilku chorób i ułomności przy określaniu zdolności do czynnej służby wojskowej rozpatruje się łącznie wszystkie ograniczenia spowodowane tymi chorobami i ułomnościami. Osobę badaną można w takim wypadku zaliczyć do niższej kategorii zdolności do czynnej służby wojskowej, niż wynikałoby to z kategorii zdolności ustalonej dla poszczególnych chorób i ułomności; w takim wypadku decyduje ocena ogólnej sprawności psychofizycznej badanego.
 4. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych i ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia:
 - 1) wykaz chorób i ułomności uwzględniany przy orzekaniu o zdolności do czynnej służby wojskowej oraz do służby poza granicami państwa;
 - 2) wykaz chorób i ułomności uwzględniany przy orzekaniu o zdolności do pełnienia służby w rodzajach wojsk i służb oraz na stanowiskach służbowych i funkcjach wojskowych wymagających szczególnych predyspozycji zdrowotnych;
 - 3) szczegółowe warunki orzekania o zdolności do czynnej służby wojskowej przez wojskowe komisje lekarskie;
 - 4) szczegółowe warunki orzekania o zdolności do służby wojskowej poza granicami państwa;
 - 5) tryb postępowania wojskowych komisji lekarskich;
 - 6) sposób ustalania związku chorób oraz śmierci ze służbą wojskową przez te komisje;
 - 7) sposób orzekania o potrzebie udzielenia żołnierzowi urlopu zdrowotnego.
 5. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 4, należy wskazać kategorie zdolności do służby orzekane w razie stwierdzenia poszczególnych chorób i ułomności, uwzględniając oznaczenie tych chorób i ułomności według paragrafów i punktów w celu zapewnienia ochrony danych osobowych w procesie orzecznictwa, a także określić tryb kierowania do wojskowych komisji lekarskich i tryb ich postępowania, z uwzględnieniem prowadzenia dodatkowych badań specjalistycznych wymaganych w poszczególnych rodzajach wojsk i służb, na poszczególnych stanowiskach służbowych i funkcjach wojskowych oraz do służby poza granicami państwa, tryb wydawania orzeczeń i ich zatwierdzania, niezbędne elementy orzeczenia, tryb rozpatrywania odwołań i sprzeciwów od tych orzeczeń oraz ich uchylania w trybie nadzoru, niezbędną dokumentację lekarską i inne dokumenty mogące stanowić podstawę orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej, wzór skierowania do wojskowych komisji lekarskich, jak również wzory orzeczeń i certyfikatów wydawanych przez te komisje.

Rozdział 2

Rejestracja i pobór

Art. 31.

1. Mężczyźni, którzy w danym roku kalendarzowym kończą osiemnaście lat życia (przedpoborowi), są obowiązani zgłosić się do rejestracji w określonym terminie i miejscu.
2. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia wprowadzić obowiązek zgłoszenia się do rejestracji mężczyzn, którzy w danym roku kalendarzowym kończą siedemnaście lat życia.
3. Przedpoborowi, którzy nie dopełnili obowiązku zgłoszenia się do rejestracji w określonym terminie i miejscu, są obowiązani to uczynić niezwłocznie po ustaniu przeszkody.
4. Rejestrację przeprowadzają wójtowie lub burmistrzowie (prezydenci miast).
5. Do rejestracji wzywa przedpoborowego wójt lub burmistrz (prezydent miasta).
6. W razie niezgłoszenia się przedpoborowego do rejestracji bez uzasadnionej przyczyny, wójt lub burmistrz (prezydent miasta) nakłada grzywnę w celu przymuszenia albo zarządza przymusowe doprowadzenie przez Policję do urzędu gminy, w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
7. Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej określa, w drodze rozporządzenia, tryb przeprowadzania rejestracji przedpoborowych, sposób wzywania ich do rejestracji oraz zasady prowadzenia ewidencji przedpoborowych.

Art. 32.

1. Mężczyźni, którzy w danym roku kalendarzowym kończą dziewiętnaście lat życia (poborowi), są obowiązani stawić się do poboru w określonym terminie i miejscu.
2. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia wprowadzić obowiązek stawienia się do poboru mężczyzn, którzy w danym roku kalendarzowym kończą osiemnaście lat życia.
3. Do poboru mogą się stawić również ochotnicy, którzy ukończyli siedemnaście lat życia.
4. Poborowi, którzy nie dopełnili obowiązku stawienia się do poboru w określonym terminie i miejscu, są obowiązani to uczynić niezwłocznie po ustaniu przeszkody.
5. Do stawienia się przed komisją poborową wzywa poborowego wójt lub burmistrz (prezydent miasta).
6. W razie niestawienia się poborowego do poboru bez uzasadnionej przyczyny, wójt lub burmistrz (prezydent miasta) na wniosek przewodniczącego komisji poborowej nakłada grzywnę w celu przymuszenia albo zarządza przymusowe doprowadzenie przez Policję do komisji poborowej, w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
7. Obowiązek stawienia się do poboru trwa do końca roku kalendarzowego, w którym poborowy kończy dwadzieścia cztery lata życia.

Art. 33.

1. Poborowi stawiają się przed powiatową komisją poborową właściwą ze względu na miejsce ich pobytu stałego. Poborowi zameldowani na pobyt czasowy trwający ponad 2 miesiące stawiają się przed komisją poborową właściwą ze względu na miejsce tego pobytu.
2. Poborowi, którzy w okresie od dnia ogłoszenia do dnia rozpoczęcia poboru zmienili miejsce pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego ponad 2 miesiące, zgłaszają się do wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) właściwego ze względu na ich nowe miejsce pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego ponad 2 miesiące. Wójt lub burmistrz (prezydent miasta) wyznacza im miejsce i termin stawienia się do poboru.
3. Poborowi, którzy po rozpoczęciu poboru na danym terenie zamierzają zmienić miejsce pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego również do dwóch miesięcy, stawiają się do poboru przed opuszczeniem miejsca dotychczasowego pobytu.
4. Przepisy ust. 1–3 stosuje się również do ochotników.

Art. 34.

Mężczyźni, którzy z jakichkolwiek powodów nie stawili się do poboru do końca roku kalendarzowego, w którym ukończyli dwadzieścia cztery lata życia, są obowiązani zgłosić się do wojskowej komendy uzupełnień właściwej ze względu na ich miejsce pobytu stałego (zamieszkania) lub pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące w celu uregulowania stosunku do powszechnego obowiązku obrony. Obowiązek ten trwa do czasu ukończenia sześćdziesięciu lat życia.

Art. 35.

1. Minister właściwy do spraw administracji publicznej oraz Minister Obrony Narodowej określają każdorazowo, w drodze rozporządzenia, czas trwania i termin ogłoszenia poboru na terenie kraju oraz roczniki osób podlegających obowiązkowi stawienia się do poboru, uwzględniając w szczególności osoby, które mają obowiązek zgłosić się przed powiatowymi komisjami lekarskimi i przed powiatowymi komisjami poborowymi.
2. Pobór przeprowadzają wojewodowie przy współudziale szefów wojewódzkich sztabów wojskowych oraz starostów, a także wójtów lub burmistrzów (prezydentów miast).
- 3.³⁵⁾ W ramach poboru wykonuje się czynności związane z określaniem zdolności poborowych do czynnej służby wojskowej, orzekaniem o udzielaniu odroczeń zasadniczej służby wojskowej, orzekaniem o przyznaniu służby zastępczej, przetwarzaniem danych ewidencji wojskowej, przeznaczaniem do czynnej służby wojskowej lub służby w obronie cywilnej oraz wydawaniem wojskowych dokumentów osobistych.
- 4.³⁵⁾ Za przeprowadzenie poboru na obszarze powiatu (miasta na prawach powiatu) odpowiada starosta (prezydent miasta na prawach powiatu), który zadanie to wykonuje jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej.

Art. 36.

1. Wojewodowie powołują w porozumieniu z szefami wojewódzkich sztabów wojskowych wojewódzkie i powiatowe komisje poborowe.

³⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 11 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

2. Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, skład i tryb postępowania oraz terminy urzędowania wojewódzkich i powiatowych komisji poborowych.
3. Osobom wchodzącym w skład komisji poborowych oraz personelowi pomocniczemu za udział w pracach komisji przysługuje wynagrodzenie w wysokości i na zasadach określonych przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia.

Art. 37.

1. Zwierzchni nadzór nad przeprowadzaniem poboru sprawuje minister właściwy do spraw wewnętrznych.
2. Bieżący nadzór nad przygotowaniem i przebiegiem poboru sprawują wojewodowie.
3. Kontrolę przeprowadzania poboru oraz prowadzenia ewidencji wojskowej wykonują Minister Obrony Narodowej i podległe mu organy. Wnioski organów wojskowych w sprawach objętych kontrolą podlegają rozpatrzeniu przez wojewódzką komisję poborową lub organ, który ją powołał.

Art. 38.

1. Do zakresu działania powiatowej komisji poborowej należy:
 - 1) orzekanie o udzielaniu poborowym odroczeń zasadniczej służby wojskowej w przypadkach określonych w art. 39 ust. 1 pkt 3;
 - 2) (uchylony).³⁶⁾
2. Do zakresu działania wojewódzkiej komisji poborowej należy:
 - 1) nadzór nad działalnością powiatowej komisji poborowej;
 - 2) rozpatrywanie odwołań i sprzeciwów od orzeczeń powiatowych komisji poborowych;
 - 3) (uchylony).³⁷⁾
3. W sprawach, o których mowa w ust. 1, powiatowa komisja poborowa orzeka na wniosek poborowego.

Art. 39.

1. Odroczenia zasadniczej służby wojskowej udziela się poborowemu na jego wniosek ze względu na:
 - 1) wybór na posła – na czas pełnienia mandatu;
 - 2) kandydowanie do Sejmu – na czas trwania kampanii wyborczej;
 - 3) konieczność sprawowania bezpośredniej opieki nad członkiem rodziny wspólnie z nim zamieszkałym, który nie ukończył szesnastego roku życia lub został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy i do samodzielnej egzystencji albo który ukończył siedemdziesiąty piąty rok życia, jeżeli nie ma innego pełnoletniego członka rodziny bliższego lub równego stopniem pokrewieństwa obowiązane do sprawowania tej opieki, albo ze względu na obowiązek sprawowania opieki wynikającej z prawomocnego orzeczenia sądu – na czas sprawowania tej opieki, z zastrzeżeniem ust. 4;

³⁶⁾ Przez art. 38 pkt 2 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 3.

³⁷⁾ Przez art. 38 pkt 2 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 3.

- 4) pobieranie nauki w szkole wyższej, jeżeli jest on studentem – na czas pobierania tej nauki, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym poborowy kończy dwudziesty siódmy rok życia;
 - 5) pobieranie nauki w zakładach kształcenia nauczycieli – na czas pobierania tej nauki, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym poborowy kończy dwudziesty siódmy rok życia;
 - 6)³⁸⁾ pobieranie nauki w szkole ponadgimnazjalnej, a do dnia 31 sierpnia 2008 r. także w szkole ponadpodstawowej – na czas pobierania tej nauki, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego, w którym poborowy kończy dwudziesty trzeci rok życia;
 - 7)³⁹⁾ kształcenie w celu zdobycia kwalifikacji przydatnych w wojsku na podstawie umowy zawartej z wojskowym komendantem uzupełnień, o której mowa w art. 132a ust. 3, albo skierowania określonego w art. 132b ust. 2 – na czas tego kształcenia.
- 2.⁴⁰⁾ Odroczenia ze względu na pobieranie nauki udziela się także poborowym będącym alumnami wyższych seminariów duchownych, osobami zakonnymi (po profesji czasowej), nowicjuszami w zakonach albo słuchaczami szkół duchownych kościołów i związków wyznaniowych mających osobowość prawną – na czas pobierania tej nauki.
- 2a.⁴¹⁾ Odroczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 4, mogą być udzielane również studentom, którzy w danym roku kalendarzowym kończą dwudziesty siódmy rok życia, na czas pozwalający na ukończenie studiów. Odroczenie jest udzielane na wniosek poborowego, zaopiniowany przez rektora szkoły wyższej lub wyższej szkoły zawodowej, w której student studiuje.
3. Odroczenia zasadniczej służby wojskowej można udzielić również ze względu na ważne sprawy osobiste lub rodzinne poborowego, a w szczególności związane z zaistnieniem trudnej sytuacji osobistej lub rodzinnej, które nie upoważniają do udzielenia poborowemu odroczenia z tytułu sprawowania bezpośredniej opieki nad członkiem rodziny albo z powodu konieczności załatwienia spraw związanych z prowadzeniem przez poborowego przedsiębiorstwa, gospodarstwa rolnego albo innej działalności gospodarczej. Odroczenia nie udziela się, jeżeli spowodowałoby to nieodbycie zasadniczej służby wojskowej.
4. Odroczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, udziela się każdorazowo na czas określony we wniosku, nie dłuższy jednak niż dwanaście miesięcy.
- 5.⁴²⁾ Odroczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 7 i w ust. 3, udziela się tylko jeden raz na okres od trzech do dwunastu miesięcy.
- 6.⁴²⁾ Skreślenie z listy studentów albo wydalenie ze szkoły wyższej lub wyższej szkoły zawodowej, a także niewywiązywanie się poborowego z umowy, o której mowa w art. 132a ust. 3, lub z obowiązku określonego w skierowaniu wskazanym w art. 132b ust. 2, powodują utratę udzielonego odroczenia zasadniczej służby wojskowej z tytułu pobierania nauki.
7. Poborowy, któremu udzielono odroczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 4–6, po zakończeniu roku szkolnego (studiów), nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia kolejnego roku szkolnego (studiów), przedstawia wojskowemu komendantowi uzupełnień właściwemu ze względu na miejsce pobytu stałego (zamieszkania) lub

³⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 12 lit. a tiret pierwsze ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 12 lit. a tiret drugie ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 12 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 12 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 12 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące zaświadczenie o ukończeniu poprzedniego i rozpoczęciu nowego roku nauki (studiów).

- 8.⁴³⁾ Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb udzielania odroczeń zasadniczej służby wojskowej, uwzględniając wymóg, że odroczenia udziela się poborowym na ich udokumentowany wniosek. Rozporządzenie powinno określać również dokumenty, jakie należy dołączyć do wniosku o udzielenie odroczenia.

Art. 40.

1. (uchylony).⁴⁴⁾
2. Poborowy korzystający z odroczenia zasadniczej służby wojskowej jest obowiązany stawić się odpowiednio przed powiatową komisją poborową albo wojskowym komendantem uzupełnień niezwłocznie po upływie okresu odroczenia, a gdy komisja ta nie urzęduje – zgłosić się do wójta lub burmistrza (prezydenta miasta), który wskazuje mu termin i miejsce stawienia się przed komisją poborową.

Art. 41.

1. Orzeczenie powiatowej komisji poborowej doręcza się poborowemu i wojskowemu komendantowi uzupełnień na piśmie, wraz z uzasadnieniem.
- 2.⁴⁵⁾ Od orzeczenia powiatowej komisji poborowej przysługuje poborowemu i wojskowemu komendantowi uzupełnień odwołanie do wojewódzkiej komisji poborowej. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje powołania poborowego do zasadniczej służby wojskowej.
3. Orzeczenie powiatowej komisji poborowej może być zmienione przez wojewódzką komisję poborową również z urzędu, jeżeli zostało wydane z naruszeniem przepisów prawa.
4. Członkom powiatowej komisji poborowej przysługuje prawo wnoszenia do wojewódzkiej komisji poborowej sprzeciwów od orzeczeń powiatowej komisji poborowej.
5. Odwołania od orzeczeń powiatowej komisji poborowej wnosi się w terminie 14 dni od dnia doręczenia tych orzeczeń, a sprzeciwy – w terminie 14 dni od dnia wydania orzeczeń.

Art. 42.

- 1.⁴⁶⁾ Orzekanie o udzieleniu poborowym odroczeń zasadniczej służby wojskowej w przypadkach określonych w art. 39 ust. 1 pkt 1, 2 i 4–7 oraz ust. 2 i 3 należy do wojskowych komendantów uzupełnień.
- 1a.⁴⁷⁾ Decyzję o udzieleniu odroczenia, w przypadku, o którym mowa w ust. 1, można ogłosić ustnie, z zastrzeżeniem ust. 2. W takim przypadku potwierdzenia wydanej decyzji administracyjnej dokonuje się w formie wpisu lub zamieszczenia danych w wojskowym dokumencie osobistym poborowego i w ewidencji wojskowej.

⁴³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 12 lit. e ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴⁴⁾ Przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o uposażeniu żołnierzy (Dz.U. Nr 50, poz. 500, z 2001 r. Nr 27, poz. 298 oraz z 2003 r. Nr 210, poz. 2036), która weszła w życie z dniem 1 lipca 1999 r.

⁴⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 38 pkt 3 ustawy, o której mowa w odnośniku 3.

⁴⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 13 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 13 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 2.⁴⁸⁾ Odmowa udzielenia odroczenia lub udzielenie odroczenia w treści innej niż żądanie poborowego, określone w jego wniosku o udzielenie tego odroczenia, a także udzielenie odroczeń, o których mowa w art. 39 ust. 2a i 3, następuje w drodze decyzji administracyjnej, którą doręcza się poborowemu na piśmie wraz z uzasadnieniem.
3. Od orzeczenia wojskowego komendanta uzupełnień przysługuje poborowemu odwołanie do szefa wojewódzkiego sztabu wojskowego w terminie czternastu dni od dnia doręczenia orzeczenia. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje powołania poborowego do zasadniczej służby wojskowej.
4. Orzeczenie wojskowego komendanta uzupełnień może być zmienione przez szefa wojewódzkiego sztabu wojskowego również z urzędu, jeżeli zostało wydane z naruszeniem przepisów prawa.

Art. 43.⁴⁹⁾

Minister właściwy do spraw wewnętrznych i Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określają, w drodze rozporządzenia, sposób wzywania do poboru, dokumenty, jakie poborowi powinni przedstawić przy poborze, oraz wzór wpisu lub zamieszczenia danych w wojskowym dokumencie osobistym i w ewidencji wojskowej, w przypadku udzielenia odroczenia zasadniczej służby wojskowej w trybie, o którym mowa w art. 42 ust. 1a, uwzględniając sposób przygotowania i przeprowadzenia poboru oraz czynności wojewodów, starostów, wójtów lub burmistrzów (prezydentów miast) i wojskowych komendantów uzupełnień w tym zakresie.

Art. 44.

1. Nie powołuje się do czynnej służby wojskowej poborowych uznanych za zdolnych do tej służby:
 - 1) obywateli polskich, którzy stale zamieszkują za granicą;
 - 2)⁵⁰⁾ absolwentów szkół oficerskich i szkół aspiranckich (chorążych) Policji, Straży Granicznej i Państwowej Straży Pożarnej, którzy bezpośrednio po zakończeniu studiów (nauki) podjęli służbę w Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Policji, Straży Granicznej, Biurze Ochrony Rządu, Służbie Więziennej lub Państwowej Straży Pożarnej.
2. (uchylony).⁵¹⁾
3. W sprawach, o których mowa w ust. 1, orzeka wojskowy komendant uzupełnień na wniosek poborowego. Decyzję wojskowego komendanta uzupełnień doręcza się poborowemu na piśmie wraz z uzasadnieniem.
4. Od decyzji wojskowego komendanta uzupełnień przysługuje poborowemu odwołanie do szefa wojewódzkiego sztabu wojskowego w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji. Decyzja ta może być zmieniona przez szefa wojewódzkiego sztabu wojskowego również z urzędu, jeżeli została wydana z naruszeniem przepisów prawa.

Art. 45.

1. Poborowych uznanych za zdolnych do służby wojskowej wojskowy komendant uzupełnień przeznaczają do służby, uwzględniając potrzeby wojska, orzeczenie komisji po-

⁴⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 13 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 14 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 15 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵¹⁾ Przez art. 1 pkt 6 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 44.

borowej i komisji lekarskiej, kwalifikacje zawodowe oraz w miarę możliwości życzenia poborowych.

2. Poborowi powinni być powoływani do odbycia czynnej służby wojskowej, w miarę możliwości, w jednostce wojskowej mającej siedzibę w pobliżu ich miejsca pobytu stałego (zamieszkania) lub pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące.
3. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady przeznaczania poborowych do służby, z uwzględnieniem wymogów niezbędnych do kierowania poborowych do poszczególnych rodzajów Sił Zbrojnych i rodzajów wojsk oraz kryteriów kierowania poborowych na poszczególne stanowiska i funkcje wojskowe.

Art. 46.

1. Poborowych niepowołanych do zasadniczej służby wojskowej do dnia 31 grudnia roku kalendarzowego, w którym ukończyli dwadzieścia cztery lata życia, wojskowy komendant uzupełnień przenosi do rezerwy.
2. Przepis ust. 1 nie ma zastosowania do poborowych, którzy:
 - 1)⁵²⁾ nie mogli być powołani do zasadniczej służby wojskowej w okresie, o którym mowa w ust. 1, z powodu odroczenia tej służby, z wyjątkiem przypadku określonego w art. 39 ust. 1 pkt 1–3, albo z powodu złożenia wniosku o przyznanie służby zastępczej;
 - 2) z przyczyn niezależnych od organów wojskowych nie mogli być powołani do zasadniczej służby wojskowej w terminie określonym w ust. 1 ze względu na:
 - a) odbywanie kary pozbawienia wolności,
 - b) orzeczenie kary pozbawienia praw publicznych,
 - c) czasowe przebywanie za granicą,
 - d) niespełnienie wojskowego obowiązku meldunkowego,
 - e) niezgłoszenie się do poboru do końca roku kalendarzowego, w którym ukończyli dwadzieścia cztery lata życia;
 - 3)⁵³⁾ zostali uznani za niezdolnych do czynnej służby wojskowej w czasie pokoju.
- 3.⁵⁴⁾ Poborowych, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 2, niepowołanych do zasadniczej służby wojskowej przenosi się do rezerwy z dniem 31 grudnia roku kalendarzowego, w którym ukończyli dwadzieścia osiem lat życia.
- 3a.⁵⁵⁾ Poborowych, o których mowa w ust. 2 pkt 3, przenosi się do rezerwy z dniem uprawnienia się do orzeczenia komisji lekarskiej.
- 4.⁵⁶⁾ Minister Obrony Narodowej może zarządzić, w drodze rozporządzenia, przeniesienie określonej części poborowych, w tym również absolwentów szkół wyższych, do rezerwy, przed ukończeniem wieku określonego w ust. 1 i 3, z uwzględnieniem potrzeb Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej dotyczących uzupełnień. Rozporządzenie w szczególności powinno określić grupę lub grupy poborowych podlegających przeniesieniu do rezerwy oraz termin tego przeniesienia.

⁵²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 16 lit. a tiret pierwsze ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 16 lit. a tiret drugie ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 16 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 16 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 września 2002 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o uposażeniu żołnierzy (Dz.U. Nr 166, poz. 1363), która weszła w życie z dniem 22 października 2002 r.

Art. 47.

1. Poborowych, którzy zostali duchownymi lub członkami zakonów (po profesji wieczystej), przenosi się do rezerwy.
2. Przepisu ust. 1 oraz innych przepisów ustawy dotyczących duchownych lub członków zakonów nie stosuje się do:
 - 1) duchownych wybieranych na określoną kadencję;
 - 2)⁵⁷⁾ duchownych lub członków zakonów kościołów i innych związków wyznaniowych nieposiadających osobowości prawnej.

Art. 48.⁵⁸⁾

1. Kobiety posiadające kwalifikacje przydatne do czynnej służby wojskowej oraz kobiety, które w danym roku szkolnym kończą naukę w szkołach medycznych i weterynaryjnych, mogą być poddane obowiązkowi stawienia się do poboru, poczynając od dnia 1 stycznia roku kalendarzowego, w którym kończą osiemnaście lat życia – do dnia 31 grudnia roku kalendarzowego, w którym kończą dwadzieścia cztery lata. Kobiety te mogą być uprzednio poddane obowiązkowi stawienia się do rejestracji.
2. Za kwalifikacje, o których mowa w ust. 1, uznaje się kwalifikacje zawodowe wymagane do wykonywania zawodów medycznych i weterynaryjnych.
3. W razie wprowadzenia obowiązku stawienia się do poboru kobiet:
 - 1) dyrektorzy szkół, o których mowa w ust. 1, przesyłają wojskowemu komendantowi uzupełnień właściwemu ze względu na siedzibę szkoły imienny wykaz kobiet, które kończą naukę w danym roku kalendarzowym;
 - 2) wojskowy komendant uzupełnień właściwy ze względu na siedzibę szkoły, o której mowa w ust. 1, przesyła wojskowym komendantom uzupełnień właściwym ze względu na miejsce pobytu stałego kobiet lub miejsce ich czasowego pobytu trwającego ponad dwa miesiące imienne wykazy kobiet podlegających obowiązkowi stawienia się do poboru;
 - 3) wojskowi komendanci uzupełnień po otrzymaniu wykazów, o których mowa w pkt 2, przesyłają je wójtom lub burmistrzom (prezydentom miast) w celu wezwania kobiet do poboru.
4. Kobiety, które stawily się do poboru, zdolne do czynnej służby wojskowej przeznaczają się do tej służby i wydaje im wojskowe dokumenty osobiste.
5. Kobietom przeznaczonym do czynnej służby wojskowej udziela się odroczenia tej służby do czasu ukończenia nauki w szkole, o której mowa w ust. 1, nie dłużej jednak niż do końca roku kalendarzowego, w którym kończą one dwadzieścia cztery lata życia.
6. Kobiety przeznaczone do czynnej służby wojskowej oraz uznane za czasowo niezdolne do czynnej służby wojskowej przenosi się do rezerwy z dniem przeznaczenia do tej służby, z zastrzeżeniem ust. 7.
7. Kobiety, o których mowa w ust. 5, przenosi się do rezerwy z dniem wygaśnięcia lub uchylecia decyzji o odroczeniu czynnej służby wojskowej.

⁵⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 17 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 18 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

8. Do rejestracji i poboru kobiet oraz przeznaczania ich do czynnej służby wojskowej i odraczania tej służby stosuje się odpowiednio przepisy art. 26–45.
9. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, nakłada obowiązki, o których mowa w ust. 1, wskazując grupy kobiet poddane temu obowiązkowi oraz określa stanowiska służbowe lub funkcje, na które przeznacza się kobiety do czynnej służby wojskowej, uwzględniając przepisy w sprawie prac szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia kobiet oraz potrzeby Sił Zbrojnych.

Rozdział 3

Ewidencja

Art. 49.

1. Wojskowi komendanci uzupełnień z upoważnienia Ministra Obrony Narodowej prowadzą ewidencję wojskową osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej.
 - 1a. Wojskowi komendanci uzupełnień współpracują z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych.
 - 1b.⁵⁹⁾ Ewidencję wojskową, o której mowa w ust. 1, w zakresie osób odbywających w jednostkach wojskowych czynną służbę wojskową oraz posiadających przydział mobilizacyjny lub pracowniczy przydział mobilizacyjny do tych jednostek prowadzą również dowódcy tych jednostek.
 - 1c.⁵⁹⁾ Wojskowi komendanci uzupełnień udostępniają dowódcom jednostek wojskowych dane z ewidencji wojskowej, o której mowa w ust. 1, w tym ewidencję osób powołanych do czynnej służby wojskowej oraz posiadających przydział mobilizacyjny lub pracowniczy przydział mobilizacyjny do tych jednostek.
 - 1d.⁵⁹⁾ Ewidencję wojskową, o której mowa w ust. 1, na szczeblu centralnym prowadzi w systemie informatycznym szef komórki organizacyjnej Ministerstwa Obrony Narodowej właściwej w sprawach zarządzania zasobami osobowymi.
2. Organy administracji publicznej obowiązane są do bezpłatnego udostępniania danych osobowych w celu ich przetwarzania w ewidencji wojskowej.
 - 2a.⁶⁰⁾ Do ewidencji wojskowej prowadzonej na szczeblu centralnym, w ramach udostępniania danych osobowych, niezbędnych dla jej prowadzenia, przekazuje się na nośniku optycznym, magnetycznym lub w drodze teletransmisji dane ze zbiorów Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności, zwanego dalej „PESEL”, oraz centralnej ewidencji kierowców i Krajowego Rejestru Karnego.
 - 2b.⁶⁰⁾ W ewidencji wojskowej prowadzonej na szczeblu centralnym w zakresie przekazywania danych ze zbiorów, o których mowa w ust. 2a, gromadzi się następujące dane:
 - 1) ze zbioru danych osobowych PESEL – określone w art. 44a ust. 7 pkt 1–6, pkt 8–10, pkt 13–18, pkt 22 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (Dz.U. z 2001 r. Nr 87, poz. 960, z późn. zm.⁶¹⁾);
 - 2) z centralnej ewidencji kierowców – określone w art. 100b ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. z 2003 r. Nr 58, poz. 515, z późn. zm.⁶²⁾);

⁵⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 19 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 19 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2001 r. Nr 110, poz. 1189, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 i Nr 78, poz. 716, z 2003 r. Nr 128, poz. 1176 i Nr 130, poz. 1190 oraz z 2004 r. Nr 93, poz. 887.

- 3) z Krajowego Rejestru Karnego – określone w art. 20 ust. 1 pkt 1 (obejmujące nazwisko, imiona i numer ewidencyjny PESEL) i pkt 2 (obejmujące stwierdzenie czy dana osoba figuruje lub nie figuruje w Rejestrze) ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz.U. Nr 50, poz. 580, z późn. zm.⁶³⁾).
- 3.⁶⁴⁾ Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, zakres i sposób prowadzenia ewidencji wojskowej, uwzględniając w szczególności miejsce pobytu, zatrudnienie, kwalifikacje oraz przebieg służby wojskowej osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej.
4. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, zakres i sposób odtwarzania ewidencji wojskowej osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej, z uwzględnieniem przypadków, kiedy następuje potrzeba odtworzenia ewidencji wojskowej oraz miejsca odtworzenia tej ewidencji.

Art. 50.

1. Pracodawcy są obowiązani zawiadomić, nie później niż przed upływem 14 dni, wojskowych komendantów uzupełnień, właściwych ze względu na miejsce pobytu stałego (zamieszkania) lub pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące pracownika, o jego zatrudnieniu i zwolnieniu oraz o kwalifikacjach i zajmowanym stanowisku.
- 2.⁶⁵⁾ Rektorzy szkół wyższych i wyższych szkół zawodowych, dyrektorzy zakładów kształcenia nauczycieli, dyrektorzy szkół ponadgimnazjalnych, a do dnia 31 sierpnia 2008 r. również dyrektorzy szkół ponadpodstawowych są obowiązani zawiadomić, nie później niż przed upływem czternastu dni od dnia zaistnienia zdarzenia, wojskowych komendantów uzupełnień właściwych ze względu na miejsce pobytu stałego (zamieszkania) lub pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące studenta (ucznia) o przyjęciu go do szkoły, przewidywanym czasie studiów (nauki), powtarzaniu roku lub semestru studiów (nauki), skreśleniu z listy studentów (uczniów) lub wydaleniu ze szkoły wyższej albo wyższej szkoły zawodowej oraz o uzyskaniu statusu absolwenta szkoły wyższej lub wyższej szkoły zawodowej albo o ukończeniu przez niego nauki w szkole.
3. Zawiadomienia, o których mowa w ust. 1 i 2, dotyczą tylko określonych osób podlegających obowiązkowi czynnej służby wojskowej.
4. Pracodawcy, szkoły oraz inne jednostki organizacyjne są obowiązane wydawać zaświadczenia w sprawach powszechnego obowiązku obrony na żądanie osób zainteresowanych i właściwych organów wojskowych.
- 5.⁶⁶⁾ Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, zakres obowiązków i tryb postępowania w sprawach, o których mowa w ust. 1–4, uwzględniając pisemną formę zawiadomień i dane, jakie powinny zawierać zawiadomienia.

Art. 51.

1. Wojskowe komendy uzupełnień lub organy przeprowadzające rejestrację przedpoborowych są zawiadamiane:

⁶²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2003 r. Nr 124, poz. 1152, Nr 130, poz. 1190, Nr 137, poz. 1302, Nr 149, poz. 1451 i 1452, Nr 162, poz. 1568, Nr 200, poz. 1953 i Nr 210, poz. 2036 oraz z 2004 r. Nr 29, poz. 257, Nr 54, poz. 535, Nr 92, poz. 884, Nr 121, poz. 1264 i Nr 173, poz. 1808.

⁶³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2001 r. Nr 56, poz. 579, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 i Nr 197, poz. 1661 oraz z 2003 r. Nr 137, poz. 1302.

⁶⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 19 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 20 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 20 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 1)⁶⁷⁾ przez sądy – o zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec osób podlegających obowiązkowi czynnej służby wojskowej i o prawomocnym skazaniu tych osób;
 - 2) przez zakłady karne i poprawcze oraz areszty śledcze – o osadzeniu w zakładzie karnym lub areszcie śledczym osób podlegających obowiązkowi czynnej służby wojskowej lub o umieszczeniu takich osób w zakładzie poprawczym oraz o zwolnieniu z tych zakładów lub aresztu;
 - 3) (uchylony).⁶⁸⁾
- 2.⁶⁹⁾ Minister Sprawiedliwości, Minister Obrony Narodowej i minister właściwy do spraw wewnętrznych określa, w drodze rozporządzenia, zakres zawiadomień, o których mowa w ust. 1, oraz sposób i terminy ich przesyłania, uwzględniając pisemną lub elektroniczną formę zawiadomienia.

Art. 52.

1. Osoby podlegające powszechnemu obowiązkowi obrony są obowiązane do osobistego stawienia się na wezwanie właściwych organów w sprawach dotyczących tego obowiązku w terminie i miejscu określonym w wezwaniu oraz do poddania się badaniom lekarskim.
- 2.⁷⁰⁾ Pracownikom wezwanym do osobistego stawienia się przed właściwy organ w sprawach dotyczących powszechnego obowiązku obrony, którzy nie otrzymali od pracodawcy wynagrodzenia za czas opuszczony z powodu wezwania, przysługuje, na ich żądanie, zryczałtowana rekompensata za utracone zarobki, za każdy dzień w wysokości 1/30 minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w grudniu roku poprzedniego, ustalanego na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz.U. Nr 200, poz. 1679). Rekompensatę wypłaca organ wzywający na podstawie zaświadczeń wydanych przez pracodawców.
- 3.⁷⁰⁾ Osobom wezwanym przez właściwy organ do osobistego stawienia się w sprawach dotyczących powszechnego obowiązku obrony przysługuje, na ich żądanie, zwrot kosztów przejazdu do miejsca stawienia się i powrotu do miejsca pobytu stałego (zamieszkania) lub pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące. Koszty te organ wzywający zwraca na podstawie udokumentowanego oświadczenia osoby wezwanej, według zasad określonych w przepisach o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym.
4. Jeżeli wezwanie do stawienia się następuje wskutek niespełnienia lub nienależytego spełnienia, z winy osoby wezwanej, obowiązków określonych w ustawie, przepisów ust. 2 i 3 nie stosuje się.
- 5.⁷¹⁾ Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, przypadki, w których osoby podlegające powszechnemu obowiązkowi obrony są obowiązane do osobistego stawienia się na wezwanie organów wojskowych, tryb wzywania, organy wojskowe właściwe w tych sprawach oraz wzór wezwania, uwzględniając przypadki, w których miejsce stawienia się osoby wezwanej jest inne niż siedziba organu wzywającego.

⁶⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 21 lit. a tiret pierwsze ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶⁸⁾ Przez art. 1 pkt 21 lit. a tiret drugie ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 21 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁷⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 22 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁷¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 22 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Art. 53.

1. Osoby podlegające obowiązkowi czynnej służby wojskowej są obowiązane do spełniania wojskowego obowiązku meldunkowego, polegającego na zgłaszaniu wójtom lub burmistrzom (prezydentom miast) albo właściwym organom wojskowym zmian miejsca pobytu (zamieszkania), imienia, nazwiska, wykształcenia i zawodu.
2. Osoby podlegające obowiązkowi czynnej służby wojskowej, które:
 - 1) nie stawily się do poboru – od dnia 1 stycznia roku kalendarzowego, w którym kończą dziewiętnaście lat życia, albo
 - 2) zostały powołane do odbycia czynnej służby wojskowej, zasadniczej służby lub szkolenia poborowych w obronie cywilnej albo służby zastępczej – od dnia doręczenia karty powołania (karty skierowania) do tej służby– są obowiązane uzyskać zezwolenie Ministra Obrony Narodowej lub organu wojskowego przez niego upoważnionego na wyjazd i pobyt za granicą.
3. Wójtowie lub burmistrzowie (prezydenci miast):
 - 1) dokonują zameldowania osób podlegających obowiązkowi czynnej służby wojskowej po uprzednim wymeldowaniu się ich z poprzedniego miejsca pobytu stałego (zamieszkania) lub pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące;
 - 2) zawiadamiają wojskowych komendantów uzupełnień oraz wójtów lub burmistrzów (prezydentów miast) właściwych ze względu na poprzednie miejsce pobytu stałego (zamieszkania) lub pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące osób podlegających obowiązkowi czynnej służby wojskowej o zmianach zgłoszonych przy spełnianiu wojskowego obowiązku meldunkowego.
- 3a.⁷²⁾ Żołnierze rezerwy, którym nadano przydział mobilizacyjny, oraz osoby, którym nadano pracowniczy przydział mobilizacyjny, a także poborowi, którym wydano karty powołania, mają obowiązek powiadomienia wojskowego komendanta uzupełnień o:
 - 1) zmianie miejsca pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące;
 - 2) wyjeździe za granicę z zamiarem pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące i powrocie z tego pobytu;
 - 3) adresie korespondencyjnym, w przypadku wyjazdu z miejsca pobytu stałego na pobyt czasowy trwający ponad dwa miesiące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Żołnierze zwolnieni z zasadniczej służby wojskowej przedterminowo, w trybie określonym w art. 90, są obowiązani do uzyskania zezwolenia dowódcy jednostki wojskowej na zmianę miejsca pobytu; obowiązek ten trwa do czasu przeniesienia do rezerwy.
- 5.⁷³⁾ Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, tryb i zakres spełniania obowiązków, o których mowa w ust. 1–3a, oraz organy właściwe w tych sprawach, uwzględniając wymóg okazania dokumentów potwierdzających zgłaszane zmiany.

Art. 54.

- 1.⁷⁴⁾ Wojskowi komendanci uzupełnień wydają dla potrzeb powszechnego obowiązku obrony osobom objętym ewidencją wojskową, wojskowe dokumenty osobiste.

⁷²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 23 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁷³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 23 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁷⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 24 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 1a.⁷⁵⁾ Wpisów lub zamieszczenia danych w wojskowych dokumentach osobistych dokonują:
- 1) wojskowy komendant uzupełnień – w zakresie powszechnego obowiązku obrony;
 - 2) dowódca jednostki wojskowej lub wojskowy komendant uzupełnień – w zakresie przebiegu czynnej służby wojskowej;
 - 3) wójt lub burmistrz (prezydent miasta) – w zakresie obowiązku meldunkowego.
- 1b.⁷⁵⁾ Czynności, o których mowa w ust. 1a, można dokonywać pisemnie lub w formie elektronicznej.
- 1c.⁷⁵⁾ Osoby będące żołnierzami w czynnej służbie wojskowej, którym wydano wojskowe dokumenty osobiste, są obowiązane do okazania tych dokumentów na żądanie:
- 1) przełożonych;
 - 2) starszych stopniem wojskowym;
 - 3) terenowych organów administracji wojskowej;
 - 4) dowódców jednostek wojskowych;
 - 5) żołnierzy Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organów porządkowych;
 - 6) sądów i jednostek organizacyjnych prokuratury;
 - 7) wójtów lub burmistrzów (prezydentów miast);
 - 8) innych upoważnionych podmiotów.
- 1d.⁷⁵⁾ Osoby niebędące żołnierzami w czynnej służbie wojskowej, którym wydano wojskowe dokumenty osobiste, są obowiązane do okazania tych dokumentów na żądanie:
- 1) terenowych organów administracji wojskowej;
 - 2) sądów i jednostek organizacyjnych prokuratury;
 - 3) wójtów lub burmistrzów (prezydentów miast);
 - 4) starostów;
 - 5) marszałków województw;
 - 6) organów zatrudnienia i organów rentowych;
 - 7) pracodawców;
 - 8) rektorów (dyrektorów) szkół wyższych i wyższych szkół zawodowych oraz dyrektorów szkół ponadgimnazjalnych;
 - 9) innych upoważnionych podmiotów.
- 1e.⁷⁵⁾ Osoba, której wydano wojskowy dokument osobisty, nie może rozporządzać tym dokumentem i na żądanie wojskowego komendanta uzupełnień, a w przypadku żołnierzy w czynnej służbie wojskowej również dowódcy jednostki wojskowej, obowiązana jest zwrócić ten dokument organom wojskowym.
- 1f.⁷⁵⁾ Osoba, której wydano wojskowy dokument osobisty, jest obowiązana powiadomić wojskowego komendanta uzupełnień, a będąca żołnierzem w czynnej służbie wojskowej dowódcę jednostki wojskowej, w razie utraty lub zniszczenia tego dokumentu.
- 2.⁷⁶⁾ Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, wzór wojskowego dokumentu osobistego (książeczki wojskowej), jego przeznaczenie, sposób wydawania

⁷⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 24 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁷⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 24 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

i ewidencjonowania oraz zwrotu, zakres informacji dotyczących powszechnego obowiązku obrony i przebiegu czynnej służby wojskowej oraz danych osobowych wpisywanych lub zamieszczonych w tych dokumentach, uwzględniając, że dane osobowe, które powinien zawierać wojskowy dokument osobisty, obejmują w szczególności imię (imiona), nazwisko, datę i miejsce urodzenia, adres zameldowania oraz stopień wojskowy; wojskowy dokument osobisty powinien zawierać również fotografię.

3. Wojskowych dokumentów osobistych nie wolno przenosić, przewozić ani przesyłać za granicę.
4. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określa, w drodze rozporządzenia, sposób doręczania wojskowych dokumentów osobistych, tryb postępowania w razie ich utraty, zniszczenia lub nieprzyjęcia oraz organ, któremu osoba wyjeżdżająca za granicę jest obowiązana złożyć wojskowy dokument osobisty na przechowanie.

Art. 54a.⁷⁷⁾

1. Organy wojskowe wyposażają żołnierzy w czynnej służbie wojskowej oraz osoby pełniące służbę w jednostkach zmilitaryzowanych przydzielonych do Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, cywilny personel medyczno-sanitarny Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, osoby cywilne towarzyszące Siłom Zbrojnym Rzeczypospolitej Polskiej, personel organizacji „Polski Czerwony Krzyż” i innych ochotniczych organizacji pomocy, osoby cywilne wykonujące czynności duszpasterskie oraz inne osoby określone prawem międzynarodowym – w karty i tabliczki tożsamości.
2. Karty tożsamości, o których mowa w ust. 1, wydawane żołnierzom w czynnej służbie wojskowej wyjeżdżającym w celach służbowych za granicę stanowią również dowód tożsamości, o którym mowa w art. III ust. 2 lit. a Umowy między Państwami-Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego dotyczącej statusu ich sił zbrojnych, sporządzonej w Londynie dnia 19 czerwca 1951 r. (Dz.U. z 2000 r. Nr 21, poz. 257).
3. Żołnierzom, o których mowa w ust. 2, wydaje się również indywidualny lub zbiorowy rozkaz wyjazdu.
4. W kartach tożsamości, o których mowa w ust. 1, zamieszcza się odpowiednio:
 - 1) nazwisko i imię (imiona) posiadacza karty;
 - 2) datę urodzenia posiadacza karty;
 - 3) stopień wojskowy i oznaczenie książeczki wojskowej posiadacza karty;
 - 4) numer PESEL posiadacza karty;
 - 5) rodzaj służby (status) posiadacza karty;
 - 6) grupę krwi posiadacza karty;
 - 7) fotografię i podpis posiadacza karty;
 - 8) suchy odcisk pieczęci urzędowej organu wystawiającego kartę;
 - 9) nazwę państwa wystawiającego kartę;
 - 10) serię i numer karty;
 - 11) elementy zabezpieczające kartę.

⁷⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 ustawy z dnia 13 listopada 2002 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 200, poz. 1687), która weszła w życie z dniem 15 grudnia 2002 r.

5. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje oraz wzory kart i tabliczek tożsamości wydawanych osobom, o których mowa w ust. 1, organy wojskowe właściwe do ich wydawania i ewidencjonowania, tryb ich ewidencjonowania, doręczania i postępowania w razie ich zniszczenia lub utraty, z uwzględnieniem przeznaczenia oraz wykorzystania kart i tabliczek tożsamości przez osoby, o których mowa w ust. 1, a także wzór rozkazu wyjazdu.

DZIAŁ III

Służba wojskowa

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 55.

1. Obowiązek służby wojskowej polega na:
 - 1) odbywaniu zasadniczej służby wojskowej przez poborowych;
 - 2) odbywaniu zajęć wojskowych oraz przeszkolenia wojskowego przez studentów i absolwentów szkół wyższych;
 - 3) odbywaniu ćwiczeń wojskowych oraz okresowej służby wojskowej przez żołnierzy rezerwy;
 - 4) pełnieniu czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny przez poborowych i żołnierzy rezerwy.
2. W ramach obowiązku służby wojskowej poborowi – zamiast do zasadniczej służby wojskowej – mogą być przeznaczeni do odbycia zasadniczej służby lub szkolenia poborowych w obronie cywilnej.

Art. 56.

1. Równoznaczne ze spełnianiem obowiązku zasadniczej służby wojskowej jest pełnienie przez poborowych służby w formacjach uzbrojonych niewchodzących w skład Sił Zbrojnych.
- 1a.⁷⁸⁾ Czas trwania służby poborowych w formacjach uzbrojonych niewchodzących w skład Sił Zbrojnych wynosi dwanaście miesięcy.
2. Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, formacje uzbrojone niewchodzące w skład Sił Zbrojnych, w których pełnienie służby jest równoznaczne ze spełnieniem obowiązku zasadniczej służby wojskowej.
3. Poborowym pełniącym służbę w formacjach uzbrojonych niewchodzących w skład Sił Zbrojnych i członkom ich rodzin, niezależnie od uprawnień określonych dla tych osób w przepisach z tytułu tej służby, przysługują szczególne uprawnienia przewidziane w niniejszej ustawie oraz w przepisach wydanych na jej podstawie dla żołnierzy zasadniczej służby wojskowej i ich rodzin w zakresie określonym przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia.
4. Skierowanie do służby w formacjach uzbrojonych niewchodzących w skład Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej może nastąpić tylko za zgodą poborowego.

⁷⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 25 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

5. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z ministrami, którym są podporządkowane formacje, o których mowa w ust. 2, określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady przeznaczania i kierowania poborowych do służby w formacjach uzbrojonych niewchodzących w skład Sił Zbrojnych, a także przebieg tej służby w zakresie nieuregulowanym w odrębnych ustawach.

Art. 56a.⁷⁹⁾

Poborowi pełniący służbę w formacjach uzbrojonych niewchodzących w skład Sił Zbrojnych podporządkowanych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych są objęci obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. Nr 210, poz. 2135).

Art. 56b.⁷⁹⁾

1. Poborowi, o których mowa w art. 56a, na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, mają prawo wyboru:
 - 1) lekarza i pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej,
 - 2) świadczeniodawcy udzielającego ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych,
 - 3) lekarza dentysty,
 - 4) szpitala– w miejscu pełnienia służby, spośród świadczeniodawców, którzy zawarli umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, będących jednostkami budżetowymi tworzonymi i nadzorowanymi przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, posiadających w strukturze organizacyjnej ambulatorium, ambulatorium z izbą chorych lub lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, albo będących zakładami opieki zdrowotnej utworzonymi przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych.
2. W przypadku gdy poborowi, o których mowa w ust. 1, nie mogą uzyskać świadczenia opieki zdrowotnej u świadczeniodawcy określonego w ust. 1, mają prawo wyboru innego świadczeniodawcy spośród świadczeniodawców, którzy zawarli umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej.
3. Koszty częściowej lub całkowitej odpłatności za leki wydawane poborowym, o których mowa w art. 56a, na zasadach i w zakresie określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, są finansowane z budżetu państwa, z części pozostającej w dyspozycji ministra właściwego do spraw wewnętrznych.
4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb finansowania kosztów leków, o których mowa w ust. 3, uwzględniając zasady i sposób wydatkowania środków publicznych.

⁷⁹⁾ Dodany przez art. 199 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. Nr 210, poz. 2135), która weszła w życie z dniem 1 października 2004 r.

Art. 57.

Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, corocznie liczbę poborowych, którzy mogą być powoływani w roku kalendarzowym do zasadniczej służby wojskowej, na przeszkolenie wojskowe, do zasadniczej służby i szkolenia poborowych w obronie cywilnej oraz do służby w formacjach uzbrojonych niewchodzących w skład Sił Zbrojnych, a także żołnierzy rezerwy do odbycia ćwiczeń wojskowych i służby okresowej, jak również do odbycia ćwiczeń w obronie cywilnej, z uwzględnieniem potrzeb etatowych Sił Zbrojnych oraz poszczególnych formacji.

Art. 58.

1. Obowiązkowi służby wojskowej w zakresie określonym w niniejszej ustawie podlegają obywatele polscy:
 - 1)⁸⁰⁾ mężczyźni, począwszy od dnia 1 stycznia roku kalendarzowego, w którym kończą osiemnaście lat życia, do końca roku kalendarzowego, w którym kończą pięćdziesiąt lat, a posiadający stopień oficerski – sześćdziesiąt lat życia;
 - 2)⁸⁰⁾ kobiety posiadające kwalifikacje przydatne do tej służby, począwszy od dnia 1 stycznia roku kalendarzowego, w którym kończą osiemnaście lat życia, do końca roku kalendarzowego, w którym kończą czterdzieści lat, a posiadające stopień oficerski – pięćdziesiąt lat życia.
2. Obowiązkowi służby wojskowej nie podlegają jednak osoby wymienione w ust. 1, które zostały uznane ze względu na stan zdrowia za trwale niezdolne do tej służby.
- 3.⁸¹⁾ Obowiązkowi służby wojskowej nie podlegają kobiety:
 - 1) w ciąży oraz w okresie sześciu miesięcy po odbyciu porodu;
 - 2) sprawujące opiekę nad dziećmi do lat ośmiu;
 - 3) sprawujące opiekę nad:
 - a) dziećmi od lat ośmiu do szesnastu,
 - b) osobami obłożnie chorymi,
 - c) osobami, wobec których orzeczono stałą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników,
 - d) osobami, wobec których orzeczono całkowitą niezdolność do pracy oraz samodzielnej egzystencji na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
 - e) osobami zaliczonymi do znacznego stopnia niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,jeżeli osoby te wspólnie z nimi zamieszkują i opieki tej nie można powierzyć innym osobom.

⁸⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 158 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 179, poz. 1750), która weszła w życie z dniem 1 lipca 2004 r.

⁸¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 26 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Art. 59.

Żołnierzami w czynnej służbie wojskowej, w rozumieniu niniejszej ustawy, są osoby, które:⁸²⁾

- 1) odbywają:
 - a) zasadniczą służbę wojskową,
 - b) nadterminową zasadniczą służbę wojskową,
 - c) przeszkolenie wojskowe,
 - d) ćwiczenia wojskowe,
 - e) okresową służbę wojskową;
- 2) pełnią służbę wojskową w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.

Art. 59a.⁸³⁾

1. Żołnierzy rezerwy, których w pierwszej kolejności przewiduje się powołać do czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny, przeznacza się do tej służby przez nadanie w czasie pokoju przydziału mobilizacyjnego na stanowiska służbowe lub do pełnienia funkcji wojskowych, które są określone w etacie jednostki wojskowej na czas wojny.
2. Pracownikom zatrudnionym w jednostkach wojskowych na stanowiskach pracownicznych określonych w etacie tych jednostek na czas pokoju, a w razie potrzeby również pracownikom zatrudnionym u innych pracodawców oraz innym osobom niebędącym pracownikami, mogą być nadawane w czasie pokoju pracownicze przydziały mobilizacyjne na stanowiska pracownicze, określone w etacie jednostki wojskowej na czas wojny.
3. Pracowniczych przydziałów mobilizacyjnych nie nadaje się osobom, które:
 - 1) nie ukończyły osiemnastu lat życia;
 - 2) ukończyły sześćdziesiąt lat życia;
 - 3) są przedpoborowymi lub poborowymi;
 - 4) posiadają nadany przydział mobilizacyjny;
 - 5) są sędziami lub prokuratorami;
 - 6) są funkcjonariuszami Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Biura Ochrony Rządu, Straży Granicznej, Służby Więziennej, Państwowej Straży Pożarnej, Straży Ochrony Kolei lub pracownikami specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych w jednostkach organizacyjnych podległych, podporządkowanych lub nadzorowanych przez ministrów, kierowników urzędów centralnych, wojewodów, Prezesa Narodowego Banku Polskiego oraz Krajową Radę Radiofonii i Telewizji;
 - 7) są reklamowane od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny;
 - 8) zostały uznane za stale lub długotrwale niezdolne do pracy w gospodarstwie rolnym na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników lub za całkowicie niezdolne do pracy oraz samodzielnej egzystencji albo całkowicie niezdolne do pracy na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o

⁸²⁾ Zdanie wstępne w brzmieniu ustalonym przez art. 158 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 80.

⁸³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 27 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych lub zaliczone do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności albo umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
4. Przydziały mobilizacyjne oraz pracownicze przydziały mobilizacyjne nadaje oraz unieważnia wojskowy komendant uzupełnień, działając w porozumieniu z dowódcą jednostki wojskowej.
 5. Nadanie przydziału mobilizacyjnego oraz pracowniczego przydziału mobilizacyjnego następuje w formie karty mobilizacyjnej. Osoba, której nadano przydział mobilizacyjny lub pracowniczy przydział mobilizacyjny, jest obowiązana przyjąć kartę mobilizacyjną.
 6. Kartę mobilizacyjną wojskowy komendant uzupełnień doręcza w trybie, o którym mowa w art. 52. Kartę mobilizacyjną można także doręczyć w czasie ćwiczeń wojskowych żołnierzy rezerwy, a w przypadku pracowników zatrudnionych w jednostkach wojskowych w miejscu pracy.
 7. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia:
 - 1) tryb nadawania przydziałów mobilizacyjnych oraz pracowniczych przydziałów mobilizacyjnych, uwzględniając w szczególności warunki, jakie powinni spełniać odpowiednio żołnierze rezerwy, pracownicy lub inne osoby niebędące pracownikami, do przeznaczenia ich do czynnej służby wojskowej lub pracy w jednostkach wojskowych w razie ogłoszenia mobilizacji lub w czasie wojny, czynności wojskowego komendanta uzupełnień i dowódcy jednostki wojskowej poprzedzające nadanie przydziałów, sposób ich nadawania, przypadki, w jakich się je unieważnia;
 - 2) wzory kart mobilizacyjnych oraz ich przeznaczenie. Karta mobilizacyjna powinna zawierać dane dotyczące daty wydania karty, organu wydającego, dane osobowe żołnierza rezerwy, pracownika lub innej osoby niebędącej pracownikiem, w tym stopień wojskowy, imię i nazwisko, dane jednostki wojskowej, w tym nazwę, adres, numer mobilizacyjny, pododdział, odpowiednio przydział mobilizacyjny lub pracowniczy przydział mobilizacyjny, a także termin i miejsce stawienia się do jednostki wojskowej. Karta mobilizacyjna powinna zawierać również pouczenie o skutkach uchylania się odpowiednio od obowiązku czynnej służby wojskowej lub pracy, sposób postępowania w razie utraty karty oraz w przypadku niemożliwości stawienia się do miejsca określonego w tej karcie, a także wykaz przedmiotów użytku osobistego, które żołnierz rezerwy, pracownik lub inna osoba niebędąca pracownikiem powinna zabrać ze sobą, stawiając się do jednostki wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny. W karcie mobilizacyjnej nie podaje się uzasadnienia.

Art. 60.

1. Powołanie do czynnej służby wojskowej następuje za pomocą kart powołania, kart mobilizacyjnych albo w drodze obwieszczeń lub w inny sposób określony przez Ministra Obrony Narodowej. Karta powołania jest decyzją administracyjną.
2. Powoływanie do czynnej służby wojskowej należy do wojskowego komendanta uzupełnień.
- 2a.⁸⁴⁾ Od decyzji o powołaniu do czynnej służby wojskowej służy powołanemu odwołanie do szefa wojewódzkiego sztabu wojskowego, składane za pośrednictwem wojskowego komendanta uzupełnień w terminie czternastu dni od dnia jej doręczenia. Wniesienie

⁸⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 28 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

odwołania nie wstrzymuje wykonania decyzji. W razie ogłoszenia mobilizacji lub w czasie wojny odwołanie nie przysługuje.

3. Dniem powołania do czynnej służby wojskowej jest określony w karcie powołania dzień stawienia się do tej służby.
4. Zorganizowanie doręczania i doręczanie kart powołania do odbycia ćwiczeń wojskowych przeprowadzanych w trybie natychmiastowego stawiennictwa oraz do czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny należy:
 - 1) w gminach – do wójtów lub burmistrzów (prezydentów miast);
 - 2) w powiatach – do starostów (prezydentów miast na prawach powiatu).
- 5.⁸⁵⁾ W przypadkach, o których mowa w ust. 4, doręczenie kart powołania może nastąpić również przez jednostki wojskowe, jednostki organizacyjne państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska” lub Policję.
6. Rozplakatowanie obwieszczeń o powołaniu osób do czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny należy do wójtów lub burmistrzów (prezydentów miast).
- 7.⁸⁶⁾ Karty powołania w uzasadnionych przypadkach mogą być doręczane również w dniach ustawowo wolnych od pracy i o każdej porze doby. O potrzebie doręczenia kart powołania w dni ustawowo wolne od pracy przez jednostki organizacyjne państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska”, w celach określonych w ust. 8 pkt 1, Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego powiadamia każdorazowo Dyrektora Generalnego tego przedsiębiorstwa z co najmniej dwudniowym wyprzedzeniem przed dniem ustawowo wolnym od pracy.
8. Powołanie do odbycia ćwiczeń wojskowych, przeprowadzanych w trybie natychmiastowego stawiennictwa, może nastąpić w celu:
 - 1) sprawdzenia gotowości mobilizacyjnej i bojowej jednostek wojskowych;
 - 2)⁸⁷⁾ udziału jednostek wojskowych w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków.
- 8a.⁸⁸⁾ W przypadku, o którym mowa w ust. 8 pkt 2, do odbycia ćwiczeń wojskowych powołuje się żołnierzy rezerwy przede wszystkim spoza obszaru objętego klęską żywiołową i likwidacją jej skutków.
- 9.⁸⁹⁾ Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, wzory kart powołania i ich przeznaczenie, a także wzory obwieszczeń. Wzory kart powołania powinny zawierać pouczenie o skutkach uchylecia się od obowiązku czynnej służby wojskowej i o postępowaniu w razie utraty karty oraz w przypadku niemożności stawienia się do czynnej służby wojskowej, a także wykaz dokumentów i przedmiotów użytku osobistego, które osoba powołana do czynnej służby wojskowej powinna zabrać ze sobą, stawiając się do tej służby.

Art. 61.

1. Powołani do czynnej służby wojskowej są obowiązani stawić się do tej służby w określonym terminie i miejscu. Stają się oni żołnierzami w czynnej służbie wojskowej z chwilą stawienia się do tej służby w określonym miejscu.

⁸⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 28 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁸⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 28 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁸⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 28 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁸⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 28 lit. e ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁸⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 28 lit. f ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

2. W razie niestawienia się powołanego do czynnej służby wojskowej bez uzasadnionej przyczyny, starosta (prezydent miasta na prawach powiatu) właściwy ze względu na miejsce pobytu stałego (zamieszkania) lub pobytu czasowego trwającego ponad 2 miesiące, na wniosek wojskowego komendanta uzupełnień, zarządza przymusowe doprowadzenie przez Policję do wskazanej jednostki wojskowej, w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Art. 62.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych, Minister Obrony Narodowej oraz minister właściwy do spraw łączności, określają, w drodze rozporządzenia, tryb doręczania kart powołania i rozplakatowania obwieszczeń, uwzględniając w szczególności tryb postępowania organów jednostek wojskowych, Policji i Poczty Polskiej w tym zakresie oraz sposób pokrywania kosztów związanych z doręczeniem dokumentów powołania, a także wzór upoważnień dla kurierów akcji kurierskiej.

Art. 63.

Sposób odbywania czynnej służby wojskowej oraz obowiązki i uprawnienia żołnierzy określa ustawa oraz wydane na jej podstawie rozporządzenia i zarządzenia, a także regulaminy i rozkazy wydane przez Ministra Obrony Narodowej.

Art. 63a.⁹⁰⁾

1. Żołnierzom w czynnej służbie wojskowej dowódca jednostki wojskowej może nadawać klasy kwalifikacyjne odpowiadające poziomowi ich wyszkolenia wojskowego i specjalistycznego, zgodnie z zajmowanym stanowiskiem służbowym lub pełnioną funkcją wojskową, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Klasę kwalifikacyjną nadaje się żołnierzom w czynnej służbie wojskowej po zdaniu egzaminu przed komisją egzaminacyjną powołaną przez dowódcę jednostki wojskowej.
3. Ustala się cztery rodzaje klas kwalifikacyjnych: trzecią, drugą, pierwszą i mistrzowską.
4. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób nadawania klasy kwalifikacyjnej, tryb jej nadawania, potwierdzania, podwyższania i utraty, sposób przeprowadzania i zdawania egzaminu oraz zakres wiedzy i umiejętności sprawdzanych w czasie egzaminu, a także właściwość dowódców jednostek wojskowych i składy komisji egzaminacyjnych, uwzględniając specyfikę służby oraz fakt, że nadanie klasy kwalifikacyjnej następuje rozkazem dowódcy jednostki wojskowej.

Art. 64.

- 1.⁹¹⁾ Żołnierze są obowiązani do zachowania w tajemnicy wszystkich wiadomości, z którymi zapoznali się bezpośrednio lub w związku z odbywaniem czynnej służby wojskowej, jeżeli wiadomości te stanowią informacje niejawne.
2. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa zarówno w czasie pełnienia czynnej służby wojskowej, jak i po zwolnieniu z niej.
- 3.⁹²⁾ Od obowiązku zachowania tajemnicy może zwolnić żołnierza w czynnej służbie wojskowej dowódca rodzaju Sił Zbrojnych, a żołnierza zwolnionego z czynnej służby

⁹⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 29 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁹¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 30 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁹²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 30 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

wojskowej Minister Obrony Narodowej, z zastrzeżeniem przypadków określonych w przepisach ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.⁹³⁾).

- 3a.⁹⁴⁾ Żołnierze w czynnej służbie wojskowej nie mogą bez zezwolenia Ministra Obrony Narodowej rozpowszechniać rezultatów swej działalności naukowej, literackiej, artystycznej lub publicystycznej, zawierających informacje niejawne. Zezwolenie stanowi decyzję administracyjną.
- 4.⁹⁵⁾ Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, tryb udzielania żołnierzom w czynnej służbie wojskowej zezwoleń na rozpowszechnianie rezultatów ich działalności naukowej, literackiej, artystycznej lub publicystycznej, zawierających informacje niejawne, uwzględniając fakt, że zezwolenie wydaje się na wniosek żołnierza lub redaktora naczelnego, redakcji, wydawcy, kierownika podmiotu gospodarczego albo dowódcy jednostki wojskowej (instytucji wojskowej), zamierzającego rozpowszechniać rezultat działalności żołnierza, wymagający zezwolenia.
- 5.⁹⁶⁾ Żołnierze w czynnej służbie wojskowej i żołnierze rezerwy, którzy w związku z nadaniem przydziałów mobilizacyjnych mają lub będą mieć dostęp do informacji niejawnych, podlegają, na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. Nr 11, poz. 95, z późn. zm.⁹⁷⁾), właściwemu postępowaniu sprawdzającemu. Poszerzone i specjalne postępowanie sprawdzające przeprowadzają Wojskowe Służby Informacyjne na pisemny wniosek dowódcy jednostki wojskowej lub wojskowego komendanta uzupełnień.

Art. 65.

1. W okresie odbywania czynnej służby wojskowej członkostwo żołnierzy w partiach politycznych ulega zawieszeniu.
2. W okresie odbywania czynnej służby wojskowej żołnierze nie mogą brać udziału w działalności ruchów obywatelskich i innych ugrupowań obywateli o charakterze politycznym ani też prowadzić żadnej działalności politycznej na terenie jednostki (instytucji) wojskowej, w tym rozpowszechniać publikacji dotyczących zagadnień politycznych.
3. Żołnierze w czynnej służbie wojskowej w umundurowaniu oraz odznakach i oznakach wojskowych nie mogą brać udziału w zgromadzeniach o charakterze politycznym.
4. Przepisów ust. 2 i 3 nie stosuje się w przypadku kandydowania żołnierza w czynnej służbie wojskowej do Sejmu, Senatu lub organu samorządu terytorialnego.
5. Żołnierze w czynnej służbie wojskowej nie mogą tworzyć i wstępować do związków zawodowych ani brać udziału w działalności związków zawodowych, których byli członkami w chwili powołania do tej służby.

⁹³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188 oraz z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626 i Nr 93, poz. 889.

⁹⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 30 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁹⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 30 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁹⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 30 lit. e ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁹⁷⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2000 r. Nr 12, poz. 136 i Nr 39, poz. 462, z 2001 r. Nr 22, poz. 247, Nr 27, poz. 298, Nr 56, poz. 580, Nr 110, poz. 1189, Nr 123, poz. 1353 i Nr 154, poz. 1800, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 89, poz. 804 i Nr 153, poz. 1271, z 2003 r. Nr 17, poz. 155 oraz z 2004 r. Nr 29, poz. 257.

6. Żołnierze w czynnej służbie wojskowej mogą wstępować do stowarzyszeń i innych organizacji działających poza wojskiem oraz brać udział w działalności stowarzyszeń i innych organizacji, do których należeli w chwili powołania do tej służby, tylko za zezwoleniem przełożonego o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku.
7. Działalność partii politycznych oraz stowarzyszeń i innych organizacji na terenie jednostek (instytucji) wojskowych określają odrębne ustawy, z tym że na terenie jednostek (instytucji) wojskowych nie mogą być tworzone i nie mogą działać środowiskowe stowarzyszenia i inne organizacje zrzeszające żołnierzy w czynnej służbie wojskowej.

Art. 66.

Żołnierze w czynnej służbie wojskowej są obowiązani uzyskać zezwolenie Ministra Obrony Narodowej lub organu wojskowego przez niego upoważnionego na wyjazd i pobyt za granicą w trybie określonym przez Ministra Obrony Narodowej w drodze rozporządzenia.

Art. 67.

1. Żołnierze w czynnej służbie wojskowej są obowiązani w czasie wykonywania zadań służbowych nosić umundurowanie oraz odznaki i oznaki wojskowe.
2. Żołnierzom, którzy nie pełnią czynnej służby wojskowej, mogą być wydawane przedmioty umundurowania i wyekwipowania wojskowego do celów związanych z wykonywaniem powszechnego obowiązku obrony. Żołnierze ci są obowiązani stawiać się w wydanym umundurowaniu i z ekwipunkiem w razie powołania do służby.
3. W innych przypadkach niż określone w ust. 1 i 2 żołnierze mogą nosić umundurowanie oraz odznaki i oznaki wojskowe tylko w razie uzyskania zezwolenia w trybie i na zasadach określonych przez Ministra Obrony Narodowej.
- 3a. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb postępowania w sprawach o uzyskanie zezwolenia, o którym mowa w ust. 3, z uwzględnieniem w szczególności warunku uzyskania przez żołnierza pozytywnej opinii właściwego organu wojskowego prowadzącego ewidencję żołnierza, wywiązywania się przez niego z powszechnego obowiązku obrony, jeżeli jemu podlega, i zasadności motywów, jakie przytoczył żołnierz w swojej prośbie o uzyskanie zezwolenia.
4. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia:
 - 1) wzory, zasady i sposób noszenia umundurowania oraz odznak i oznak wojskowych, jak również zasady i sposób noszenia uzbrojenia,
 - 2) przypadki, w których żołnierze są zwolnieni od obowiązku noszenia umundurowania oraz odznak i oznak wojskowych,
 - 3) zasady i sposób noszenia przez żołnierzy orderów, odznaczeń, medali i odznak innych niż wojskowe,
 - 4) zasady wydawania przedmiotów umundurowania i wyekwipowania wojskowego w przypadkach, o których mowa w ust. 2– w szczególności z uwzględnieniem podziału mundurów na wyjściowe, ćwiczebne i polowe, specyfiki związanej z oznakowaniem mundurów, zestawów ubiorczych dla żołnierzy poszczególnych rodzajów wojsk i służb, sposobu oraz okoliczności noszenia umundurowania, odznak i oznak wojskowych oraz charakteru wykonywanych zadań.

Art. 68.

1. Żołnierze w czynnej służbie wojskowej otrzymują:

- 1) bezpłatne wyżywienie lub równoważnik pieniężny;
 - 2) umundurowanie i wyekwipowanie wojskowe w naturze lub równoważnik pieniężny.
- 1a. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, przypadki, w których żołnierze otrzymują świadczenia, o których mowa w ust. 1, szczegółowe zasady oraz normy ich otrzymywania z uwzględnieniem w szczególności warunków pełnionej służby, sposobów realizacji dodatkowych norm wyżywienia oraz warunków, trybu i terminów wypłacania równoważników pieniężnych.
2. Uprawnienia żołnierzy do zakwaterowania, uposażenia, świadczeń odszkodowawczych i emerytalnych oraz zaopatrzenia inwalidzkiego określają odrębne ustawy i akty prawne wydane na ich podstawie.

Art. 69.⁹⁸⁾

Żołnierze odbywający zasadniczą służbę wojskową, przeszkolenie wojskowe i ćwiczenia wojskowe oraz pełniący służbę wojskową w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny są objęci obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Art. 69a.⁹⁸⁾

Żołnierze odbywający nadterminową zasadniczą służbę wojskową i służbę okresową są objęci obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Art. 69b.⁹⁹⁾

1. Żołnierze, o których mowa w art. 69, na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, mają prawo wyboru:
 - 1) lekarza i pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej,
 - 2) świadczeniodawcy udzielającego ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych,
 - 3) lekarza dentysty,
 - 4) szpitala– w miejscu pełnienia służby, spośród świadczeniodawców, którzy zawarli umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, będących zakładami opieki zdrowotnej utworzonymi przez Ministra Obrony Narodowej.
2. W przypadku gdy żołnierze, o których mowa w ust. 1, nie mogą uzyskać świadczenia opieki zdrowotnej u świadczeniodawcy określonego w ust. 1, mają prawo wyboru innego świadczeniodawcy spośród świadczeniodawców, którzy zawarli umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej.
3. Żołnierzom odbywającym zasadniczą służbę wojskową, przeszkolenie wojskowe, ćwiczenia wojskowe, kandydatom na żołnierzy zawodowych oraz pełniącym służbę wojskową w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny przysługuje bezpłatne zaopa-

⁹⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 199 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 79.

⁹⁹⁾ Dodany przez art. 199 pkt 3 ustawy, o której mowa w odnośniku 79.

trzenie w produkty lecznicze i wyroby medyczne inne niż oznaczone znakiem „Rp”, finansowane z budżetu państwa, z części pozostającej w dyspozycji Ministra Obrony Narodowej.

4. Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określi, w drodze rozporządzenia, wykaz produktów leczniczych oznaczonych symbolem OTC i wyrobów medycznych wydawanych bezpłatnie, o których mowa w ust. 3, oraz sposób i tryb finansowania ponoszonych kosztów, uwzględniając zasady i sposób wydatkowania środków publicznych.

Art. 70.

1. Żołnierzom w czynnej służbie wojskowej, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, mogą być udzielane urlopy w wymiarze i na zasadach określonych przez Ministra Obrony Narodowej w drodze rozporządzenia.
2. Żołnierzom odbywającym zasadniczą, nadterminową i okresową służbę wojskową przysługuje urlop wypoczynkowy w wymiarze i na zasadach określonych przez Ministra Obrony Narodowej w drodze rozporządzenia.
3. Żołnierzom odbywającym zasadniczą, nadterminową i okresową służbę wojskową udziela się urlopu okolicznościowego na czas trwania ich własnej kampanii wyborczej.

Art. 71.

1. Zwolnienie z czynnej służby wojskowej następuje po upływie czasu trwania służby ustalonego w ustawie lub powołaniu, a przed upływem tego czasu – w przypadkach określonych w ustawie lub przepisach wydanych na jej podstawie.
2. Zwolnienie przeprowadzają dowódcy jednostek wojskowych lub inne organy wojskowe.
3. Żołnierza uważa się za zwolnionego z czynnej służby wojskowej z chwilą jego odejścia z miejsca pełnienia służby, po zwolnieniu z niej stosownie do ust. 2.

Art. 72.¹⁰⁰⁾

1. Osobom powołanym do czynnej służby wojskowej oraz osobom zwalnianym z tej służby przysługuje zwrot kosztów przejazdu do miejsca stawienia się i powrotu do miejsca pobytu stałego albo pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące.
2. Za koszty podróży uznaje się koszty przejazdu środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego pociągiem osobowym lub pospiesznym w klasie drugiej albo autobusowego w komunikacji zwykłej lub pospiesznej, a w przypadku braku takiego środka – koszty przejazdu najtańszym dostępnym środkiem transportu zbiorowego.
3. Zwrotu kosztów przejazdu dokonują dowódcy jednostek wojskowych na podstawie udokumentowanego oświadczenia lub w drodze wypłaty ekwiwalentu pieniężnego, z zastrzeżeniem ust. 4.
4. Wojskowy komendant uzupełnień, na udokumentowany wniosek osoby powołanej do czynnej służby wojskowej, uzasadniony jej trudną sytuacją materialną, może dokonać, za pokwitowaniem, wypłaty ekwiwalentu pieniężnego w celu pokrycia kosztów prze-

¹⁰⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 31 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

jazdu związanych ze stawieniem się do tej służby, w wysokości i według zasad określonych w ust. 2 i 5.

5. Zwrot kosztów przejazdu nie przysługuje w przypadku zapewnienia bezpłatnego przejazdu lub gdy przejazd następuje w granicach miejscowości, w której znajduje się miejsce odbywania czynnej służby wojskowej.
6. W razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny przejazdy na podstawie kart mobilizacyjnych i kart powołania są bezpłatne.

Art. 73.¹⁰⁰⁾

Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki, tryb i terminy powoływania do czynnej służby wojskowej i zwalniania z tej służby, uwzględniając potrzeby uzupełnieniowe rodzajów Sił Zbrojnych oraz różne okresy szkolenia w wojskowych ośrodkach szkolenia.

Art. 73a.¹⁰¹⁾

1. Przełożeni ponoszą odpowiedzialność za stan bezpieczeństwa i higieny służby żołnierzy i są obowiązani zapewnić warunki ochrony ich życia i zdrowia przez zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy.
2. Żołnierz jest obowiązany do przestrzegania przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.
3. W zakresie wymienionym w ust. 1 i 2, do żołnierzy stosuje się odpowiednio przepisy działu dziesiątego ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.¹⁰²⁾), z wyjątkiem art. 209, art. 210, art. 230 § 2, art. 232, art. 234 § 2, art. 235, art. 237, art. 237¹, art. 237⁷ § 1 pkt 1 i § 2–4, art. 237⁸ § 1, art. 237⁹ § 3 oraz art. 237¹¹ § 4.
4. W zakresie szczegółowego stosowania przepisów Kodeksu pracy w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy do żołnierzy, o których mowa w ust. 1–3, mają zastosowanie przepisy wydane na podstawie art. 70 ust. 4 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 179, poz. 1750 oraz z 2004 r. Nr 116, poz. 1203 i Nr 210, poz. 2135).

Rozdział 2

Stopnie wojskowe

Art. 74.

- 1.¹⁰³⁾ Ze względu na posiadany stopień wojskowy żołnierze są szeregowymi, podoficerami lub oficerami.
- 2.¹⁰³⁾ Stopniami wojskowymi są następujące stopnie, z zastrzeżeniem ust. 2a:

¹⁰¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 32 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁰²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 113, poz. 717, z 1999 r. Nr 99, poz. 1152, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, Nr 43, poz. 489, Nr 107, poz. 1127 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 11, poz. 84, Nr 28, poz. 301, Nr 52, poz. 538, Nr 99, poz. 1075, Nr 111, poz. 1194, Nr 123, poz. 1354, Nr 128, poz. 1405 i Nr 154, poz. 1805, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 135, poz. 1146, Nr 196, poz. 1660, Nr 199, poz. 1673 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 166, poz. 1608 i Nr 213, poz. 2081 oraz z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 99, poz. 1001 i Nr 120, poz. 1252.

¹⁰³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 158 pkt 3 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 80.

1) szeregowych:

- a) szeregowy,
- b) starszy szeregowy;

2) podoficerów:

- a) kapral,
- b) starszy kapral,
- c) plutonowy,
- d) sierżant,
- e) starszy sierżant,
- f) młodszy chorąży,
- g) chorąży,
- h) starszy chorąży,
- i) starszy chorąży sztabowy;

3) oficerów:

a) młodszych:

- podporucznik,
- porucznik,
- kapitan,

b) starszych:

- major,
- podpułkownik,
- pułkownik,

c) generałów:

- generał brygady,
- generał dywizji,
- generał broni,
- generał.

2a.¹⁰⁴⁾ W Marynarce Wojennej stopniami wojskowymi są odpowiednio stopnie:

1) szeregowych:

- a) marynarz,
- b) starszy marynarz;

2) podoficerów:

- a) mat,
- b) starszy mat,
- c) bosmanmat,
- d) bosman,

¹⁰⁴⁾ Dodany przez art. 158 pkt 3 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 80.

- e) starszy bosman,
- f) młodszy chorąży marynarki,
- g) chorąży marynarki,
- h) starszy chorąży marynarki,
- i) starszy chorąży sztabowy marynarki;

3) oficerów:

a) młodszych:

- podporucznik marynarki,
- porucznik marynarki,
- kapitan marynarki,

b) starszych:

- komandor podporucznik,
- komandor porucznik,
- komandor,

c) admirałów:

- kontradmirał,
- wiceadmirał,
- admirał floty,
- admirał.

3. Najwyższym stopniem wojskowym jest stopień Marszałka Polski.

4. Minister Obrony Narodowej może ustalać również inne nazwy stopni wojskowych w poszczególnych rodzajach wojsk lub służb równoznaczne ze stopniami wymienionymi w ust. 2 oraz ustanawiać w drodze rozporządzenia nowe stopnie wojskowe.

Art. 75.

1. Stopnie wojskowe są dożywotnie.
2. Stopień wojskowy jest tytułem żołnierza.
3. Minister Obrony Narodowej może, w drodze rozporządzenia, wprowadzić inne tytuły wojskowe oraz określić zasady używania stopni i innych tytułów wojskowych, uwzględniając potrzeby Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 76.

1. Stopień szeregowego otrzymują bez szczególnego nadania osoby:
 - 1) powołane po raz pierwszy do czynnej służby wojskowej – z dniem stawienia się do tej służby;
 - 2) przeznaczone do zajęć wojskowych studentów – z dniem zaliczenia do stanu osobowego studium wojskowego;
 - 3) przeniesione do rezerwy bez odbycia służby wojskowej – z dniem przeniesienia do rezerwy.

- 2.¹⁰⁵⁾ Nadanie wyższego stopnia wojskowego następuje w drodze mianowania.
- 3.¹⁰⁵⁾ Na stopnie wojskowe szeregowych i podoficerów mianuje Minister Obrony Narodowej lub organy wojskowe, którymi są: Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, dowódca rodzaju Sił Zbrojnych, Szef Wojskowych Służb Informacyjnych, Komendant Główny Żandarmerii Wojskowej, Dowódca Garnizonu Warszawa, terenowe organy administracji wojskowej oraz inni dowódcy jednostek wojskowych, co najmniej od szczebla pułku (równorzędni).
4. Na pierwszy stopień oficerski (podporucznika) oraz na stopnie oficerskie generałów i admirałów mianuje Prezydent na wniosek Ministra Obrony Narodowej.
5. Na pozostałe stopnie oficerskie mianuje Minister Obrony Narodowej.
- 6.¹⁰⁶⁾ Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Ministra Obrony Narodowej mianuje na stopień wojskowy Marszałka Polski oficera posiadającego stopień wojskowy generała (admirała) za wyjątkowe zasługi dla Sił Zbrojnych.
- 7.¹⁰⁶⁾ W razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny na wyższy stopień wojskowy mianuje:
 - 1) w przypadku stopnia wojskowego podporucznika – w drodze postanowienia Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych;
 - 2) w przypadku stopni wojskowych generałów i admirałów – w drodze postanowienia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych;
 - 3) w pozostałych przypadkach – odpowiednio w drodze decyzji lub rozkazu Minister Obrony Narodowej lub Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych, a także organy wojskowe, którymi są: Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, dowódca rodzaju Sił Zbrojnych, Szef Wojskowych Służb Informacyjnych, Komendant Główny Żandarmerii Wojskowej, Dowódca Garnizonu Warszawa, terenowe organy administracji wojskowej oraz inni dowódcy jednostek wojskowych, oddziałów lub pododdziałów.
- 8.¹⁰⁷⁾ Minister Obrony Narodowej, a w przypadkach, o których mowa w ust. 4, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, mogą mianować na wyższy stopień wojskowy również osoby, które z racji ukończonego wieku lub stanu zdrowia nie podlegają obowiązkowi służby wojskowej, jeżeli mianowanie to jest uznaniem ich zasług z tytułu udziału w walkach o niepodległość państwa lub misjach pokojowych.
- 9.¹⁰⁷⁾ Warunkiem mianowania żołnierza na pierwszy stopień wojskowy w czasie pokoju jest:
 - 1) w korpusie podoficerów – posiadanie przez niego wykształcenia co najmniej na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej i zdanie egzaminu na podoficera;
 - 2) w korpusie oficerskim – posiadanie przez niego wykształcenia wyższego i zdanie egzaminu na oficera.
- 10.¹⁰⁷⁾ Żołnierze w czynnej służbie wojskowej mogą być mianowani w czasie pokoju na kolejny wyższy stopień wojskowy, jeżeli spełniają łącznie następujące warunki:
 - 1) uzyskają pozytywne wyniki w szkoleniu wojskowym;
 - 2) otrzymali pozytywną opinię służbową;
 - 3) są zdyscyplinowani;

¹⁰⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 33 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁰⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 33 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁰⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 33 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 4) ukończyli kurs lub szkolenie wojskowe wymagane dla stopnia wojskowego, na który mają być mianowani.
- 11.¹⁰⁷⁾ Żołnierze rezerwy mogą być mianowani w czasie pokoju na kolejny wyższy stopień wojskowy, jeżeli posiadają nadany przydział mobilizacyjny, pracowniczy przydział mobilizacyjny lub przydział organizacyjno-mobilizacyjny albo przewiduje się nadanie im takiego przydziału i odbyli ćwiczenia wojskowe lub okresową służbę wojskową, a w przypadkach uzasadnionych potrzebami Sił Zbrojnych, pomimo nieodbycia tych ćwiczeń lub służby, jeżeli posiadają zawód lub wykształcenie przydatne na stanowisku służbowym w jednostce wojskowej i co najmniej przez okres jednego roku posiadali nadany przydział mobilizacyjny na to stanowisko lub byli zamustrowani na statku żeglugi morskiej przewidzianym dla potrzeb mobilizacyjnych.
- 12.¹⁰⁷⁾ Mianowania na wyższy stopień wojskowy nie można dokonać wobec osób skazanych za przestępstwo popełnione z winy umyślnej, z wyjątkiem przypadku, gdy w czasie wojny żołnierz zasłużył się męstwem na polu walki.
- 13.¹⁰⁷⁾ W razie śmierci żołnierza w czynnej służbie wojskowej, mającej związek z tą służbą, za jego zasługi na rzecz obronności państwa, Minister Obrony Narodowej, a w przypadkach, o których mowa w ust. 4, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, może mianować pośmiertnie tego żołnierza na wyższy stopień wojskowy.
- 14.¹⁰⁷⁾ Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki, tryb i sposób mianowania oraz stopnie wojskowe, na które mogą mianować organy wojskowe, o których mowa w ust. 3 i 7 pkt 3, uwzględniając w szczególności różne rodzaje czynnej służby wojskowej, o której mowa w art. 55 ust. 1, przebieg służby wojskowej lub przeznaczenie żołnierza rezerwy na wypadek ogłoszenia mobilizacji i czas wojny, a także potrzeby uzupełnienia stanu osobowego Sił Zbrojnych.

Art. 77. (uchylony).¹⁰⁸⁾

Art. 78.

1. Żołnierz traci stopień wojskowy w razie:
- 1) utraty obywatelstwa polskiego;
 - 2) zastosowania prawomocnym wyrokiem sądu środka karnego pozbawienia praw publicznych albo degradacji;
 - 3) (uchylony).¹⁰⁹⁾
 - 4) (uchylony).¹¹⁰⁾
2. (uchylony).¹¹¹⁾
3. W przypadkach określonych w ust. 1 pkt 2–4¹¹⁰⁾ żołnierz zachowuje stopień szeregowego.
4. (uchylony).¹¹¹⁾

¹⁰⁸⁾ Przez art. 121 pkt 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz.U. Nr 141, poz. 944 i Nr 160, poz. 1083), która weszła w życie z dniem 1 września 1998 r.

¹⁰⁹⁾ Przez art. 121 pkt 2 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 108.

¹¹⁰⁾ Przez art. 158 pkt 4 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 80.

¹¹¹⁾ Przez art. 158 pkt 4 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 80.

Art. 79. (uchylony).¹¹²⁾**Art. 80.**

- 1.¹¹³⁾ Żołnierz odzyskuje stopień wojskowy w razie uchylecia prawomocnego wyroku sądu, w którym został zastosowany środek karny pozbawienia praw publicznych albo degradacji lub obniżenia stopnia wojskowego.
- 2.¹¹⁴⁾ W razie ponownego uzyskania obywatelstwa polskiego osoba pozbawiona stopnia wojskowego odzyskuje stopień szeregowego, chyba że organ uprawniony do mianowania uzna za wskazane przywrócić jej utracony wyższy stopień wojskowy. Przywrócenie stopnia wojskowego następuje w drodze decyzji administracyjnej.

Art. 81.

1. Za szczególne osiągnięcia w pracy lub zasługi dla Rzeczypospolitej Polskiej można żołnierzowi przywrócić stopień wojskowy.
2. Przywrócenie stopnia wojskowego w razie jego utraty wskutek zastosowania środka karnego pozbawienia praw publicznych nie może nastąpić przed upływem czasu, na który został zastosowany ten środek karny.
- 3.¹¹⁵⁾ O przywróceniu stopnia wojskowego orzeka organ właściwy do mianowania na ten stopień. O przywróceniu stopnia podporucznika orzeka Minister Obrony Narodowej. Przywrócenie stopnia wojskowego następuje w drodze decyzji administracyjnej.

Rozdział 3**Zasadnicza służba wojskowa****Art. 82.**

- 1.¹¹⁶⁾ Czas trwania zasadniczej służby wojskowej wynosi dwanaście miesięcy.
- 1.¹¹⁷⁾ Czas trwania zasadniczej służby wojskowej wynosi dziewięć miesięcy.**
2. Służbę określoną w ust. 1 odbywa się w jednym nieprzerwanym okresie.
- 3.¹¹⁸⁾ Zasadnicza służba wojskowa może być odbywana także w kilku okresach w ciągu trzech lat.
- 3. (uchylony).¹¹⁹⁾**
4. Minister Obrony Narodowej może, w drodze rozporządzenia, ograniczać czas trwania zasadniczej służby wojskowej, stosownie do potrzeb Sił Zbrojnych i jeżeli nie zagraża to obronności lub bezpieczeństwu Państwa.

¹¹²⁾ Przez art. 1 pkt 34 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹¹³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 35 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹¹⁴⁾ Zdanie drugie dodane przez art. 1 pkt 35 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹¹⁵⁾ Zdanie trzecie dodane przez art. 1 pkt 36 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹¹⁶⁾ W brzmieniu tym obowiązuje do dnia wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 117.

¹¹⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 37 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1, który wejdzie w życie z dniem 1 lipca 2005 r.

¹¹⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 56; w brzmieniu tym obowiązuje do dnia wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 119.

¹¹⁹⁾ Przez art. 1 pkt 37 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1, który wejdzie w życie z dniem 1 lipca 2005 r.

- 5.¹²⁰⁾ W przypadkach gdy wymaga tego konieczność zapewnienia obrony lub bezpieczeństwa państwa, Rada Ministrów może przedłużyć, w drodze rozporządzenia, czas trwania zasadniczej służby wojskowej o okres nieprzekraczający łącznie sześciu miesięcy.
- 6.¹²¹⁾ Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, podział zasadniczej służby wojskowej na okresy oraz warunki umożliwiające przeznaczenie poborowych do zasadniczej służby wojskowej odbywanej w kilku okresach, uwzględniając jednostki wojskowe, w których żołnierze mogą odbywać tę służbę, potrzeby Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej dotyczące uzupełnień oraz proces szkolenia żołnierzy i gotowość bojową.
- 6. (uchylony).**¹²²⁾

Art. 83.

1. Do odbycia zasadniczej służby wojskowej powołuje się poborowych przeznaczonych stosownie do art. 45 do tej służby oraz poborowych, którzy zgłosili się ochotniczo do jej odbycia.
2. Do odbycia zasadniczej służby wojskowej określonej w art. 82 ust. 1 powołuje się również mężczyzn uznanych za zdolnych do służby wojskowej, którzy ukończyli siedemnaście lat życia i zgłosili się ochotniczo do tej służby.
- 3.¹²³⁾ Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia:
 - 1) tryb postępowania w sprawach ochotniczego zgłaszania się do odbycia zasadniczej służby wojskowej, uwzględniając kwalifikacje ochotników przydatne w czynnej służbie wojskowej oraz potrzeby uzupełnieniowe Sił Zbrojnych;
 - 2) sposób odbywania zasadniczej służby wojskowej.

Rozporządzenie powinno w szczególności określać sposób i tryb postępowania organów wojskowych w zakresie wcielania poborowych do zasadniczej służby wojskowej, wyznaczania, zmiany i zwalniania żołnierzy ze stanowisk służbowych, przenoszenia do innych jednostek wojskowych, delegowania i podróży służbowych, a także rodzaje i sposób opiniowania służbowego, z uwzględnieniem prawa żołnierzy do składania zażaleń w tych sprawach.

Art. 84.

1. Ochotników określonych w art. 83 ust. 2 kieruje się do powiatowej komisji lekarskiej w celu ustalenia zdolności do służby wojskowej.
2. Wydanie orzeczenia o niezdolności ochotnika do służby wojskowej nie zwalnia go od obowiązku stawienia się do poboru w określonym terminie i miejscu.

Art. 85.

Żołnierze przeniesieni w czasie odbywania zasadniczej służby wojskowej do jednostki wojskowej, w której służba ta trwa dłużej lub krócej od okresu, na jaki ich powołano, są obowiązani do odbywania służby przez czas ustalony dla żołnierzy tej jednostki.

¹²⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 37 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹²¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 2 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 56; w brzmieniu tym obowiązuje do dnia wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 122.

¹²²⁾ Przez art. 1 pkt 37 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1, który wejdzie w życie z dniem 1 lipca 2005 r.

¹²³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 38 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Art. 86.

- 1.¹²⁴⁾ Żołnierze odbywający zasadniczą służbę wojskową mogą pełnić ją nadterminowo przez okres od jednego do siedmiu lat na podstawie dobrowolnego zgłoszenia.
- 1a.¹²⁵⁾ Żołnierze, o których mowa w ust. 1, mogą zostać pozostawieni w nadterminowej zasadniczej służbie wojskowej, jeżeli takie są potrzeby osobowe jednostki wojskowej, a żołnierze ci spełniają łącznie następujące warunki:
 - 1) uzyskują pozytywne wyniki w szkoleniu;
 - 2) otrzymali pozytywną opinię służbową;
 - 3) nie byli karani dyscyplinarnie;
 - 4) w dniu rozpoczęcia pełnienia nadterminowej zasadniczej służby wojskowej nie przekroczył dwudziestu pięciu lat życia;
 - 5) posiadają wykształcenie co najmniej na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej;
 - 6) nie byli karani sądownie.
2. Żołnierze pozostawieni w zasadniczej służbie wojskowej, stosownie do ust. 1, są obowiązani do nadterminowego pełnienia jej przez okres, na jaki się zgłosili.
3. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, szczególne uprawnienia przysługujące żołnierzom w zakresie zakwaterowania, urlopów i innych świadczeń, których zgłoszenie do nadterminowego pełnienia zasadniczej służby wojskowej zostało przyjęte, z uwzględnieniem w szczególności uprawnień do korzystania z wojskowej służby zdrowia, przejazdów na koszt wojska i gratyfikacji urlopowej.
- 4.¹²⁶⁾ Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, tryb przyjmowania oraz sposób odbywania nadterminowej zasadniczej służby wojskowej. Rozporządzenie powinno w szczególności określać sposób i tryb postępowania organów wojskowych w zakresie wyznaczania, zmiany i zwalniania żołnierzy ze stanowisk służbowych, przenoszenia do innych jednostek wojskowych, delegowania i podróży służbowych, a także rodzaje i sposób opiniowania służbowego, z uwzględnieniem prawa żołnierzy do składania zażaleń w tych sprawach.

Art. 86a.

Do czasu trwania czynnej służby wojskowej nie zalicza się okresu samowolnego opuszczenia jednostki wojskowej, w której żołnierz odbywał służbę, lub wyznaczonego miejsca przebywania albo samowolnego pozostawiania poza nimi. Jednakże okres ten można zaliczyć do czasu trwania czynnej służby wojskowej, jeżeli w późniejszym okresie żołnierz wyróżnił się wzorową służbą.

Art. 87.

1. Żołnierza, który odbył zasadniczą służbę wojskową, przenosi się do rezerwy.
2. Przed odbyciem zasadniczej służby wojskowej żołnierza zwalnia się z tej służby w razie:

¹²⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 ustawy z dnia 23 maja 2002 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 81, poz. 732), która weszła w życie z dniem 6 lipca 2002 r.

¹²⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 39 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹²⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 39 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 1) (uchylony);¹²⁷⁾
 - 2) uznania go ze względu na stan zdrowia za trwale lub czasowo niezdolnego do służby wojskowej;
 - 3) konieczności sprawowania przez niego bezpośredniej opieki nad członkiem rodziny; przepis art. 39 ust. 1 pkt 3 stosuje się odpowiednio;
 - 4) (uchylony);¹²⁸⁾
 - 5) (uchylony);¹²⁸⁾
 - 6) wybrania go do Sejmu;
 - 7) zarządzenia w stosunku do niego wykonania kary pozbawienia wolności, w tym również kary zastępczej.
3. (uchylony).¹²⁹⁾
4. Decyzję w sprawie zwolnienia żołnierza z zasadniczej służby wojskowej w przypadkach określonych w ust. 2 podejmuje właściwy organ wojskowy z urzędu lub na wniosek żołnierza. Decyzję doręcza się żołnierzowi na piśmie wraz z uzasadnieniem.
 5. Od decyzji właściwego organu wojskowego przysługuje żołnierzowi odwołanie do organu wojskowego wyższego stopnia w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji. Decyzja ta może być zmieniona przez organ wojskowy wyższego rzędu również z urzędu, jeżeli została wydana z naruszeniem przepisów prawa.
 6. Po ustaniu przyczyn zwolnienia z zasadniczej służby wojskowej, określonych w ust. 2, żołnierza powołuje się do odbycia pozostałego okresu tej służby, jeżeli nie zachodzą okoliczności uzasadniające udzielenie odroczenia z innego tytułu, albo przenosi się go do rezerwy.
 - 7.¹³⁰⁾ Minister Obrony Narodowej może, w drodze decyzji administracyjnej, na udokumentowany wniosek żołnierza uzasadniony szczególnie ważnymi względami osobistymi lub rodzinnymi, zwolnić go z czynnej służby wojskowej przed odbyciem zasadniczej służby wojskowej i przenieść do rezerwy, jeżeli nie stoją temu na przeszkodzie potrzeby uzupełnieniowe Sił Zbrojnych.

Art. 87a.¹³¹⁾

1. Żołnierza, który odbył nadterminową zasadniczą służbę wojskową, przenosi się do rezerwy, z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 3.
2. Żołnierza odbywającego nadterminową zasadniczą służbę wojskową zwalnia się z tej służby przed upływem okresu, na który zgłosił się do służby, w razie:
 - 1) uznania ze względu na stan zdrowia za trwale lub czasowo niezdolnego do czynnej służby wojskowej;
 - 2) wybrania do Sejmu;
 - 3) powołania do zawodowej służby wojskowej lub przyjęcia do służby wojskowej w charakterze kandydata na żołnierza zawodowego;
 - 4) uzyskania niedostatecznej oceny w opinii służbowej;

¹²⁷⁾ Przez art. 1 pkt 40 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹²⁸⁾ Przez art. 1 pkt 14 lit. a tiret drugie ustawy, o której mowa w odnośniku 44.

¹²⁹⁾ Przez art. 1 pkt 14 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 44.

¹³⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 40 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹³¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 41 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 5) skazania na karę pozbawienia wolności (aresztu wojskowego) lub orzeczenia środka karnego pozbawienia praw publicznych;
 - 6) utraty stopnia wojskowego;
 - 7) wymierzenia dwukrotnie kary dyscyplinarnej co najmniej nagany za naruszenie dyscypliny wojskowej;
 - 8) niewyrażenia przez żołnierza zgody na pełnienie służby w innej jednostce wojskowej, w przypadku rozformowania jednostki wojskowej, której ewidencją jest objęty;
 - 9) niewyrażenia przez żołnierza zgody na zmianę stanowiska służbowego, w przypadku skreślenia w etacie jednostki wojskowej dotychczas zajmowanego stanowiska służbowego lub w przypadku wydania prawomocnego orzeczenia o niezdolności do odbywania służby na dotychczas zajmowanym stanowisku.
3. Zwolnienie żołnierza z nadterminowej zasadniczej służby wojskowej przed upływem okresu, na który zgłosił się do tej służby, może nastąpić:
- 1) na wniosek żołnierza, uzasadniony szczególnie ważnymi względami osobistymi lub rodzinnymi;
 - 2) w okresie warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności (aresztu wojskowego), jeżeli nie wywiązuje się z obowiązków służbowych;
 - 3) w razie ukarania karą dyscyplinarną ostrzeżenia o niepełnej przydatności na zajmowanym stanowisku służbowym;
 - 4) w przypadkach, o których mowa w ust. 2 pkt 8 i 9, jeżeli brak jest możliwości wyznaczenia żołnierza na inne równorzędne lub niższe stanowisko służbowe w tej samej lub innej jednostce wojskowej.
4. Przepisy art. 87 ust. 4, 5 i 7 stosuje się odpowiednio.

Art. 88.

1. O konieczności sprawowania przez żołnierza bezpośredniej opieki nad członkiem rodziny orzeka wójt lub burmistrz (prezydent miasta).
2. Decyzję wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) doręcza się żołnierzowi i właściwemu organowi wojskowemu na piśmie wraz z uzasadnieniem.
3. Od decyzji wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) przysługuje żołnierzowi oraz właściwemu organowi wojskowemu odwołanie do wojewody w terminie czternastu dni od dnia doręczenia decyzji. Decyzja ta może być zmieniona przez wojewodę również z urzędu, jeżeli została wydana z naruszeniem przepisów prawa.
4. Ostateczne decyzje w sprawach, o których mowa w ust. 1, są wiążące dla dowódców jednostek wojskowych.

Art. 89. (uchylony).¹³²⁾

Art. 90.

- 1.¹³³⁾ Żołnierze mogą być zwolnieni z zasadniczej służby wojskowej przedterminowo z pozostawieniem w dyspozycji dowódcy jednostki wojskowej.

¹³²⁾ Przez art. 1 pkt 42 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹³³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 43 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 1a.¹³⁴⁾ Zwolnienie, o którym mowa w ust. 1, może nastąpić z przyczyn służbowych uzasadniających natychmiastowe dokonanie zmiany stanu ewidencyjnego żołnierzy odbywających czynną służbę wojskową w jednostce wojskowej.
- 1b.¹³⁴⁾ Zwolnienia, o którym mowa w ust. 1, dokonuje dowódca jednostki wojskowej za zgodą lub na polecenie Ministra Obrony Narodowej.
- 1c.¹³⁴⁾ Żołnierzom, o których mowa w ust. 1, w okresie pozostawania w dyspozycji dowódcy jednostki wojskowej, nie przysługują świadczenia z tytułu odbywania czynnej służby wojskowej, określone w niniejszej ustawie.
2. Przeniesienie do rezerwy żołnierzy zwolnionych z zasadniczej służby wojskowej przedterminowo następuje z upływem ustawowego czasu trwania tej służby, liczonego od dnia rozpoczęcia jej odbywania.
3. Przed przeniesieniem do rezerwy żołnierze zwolnieni z zasadniczej służby wojskowej przedterminowo mogą być w każdym czasie wezwani do dalszego jej odbywania.
- 4.¹³⁵⁾ Nie wzywa się do odbycia pozostałego okresu zasadniczej służby wojskowej tych żołnierzy, którzy odbyli co najmniej osiem miesięcy czynnej służby wojskowej.

Art. 90a.¹³⁶⁾

Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowy sposób postępowania w zakresie zwalniania żołnierzy z zasadniczej służby wojskowej przed jej odbyciem i żołnierzy nadterminowej zasadniczej służby wojskowej przed upływem okresu, na który zgłosili się oni do tej służby, a także właściwość organów wojskowych w tych sprawach, ustalając termin, w którym następuje zwolnienie ze służby, uwzględniając w nim okres przewidziany na rozliczenie się żołnierza z jednostką wojskową;
- 2) szczegółowe przypadki, warunki i sposób postępowania w zakresie wzywania żołnierzy zwolnionych przedterminowo z zasadniczej służby wojskowej do odbycia pozostałego okresu tej służby, mając na względzie, że wezwanie do odbycia pozostałego okresu zasadniczej służby wojskowej doręcza się żołnierzowi na piśmie, co najmniej na trzy dni przed dniem stawienia się do tej służby.

Rozdział 4

Służba wojskowa studentów i absolwentów szkół wyższych

Art. 91.¹³⁷⁾

Ileć w ustawie jest mowa o „absolwentach szkół wyższych”, rozumie się przez to poborowych, którzy złożyli egzaminy wymagane planem studiów, w tym egzamin dyplomowy, i uzyskali uprawnienia do otrzymania dyplomu.

¹³⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 43 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹³⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 43 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1, który wejdzie w życie z dniem 1 lipca 2005 r.

¹³⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 44 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹³⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 ustawy, o której mowa w odnośniku 56; przepis ma zastosowanie do studentów i studentek, którzy rozpoczęli studia w roku akademickim 2002/2003 lub w latach następnych, stosownie do art. 3 tej ustawy.

Art. 92.

1. ¹³⁸⁾ Absolwenci szkół wyższych są obowiązani, z zastrzeżeniem art. 93a i 95, do odbycia przeszkolenia wojskowego.
2. Obowiązkowi odbycia przeszkolenia wojskowego podlegają również absolwenci szkół wyższych, którzy ukończyli studia za granicą.
3. Absolwenci szkół wyższych będący żołnierzami rezerwy mogą odbyć przeszkolenie wojskowe na własną prośbę.
4. Rada Ministrów może nałożyć, w drodze rozporządzenia, obowiązek odbycia przeszkolenia wojskowego również na absolwentki szkół wyższych posiadające kwalifikacje przydatne do czynnej służby wojskowej. Przepis art. 48 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 93.

1. ¹³⁹⁾ Przeszkolenie wojskowe absolwentów szkół wyższych odbywa się w jednostkach wojskowych w wymiarze do trzech miesięcy.
2. ¹³⁹⁾ Poborowych powołuje się do odbycia przeszkolenia wojskowego nie później niż w ciągu osiemnastu miesięcy, licząc od dnia, w którym stali się absolwentami szkół wyższych.
3. W sprawach odroczenia przeszkolenia wojskowego absolwentom szkół wyższych stosuje się odpowiednio art. 38–43, z zastrzeżeniem ust. 4.
4. Wojskowy komendant uzupełnień odracza absolwentowi szkoły wyższej, na jego wniosek, przeszkolenie wojskowe również wtedy, gdy bezpośrednio po ukończeniu studiów podjął on naukę na studiach doktoranckich prowadzonych w systemie studiów dziennych. W takim przypadku poborowego powołuje się na przeszkolenie wojskowe nie później niż w ciągu czterech lat od dnia rozpoczęcia tych studiów. Przepis art. 42 stosuje się odpowiednio.
5. (uchylony).¹⁴⁰⁾
6. (uchylony).¹⁴⁰⁾

Art. 93a.¹⁴¹⁾

1. Studenci będący poborowymi, którzy zaliczyli drugi rok studiów wyższych zawodowych lub trzeci rok jednolitych studiów magisterskich lub równorzędnych, mogą odbywać przeszkolenie wojskowe w czasie tych studiów.
2. Przeszkolenie wojskowe studentów odbywa się w jednostkach wojskowych.

¹³⁸⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 56; przepis ma zastosowanie do studentów i studentek, którzy rozpoczęli studia w roku akademickim 2002/2003 lub w latach następnych, stosownie do art. 3 tej ustawy.

¹³⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 5 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 56, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.

¹⁴⁰⁾ Przez art. 1 pkt 5 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 56, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.

¹⁴¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 6 ustawy, o której mowa w odnośniku 56; przepisy mają zastosowanie do studentów i studentek, którzy rozpoczęli studia w roku akademickim 2002/2003 lub w latach następnych, stosownie do art. 3 tej ustawy.

3. Czas trwania przeszkolenia wojskowego studentów wynosi do sześciu tygodni.
4. Przeszkolenie wojskowe studentów odbywa się w jednym nieprzerwanym okresie.

Art. 93b.¹⁴¹⁾

1. Student może być powołany do odbycia przeszkolenia wojskowego, o którym mowa w art. 93a ust. 1, jeżeli są spełnione łącznie następujące warunki:
 - 1) odbycie przez studenta przysposobienia obronnego, o którym mowa w art. 166a ust. 1, i zdanie egzaminu, o którym mowa w art. 166a ust. 3;
 - 2) złożenie przez studenta, nie później niż w terminie jednego miesiąca od dnia zdania egzaminu, o którym mowa w pkt 1, udokumentowanego wniosku do właściwego wojskowego komendanta uzupełnień o powołanie go do odbycia tego przeszkolenia;
 - 3) przeznaczenie studenta przez wojskowego komendanta uzupełnień do odbycia przeszkolenia wojskowego;
 - 4) potrzeby Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Studentom, którzy zgłoszą się do pełnienia służby w charakterze kandydatów na żołnierzy zawodowych, określonej w odrębnych przepisach, przysługuje pierwszeństwo odbycia przeszkolenia wojskowego, o którym mowa w art. 93a ust. 1, przed innymi studentami.

Art. 93c.¹⁴¹⁾

Przeszkolenie wojskowe, o którym mowa w art. 92 ust. 1 i art. 93a ust. 1, kończy się egzaminem.

Art. 93d.¹⁴¹⁾

Koszty związane z odbywaniem przeszkolenia wojskowego przez absolwentów szkół wyższych i studentów pokrywa się z budżetu Ministerstwa Obrony Narodowej.

Art. 93e.¹⁴¹⁾

Studentów, którzy złożyli wnioski o powołanie ich na przeszkolenie wojskowe odbywane w czasie studiów oraz odbyli i zdali egzamin z przysposobienia obronnego studentów, o którym mowa w art. 166a ust. 1, ale nie zostali powołani do odbycia tego przeszkolenia w terminie do dnia, w którym stali się absolwentami szkół wyższych, przenosi się do rezerwy z dniem, w którym stali się absolwentami szkół wyższych.

Art. 94.

1. Żołnierzy, którzy odbyli przeszkolenie wojskowe, oraz studentów, którzy odbyli zajęcia wojskowe określone w art. 95 ust. 1, przenosi się do rezerwy.
- 2.¹⁴²⁾ W sprawach zwalniania żołnierzy z przeszkolenia wojskowego przed jego odbyciem stosuje się odpowiednio art. 87, 88 i 90a.

¹⁴²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 45 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 3.¹⁴³⁾ Studentów, którzy złożyli wniosek, o którym mowa w art. 93b ust. 1 pkt 2, i nie rozpoczęli przeszkolenia wojskowego z przyczyn wymienionych w art. 87 ust. 2 pkt 3, 6 lub 7, przenosi się do rezerwy z dniem, w którym stali się absolwentami.

Art. 95.

1. Studenci wyższych szkół morskich są obowiązani do odbycia zajęć wojskowych w czasie trwania studiów. Odbycie tych zajęć jest równoznaczne z odbyciem przeszkolenia wojskowego, o którym mowa w art. 93 ust. 1.
2. Zajęcia wojskowe są obowiązkowym przedmiotem nauki objętym planem studiów, prowadzonym w studium wojskowym będącym jednostką organizacyjną wyższej szkoły morskiej.
3. Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej, określa:
 - 1) w drodze rozporządzenia, tryb przeznaczania studentów wyższych szkół morskich do odbycia zajęć wojskowych oraz czas i sposób ich odbywania;
 - 2) organizację studium wojskowego;
 - 3) programy zajęć wojskowych.
- 4.¹⁴⁴⁾ Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb pokrywania kosztów związanych z utworzeniem i działalnością studiów wojskowych, uwzględniając fakt pokrywania tych kosztów z części budżetu państwa właściwej dla ministra, któremu podlega szkoła, w ramach której funkcjonuje studium.

Art. 96. (uchylony).¹⁴⁵⁾

Art. 97.

1. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może zwolnić absolwentów niektórych szkół wyższych z obowiązku odbycia przeszkolenia wojskowego.
2. Studenci, którzy nie stali się absolwentami szkół wyższych, podlegają obowiązkowi odbycia czynnej służby wojskowej na zasadach ogólnych.

Art. 97a.¹⁴⁶⁾

Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, tryb przeznaczania studentów i absolwentów szkół wyższych do odbycia przeszkolenia wojskowego, sposób powoływania na to przeszkolenie, rodzaje oraz sposób jego odbywania i zwalniania z niego. W rozporządzeniu należy w szczególności określić sposób i tryb postępowania organów wojskowych w zakresie wcielania do jednostek wojskowych w celu odbycia przeszkolenia wojskowego oraz wyznaczania i zwalniania żołnierzy odbywających to przeszkolenie ze stanowisk służbowych.

¹⁴³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 7 ustawy, o której mowa w odnośniku 56; przepis ma zastosowanie do studentów i studentek, którzy rozpoczęli studia w roku akademickim 2002/2003 lub w latach następnych, stosownie do art. 3 tej ustawy.

¹⁴⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 8 ustawy, o której mowa w odnośniku 56, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.

¹⁴⁵⁾ Przez art. 1 pkt 9 ustawy, o której mowa w odnośniku 56.

¹⁴⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 10 ustawy, o której mowa w odnośniku 56, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.

Art. 98. (uchylony).¹⁴⁷⁾**Rozdział 5****Służba wojskowa żołnierzy rezerwy****Art. 99.¹⁴⁸⁾**

Żołnierzem rezerwy jest osoba przeniesiona do rezerwy po zwolnieniu z czynnej służby wojskowej, w tym z zawodowej służby wojskowej lub ze służby wojskowej kandydatów na żołnierzy zawodowych, albo bez odbycia tej służby, jeżeli w dalszym ciągu podlega obowiązkowi służby wojskowej oraz w przypadkach, o których mowa w art. 58 ust. 3.

Art. 100.

1. Obowiązek służby wojskowej żołnierzy rezerwy polega na odbywaniu ćwiczeń wojskowych.
2. Do odbycia ćwiczeń wojskowych nie powołuje się żołnierzy rezerwy, którzy:
 - 1) prowadzą własną kampanię wyborczą – w czasie jej trwania;
 - 2) zostali wybrani do Sejmu, Senatu lub organów samorządu terytorialnego – w czasie trwania kadencji;
 - 3) odbyli służbę zastępczą.
- 3.¹⁴⁹⁾ Niezależnie od ćwiczeń wojskowych, żołnierzy rezerwy można powołać do okresowej służby wojskowej w przypadkach uzasadnionych potrzebami obrony państwa lub potrzebami Sił Zbrojnych, albo potrzebami zwalczania klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków.

Art. 101.

- 1.¹⁵⁰⁾ Wojskowy komendant uzupełnień na wniosek żołnierza rezerwy udziela mu informacji o przewidywanym powołaniu go w danym roku kalendarzowym do odbycia ćwiczeń wojskowych.
2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do żołnierzy rezerwy powoływanych na ćwiczenia wojskowe w trybie natychmiastowego stawiennictwa.

Art. 101a.¹⁵¹⁾

1. Żołnierz rezerwy może ochotniczo zgłaszać się do odbycia ćwiczeń wojskowych, w tym odbywanych w składzie jednostki wojskowej poza granicami państwa, przez złożenie wniosku do wojskowego komendanta uzupełnień.
2. Złożenie wniosku, o którym mowa w ust. 1, nie powoduje obowiązku powołania żołnierza rezerwy do odbycia ćwiczeń wojskowych i jest traktowane jako jego zgoda na

¹⁴⁷⁾ Przez art. 38 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 3.

¹⁴⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 46 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁴⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 47 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁵⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 48 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁵¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 49 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

powołanie w każdym czasie, jednak nie później niż w ciągu sześciu miesięcy od dnia złożenia wniosku.

3. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania w sprawach ochotniczego zgłaszania się do odbycia ćwiczeń wojskowych, uwzględniając kwalifikacje ochotników przydatne w czynnej służbie wojskowej oraz potrzeby uzupełnieniowe Sił Zbrojnych.

Art. 101b.¹⁵¹⁾

1. Żołnierze rezerwy odbywają ćwiczenia wojskowe w jednostkach wojskowych i związkach organizacyjnych.
2. Żołnierze rezerwy mogą odbywać ćwiczenia wojskowe również w innych niż określone w ust. 1 jednostkach organizacyjnych podporządkowanych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych, wykonujących zadania w zakresie spraw mobilizacyjnych oraz szkolenia żołnierzy rezerwy, jeżeli jednostkami tymi kierują lub w celu wykonywania tych zadań w jednostkach tych pełnią czynną służbę wojskową żołnierze zawodowi.
3. W przypadku prowadzenia ćwiczeń wojskowych w jednostkach organizacyjnych, o których mowa w ust. 2, właściwym do wykonywania czynności określonych dla dowódcy jednostki wojskowej w zakresie ćwiczeń wojskowych żołnierzy rezerwy jest kierownik jednostki organizacyjnej, jeżeli jest żołnierzem zawodowym, a w innym przypadku żołnierz zawodowy pełniący czynną służbę wojskową w tej jednostce, wyznaczony do realizacji zadań w zakresie spraw mobilizacyjnych oraz szkolenia żołnierzy rezerwy.

Art. 102. (uchylony).¹⁵²⁾

Art. 103.

1. Łączny czas trwania ćwiczeń wojskowych przez cały okres pozostawania żołnierza w rezerwie nie może przekraczać:
 - 1) dla szeregowych i podoficerów, którzy odbyli zasadniczą służbę wojskową – dziewięciu miesięcy;
 - 2) dla szeregowych i podoficerów, którzy nie odbyli zasadniczej służby wojskowej – dwunastu miesięcy;
 - 3)¹⁵³⁾ dla oficerów – osiemnastu miesięcy.
- 2.¹⁵⁴⁾ Ćwiczenia wojskowe odbyte w stopniu szeregowego lub w stopniu podoficerskim zalicza się do łącznego czasu ćwiczeń wojskowych ustalonego dla oficerów.

Art. 104.

1. Czas trwania ćwiczeń wojskowych nie może przekraczać łącznie dziewięćdziesięciu dni w ciągu roku.
- 2.¹⁵⁵⁾ Żołnierz rezerwy może odbywać ćwiczenia wojskowe trwające do dwudziestu czterech godzin nie więcej niż trzy razy w roku, a pozostałe ćwiczenia raz w roku. Nieza-

¹⁵²⁾ Przez art. 1 pkt 18 ustawy, o której mowa w odnośniku 44.

¹⁵³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 158 pkt 5 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 80.

¹⁵⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 158 pkt 5 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 80.

¹⁵⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 50 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

leżnie od tych ćwiczeń żołnierz rezerwy może odbywać nie więcej niż jeden raz w roku ćwiczenia wojskowe prowadzone w celu sprawdzenia gotowości mobilizacyjnej i bojowej jednostek wojskowych.

- 3.¹⁵⁵⁾ W przypadkach gdy wymaga tego konieczność zapewnienia obrony lub bezpieczeństwa państwa, Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może przedłużyć czas trwania ćwiczeń wojskowych o okres nieprzekraczający łącznie sześciu miesięcy w ciągu roku.

Art. 105.¹⁵⁶⁾

Przepisów art. 103 i 104 nie stosuje się do ćwiczeń wojskowych związanych z udziałem w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, akcjami poszukiwawczymi oraz ratowania życia ludzkiego, a także ćwiczeń, na które powołanie nastąpiło w wyniku ochotniczego zgłoszenia się żołnierza rezerwy.

Art. 106.

Minister Obrony Narodowej określa, w drodze rozporządzenia, sposób i formę odbywania ćwiczeń wojskowych oraz ich ilość i czas trwania dla poszczególnych grup żołnierzy rezerwy, stosownie do ich wieku oraz stopnia i rodzaju wykształcenia wojskowego.

Art. 107.

Duchowni, z wyjątkiem wybieranych na określoną kadencję, oraz członkowie zakonów mogą być powoływani do odbywania ćwiczeń wojskowych tylko w celu przeszkolenia do pełnienia funkcji kapelana wojskowego, za zgodą właściwego przełożonego kościelnego.

Art. 108.

- 1.¹⁵⁷⁾ Do okresowej służby wojskowej, z zastrzeżeniem ust. 1a, powołuje się żołnierzy rezerwy, a także przenosi się do tej służby żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową, przeszkolenie wojskowe, ćwiczenia wojskowe lub nadterminową zasadniczą służbę wojskową.
- 1a.¹⁵⁸⁾ Do okresowej służby wojskowej nie powołuje się żołnierzy rezerwy, o których mowa w art. 100 ust. 2.
- 1b.¹⁵⁸⁾ Żołnierzy okresowej służby wojskowej można wyznaczać na stanowiska służbowe lub funkcje wojskowe określone w etacie jednostki wojskowej czasu pokoju lub wojny.
- 1c.¹⁵⁸⁾ Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może zarządzić wprowadzenie okresowej służby wojskowej w przypadkach uzasadnionych potrzebami obrony państwa lub potrzebami Sił Zbrojnych albo potrzebami zwalczania klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków. W rozporządzeniu należy określić liczbę osób, które można powołać lub przenieść do okresowej służby wojskowej po jej wprowadzeniu.
2. Łączny czas trwania okresowej służby wojskowej nie może przekraczać dwunastu miesięcy przez okres pozostawania żołnierza w rezerwie.
3. Jeżeli żołnierz podlegający zwolnieniu z okresowej służby wojskowej w związku z upływem czasu trwania tej służby lub orzeczeniem niezdolności do służby wojskowej jest niezdolny do pracy z powodu choroby stwierdzonej orzeczeniem lekarskim, czas

¹⁵⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 51 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁵⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 52 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁵⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 52 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

trwania okresowej służby wojskowej przedłuża się na jego prośbę na okres choroby, nieprzekraczający sześciu miesięcy.

- 4.¹⁵⁹⁾ Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczególne uprawnienia żołnierzy odbywających okresową służbę wojskową, z uwzględnieniem możliwości przyznania tym żołnierzom w okresie pełnienia służby, w zależności od posiadanego stopnia wojskowego, uprawnień odpowiednio żołnierzy odbywających nadterminową zasadniczą służbę wojskową lub zawodową służbę wojskową pełnioną na podstawie kontraktu na pełnienie służby terminowej.
- 5.¹⁶⁰⁾ Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, sposób odbywania okresowej służby wojskowej. Rozporządzenie powinno w szczególności określać sposób i tryb postępowania organów wojskowych w zakresie wcielania żołnierzy rezerwy do okresowej służby wojskowej, wyznaczania, zmiany i zwalniania żołnierzy ze stanowisk służbowych, przenoszenia do innych jednostek wojskowych, delegowania i podróży służbowych, a także rodzaje i sposób opiniowania służbowego, z uwzględnieniem prawa żołnierzy do składania zażaleń w tych sprawach.

Rozdział 6

Służba wojskowa w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny

Art. 109.

1. W razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny poborowi uznani za zdolnych do służby wojskowej oraz żołnierze rezerwy niezależnie od ich przeznaczenia mogą być w każdym czasie powołani do czynnej służby wojskowej.
2. Do czynnej służby wojskowej mogą być powołane również inne osoby, które zgłosiły się do pełnienia tej służby w drodze zaciągu ochotniczego.
- 2a. Zaciąg ochotniczy przeprowadza wojskowy komendant uzupełnień właściwy ze względu na miejsce pobytu stałego (zamieszkania) lub pobytu czasowego ochotnika, trwającego ponad dwa miesiące.
- 2b. Obywatele polscy mający stałe miejsce zamieszkania za granicą w sprawach zaciągu ochotniczego zgłaszają się do polskich przedstawicielstw dyplomatycznych.
- 2c. W ramach zaciągu ochotniczego nie powołuje się do czynnej służby wojskowej osób, które na podstawie odrębnych przepisów nie podlegają obowiązkowi tej służby w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.
3. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady przeprowadzania zaciągu ochotniczego, z uwzględnieniem sytuacji, w których przeprowadzany będzie zaciąg, sposobu ogłaszania zaciągu, warunków, jakie muszą spełniać osoby podejmujące zaciąg, oraz sposobu postępowania z osobami zgłaszającymi się w ramach zaciągu ochotniczego bezpośrednio do dowódców jednostek wojskowych.

Art. 109a.¹⁶¹⁾

1. Osoby posiadające przydział mobilizacyjny są obowiązane w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny stawić się w miejscu i czasie określonych w karcie mobilizacyj-

¹⁵⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 52 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁶⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 52 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁶¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 53 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- nej. Osoby posiadające pracowniczy przydział mobilizacyjny są obowiązane stawić się w miejscu i czasie określonych w karcie mobilizacyjnej, w razie ogłoszenia mobilizacji, w czasie stanu wojennego oraz w czasie wojny.
2. Żołnierze rezerwy, o których mowa w art. 59a ust. 1, stają się z mocy prawa po ogłoszeniu mobilizacji lub w czasie wojny żołnierzami w czynnej służbie wojskowej z chwilą stawienia się do tej służby w określonym miejscu i czasie.
 3. W razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny dotychczasowy stosunek pracy pracownika, któremu nadano pracowniczy przydział mobilizacyjny do jednostki wojskowej, z dniem jego stawienia się do tej jednostki, określonym w karcie mobilizacyjnej, ulega zawieszeniu na czas wykonywania zadań wynikających z przydziału nie dłużej niż na czas do dnia ogłoszenia demobilizacji.
 4. W razie ogłoszenia mobilizacji lub wybuchu wojny dowódca jednostki wojskowej rozwiązuje z tym dniem stosunek pracy z pracownikiem tej jednostki, któremu nie nadano pracowniczego przydziału mobilizacyjnego. Pracownikowi temu wypłaca się świadczenia należne pracownikom z tytułu rozwiązania z nimi stosunku pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy.
 5. Pracownik, o którym mowa w ust. 3, oraz inna osoba niebędąca pracownikiem po stawieniu się w jednostce wojskowej w dniu określonym w karcie mobilizacyjnej, staje się z mocy prawa osobą cywilną wchodzącą w skład personelu Sił Zbrojnych, w rozumieniu obowiązujących Rzeczpospolitą Polską przepisów prawa międzynarodowego.
 6. Do osób świadczących po ogłoszeniu mobilizacji, w stanie wojennym lub po wybuchu wojny pracę w jednostkach wojskowych na podstawie pracowniczego przydziału mobilizacyjnego, w tym w zakresie ich obowiązków i uprawnień, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące osób pełniących służbę w jednostkach zmilitaryzowanych. Do osób tych nie stosuje się przepisów dotyczących powszechnego obowiązku wykonywania pracy, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 156, poz. 1301, z 2003 r. Nr 228, poz. 2261 oraz z 2004 r. Nr 107, poz. 1135).

Art. 110.¹⁶²⁾

Żołnierze odbywający czynną służbę wojskową w chwili ogłoszenia mobilizacji i wybuchu wojny oraz żołnierze powołani do tej służby na podstawie art. 109 i art. 109a ust. 2 pozostają w czynnej służbie wojskowej do czasu zwolnienia.

Art. 111.

1. Żołnierze powołani do czynnej służby wojskowej mogą być przeznaczeni do pełnienia tej służby w obronie cywilnej lub w jednostkach zmilitaryzowanych.
2. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb przeznaczania żołnierzy do służby w jednostkach zmilitaryzowanych, z uwzględnieniem sytuacji i czasu, w których następuje nadanie przeznaczenia do służby, oraz określeniem rodzajów jednostek, w których służba ta jest odbywana.

¹⁶²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 54 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Art. 112.

1. Duchowni, z wyjątkiem wybieranych na określoną kadencję, mogą być powołani do czynnej służby wojskowej wyłącznie do pełnienia funkcji kapelanów wojskowych.
2. Słuchacze seminariów i szkół duchownych oraz członkowie zakonów mogą być powołani do czynnej służby wojskowej wyłącznie do służby sanitarnej lub służby w obronie cywilnej.

Art. 113.

1. Przeprowadzenie poboru zarządza Minister Obrony Narodowej.
2. Minister Obrony Narodowej może zarządzić objęcie obowiązkiem stawienia się do poboru:
 - 1) mężczyzn, którzy w danym roku kalendarzowym kończą osiemnaście lat życia;
 - 2) kobiet posiadających kwalifikacje przydatne do służby wojskowej, które w danym roku kalendarzowym kończą osiemnaście, a nie przekroczyły czterdziestu lat życia i nie są żołnierzami rezerwy;
 - 3) osób uznanych za czasowo niezdolne do służby wojskowej.
3. Osoby wymienione w ust. 2 są poborowymi w rozumieniu art. 109 ust. 1.

Art. 114.

1. Do przeprowadzania poboru są właściwe wojewódzkie sztaby wojskowe.
2. Szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych powołują powiatowe i wojewódzkie komisje poborowe w składzie określonym przez Ministra Obrony Narodowej.
3. Orzeczenia powiatowych komisji poborowych są ostateczne.
4. Orzeczenie powiatowej komisji poborowej może być zmienione lub uchylone przez wojewódzką komisję poborową tylko w trybie nadzoru, jeżeli zostało wydane z naruszeniem przepisów prawa lub jest oczywiście błędne.

Art. 115.

Odroczenia czynnej służby wojskowej udziela się tylko ze względu na stan zdrowia, na czas ustalony przez powiatową komisję poborową, nie dłuższy jednak niż sześć miesięcy. Po upływie tego okresu poborowy korzystający z odroczenia obowiązany jest stawić się ponownie przed właściwą komisją poborową.

Art. 116.¹⁶³⁾

1. Nie powołuje się do czynnej służby wojskowej pełnionej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny osób, które zostały zwolnione z obowiązku pełnienia tej służby w drodze reklamowania.
2. Reklamowania, o którym mowa w ust. 1, dokonuje wojskowy komendant uzupełnień, a w przypadku żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową dowódca jednostki wojskowej.
3. Reklamowanie prowadzi się również w czasie pokoju.

¹⁶³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 55 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

4. Reklamowanie następuje:

- 1) z urzędu i dotyczy osób, które:
 - a) wykonują mandat posła, senatora lub radnego,
 - b) zajmują kierownicze stanowiska państwowe określone w art. 2 ustawy z dnia 31 lipca 1981 r. o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe (Dz.U. Nr 20, poz. 101, z późn. zm.¹⁶⁴) lub stanowiska organów administracji publicznej w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego,
 - c) ze względu na posiadane kwalifikacje lub zajmowane stanowiska są niezbędne dla zapewnienia obrony lub bezpieczeństwa państwa;
 - 2) na wniosek i dotyczy osób, których powołanie do czynnej służby wojskowej, o której mowa w ust. 1, groziłoby zaprzestaniem lub poważnym zakłóceniem pracy urzędu państwowego lub samorządowego albo działalności gospodarczej przedsiębiorcy, niezbędnej dla zapewnienia obrony lub bezpieczeństwa państwa.
5. Podstawę reklamowania z urzędu stanowi pisemne zawiadomienie (imienny wykaz osób) przekazane przez Kancelarię Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, Kancelarię Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz kierowników urzędów jednostek samorządu terytorialnego w stosunku do osób, o których mowa w ust. 4 pkt 1 lit. a, lub kierowników urzędów państwowych lub urzędów jednostek samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorców, pracodawców lub innych podmiotów uprawnionych do zatrudnienia lub nawiązania stosunku służbowego w stosunku do osób, o których mowa w ust. 4 pkt 1 lit. b i c.
 6. Podstawę reklamowania na wniosek stanowi pisemny udokumentowany wniosek kierowników urzędów państwowych lub samorządowych albo przedsiębiorców w stosunku do osób, o których mowa w ust. 4 pkt 2.
 7. Reklamowanie stanowi czynność materialno-techniczną podlegającą wpisowi lub zamieszczeniu w ewidencji wojskowej.
 8. Odmowa dokonania reklamowania na wniosek lub jej uchylenie, w czasie pokoju stanowi decyzję administracyjną, od której służy wnioskodawcy odwołanie do szefa wojewódzkiego sztabu wojskowego.
 9. W przypadku ustania przyczyn reklamowania, wygasa ono z mocy prawa.
 10. Odmowa dokonania reklamowania, o którym mowa w ust. 8, może nastąpić w przypadku, jeżeli istnieje potrzeba uzupełnienia Sił Zbrojnych stanem osobowym, a w ewidencji wojskowej nie występują zasoby osób, którym z racji posiadanego wieku, stopnia wojskowego, wykształcenia, kwalifikacji, stanu zdrowia lub miejsca zamieszkania, można nadać przydział mobilizacyjny lub pracowniczy przydział mobilizacyjny.
 11. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb reklamowania od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej, szczegółowy wykaz kwalifikacji lub stanowisk, których posiadanie lub zajmowanie powoduje reklamowanie z urzędu, wzory zawiadomień i wniosków w sprawie reklamowania, uwzględniając obowiązek powiadamiania organów wojskowych przez osoby reklamowane o wszelkich okolicznościach mających wpływ na to reklamowanie, właściwość organów dokonują-

¹⁶⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 1982 r. Nr 31, poz. 214, z 1985 r. Nr 22, poz. 98 i Nr 50, poz. 262, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1989 r. Nr 34, poz. 178, z 1991 r. Nr 100, poz. 443, z 1993 r. Nr 1, poz. 1, z 1995 r. Nr 34, poz. 163 i Nr 142, poz. 701, z 1996 r. Nr 73, poz. 350, Nr 89, poz. 402, Nr 106, poz. 496 i Nr 139, poz. 647, z 1997 r. Nr 75, poz. 469 i Nr 133, poz. 883, z 1998 r. Nr 155, poz. 1016 i Nr 160, poz. 1065, z 1999 r. Nr 110, poz. 1255, z 2000 r. Nr 6, poz. 69 i Nr 48, poz. 552, z 2001 r. Nr 154, poz. 1784 i 1800, z 2002 r. Nr 214, poz. 1805 i Nr 240, poz. 2052, z 2003 r. Nr 45, poz. 391 i Nr 65, poz. 595 oraz z 2004 r. Nr 33, poz. 285, Nr 116, poz. 1202 i Nr 210, poz. 2135.

cych zawiadomienia o osobach podlegających reklamowaniu z urzędu lub wnioskujących o reklamowanie, a także priorytet uzupełnienia Sił Zbrojnych stanem osobowym na wypadek ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny oraz nakłady poniesione przez Siły Zbrojne na wyszkolenie żołnierzy rezerwy.

Art. 117.

1. Zwolnienie z czynnej służby wojskowej następuje:
 - 1) w razie uznania żołnierza przez wojskową komisję lekarską za trwale niezdolnego do służby wojskowej;
 - 2) w razie demobilizacji poszczególnych roczników lub grup żołnierzy określonych przez Ministra Obrony Narodowej.
2. Zwolnienie z czynnej służby wojskowej może nastąpić:
 - 1) w razie uznania żołnierza przez wojskową komisję lekarską za czasowo niezdolnego do służby wojskowej;
 - 2) w przypadku reklamowania.
3. Żołnierze zwolnieni z czynnej służby wojskowej obowiązani są zgłosić się osobiście w ciągu siedmiu dni od dnia zwolnienia ze służby do właściwej ze względu na miejsce pobytu stałego (zamieszkania) wojskowej komendy uzupełnień w celu dokonania odpowiednich zmian w ewidencji wojskowej.

Rozdział 7

Szczególne uprawnienia żołnierzy i ich rodzin

Art. 118.

1. W okresie między dniem doręczenia pracownikowi karty powołania do czynnej służby wojskowej a jej odbyciem stosunek pracy nie może być przez pracodawcę wypowiedziany ani rozwiązany.
2. Jeżeli okres dokonanego przez pracodawcę lub przez pracownika wypowiedzenia stosunku pracy upływa po dniu doręczenia pracownikowi karty powołania do czynnej służby wojskowej, wypowiedzenie staje się bezskuteczne. W tym przypadku rozwiązanie stosunku pracy może nastąpić tylko na żądanie pracownika.
3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się również do umów o pracę zawartych na okres próbny. W razie upływu okresu próbnego po powołaniu pracownika do czynnej służby wojskowej umowę o pracę uważa się za zawartą na czas nieokreślony.
4. Przepisy ust. 1–3 nie dotyczą pracowników powołanych do czynnej służby wojskowej, która ma być odbywana w formie jednodniowych ćwiczeń.
5. Umowa o pracę zawarta na czas określony lub na czas wykonania określonej pracy ulega jednakże rozwiązaniu z upływem terminu określonego w umowie.
6. Przepisów ust. 1–5 nie stosuje się, jeżeli pracodawca może rozwiązać umowę o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika oraz w razie ogłoszenia upadłości lub likwidacji zakładu pracy. W tych przypadkach rozwiązanie stosunku pracy następuje na zasadach ogólnych.

Art. 119.

1. Na wniosek pracownika, któremu doręczono kartę powołania do czynnej służby wojskowej, pracodawca jest obowiązany udzielić mu zwolnienia od pracy bez zachowania prawa do wynagrodzenia:
 - 1) na dwa dni, jeżeli pracownikowi doręczono kartę powołania do zasadniczej lub okresowej służby wojskowej;
 - 2) na jeden dzień, jeżeli pracownikowi doręczono kartę powołania do odbycia ćwiczeń wojskowych trwających powyżej trzydziestu dni.
2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli doręczona karta powołania zobowiązuje do natchmiasowego stawiennictwa.
3. Na wniosek pracownika, który odbył ćwiczenia wojskowe trwające powyżej trzydziestu dni, pracodawca jest obowiązany udzielić mu zwolnienia od pracy po odbyciu tych ćwiczeń na jeden dzień, bez zachowania prawa do wynagrodzenia.
4. W przypadkach określonych w ust. 1 i 3 pracodawca może – na własny koszt – wypłacić pracownikowi wynagrodzenie za czas zwolnienia od pracy.

Art. 119a.

1. Żołnierzowi rezerwy, który odbył ćwiczenia wojskowe, z wyjątkiem ćwiczeń trwających do dwudziestu czterech godzin odbywanych w czasie lub dniu wolnym od pracy, przysługuje świadczenie pieniężne rekompensujące utracone wynagrodzenie ze stosunku pracy lub stosunku służbowego albo dochód z prowadzonej działalności gospodarczej, które mógłby uzyskać w okresie odbywania ćwiczeń wojskowych.
2. Świadczenie pieniężne za każdy dzień ćwiczeń wojskowych stanowi kwota 1/30 miesięcznego wynagrodzenia lub dochodu, o których mowa w ust. 1, pomnożona przez liczbę dni odbytych ćwiczeń wojskowych, z zastrzeżeniem ust. 3.
3. Kwota dziennego świadczenia pieniężnego nie może być wyższa od 1/30 dwuipółkrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, którego wysokość ogłasza Prezes Głównego Urzędu Statystycznego.
4. Świadczenie pieniężne nie przysługuje żołnierzowi rezerwy powołanemu na ćwiczenia wojskowe, jeżeli otrzymał od pracodawcy wynagrodzenie za okres odbywania ćwiczeń wojskowych.
5. Świadczenie pieniężne ustala i wypłaca wójt lub burmistrz (prezydent miasta) na udokumentowany wniosek uprawnionego żołnierza rezerwy, złożony nie później niż w ciągu trzech miesięcy od zakończenia ćwiczeń wojskowych, z zastrzeżeniem ust. 6.
6. Świadczenie pieniężne wypłaca się w kwocie pomniejszonej o uposażenie, jakie żołnierz rezerwy otrzymał z tytułu odbytych ćwiczeń wojskowych.
7. Wydatki z tytułu wypłaty świadczeń pieniężnych pokrywane są z budżetu Ministerstwa Obrony Narodowej.
8. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób ustalania i wypłacania świadczenia pieniężnego, zwrotu wydatków z tego tytułu organom samorządu terytorialnego oraz tryb postępowania i właściwość organów w tych sprawach.

Art. 120.

1. Pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia z czynnej służby wojskowej podjął pracę u pracodawcy, u którego był zatrudniony w dniu powołania do tej

- służby, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia u tego pracodawcy w zakresie wszystkich uprawnień wynikających ze stosunku pracy.
2. Pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia z czynnej służby wojskowej podjął pracę po raz pierwszy lub u innego pracodawcy niż ten, u którego był zatrudniony w dniu powołania do tej służby, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia wymaganego do nabywania lub zachowania uprawnień wynikających ze stosunku pracy, z wyjątkiem uprawnień przysługujących wyłącznie pracownikom u pracodawcy, u którego podjął pracę.
 3. Pracownikowi, który podjął pracę po upływie trzydziestu dni od dnia zwolnienia z czynnej służby wojskowej, czas odbywania tej służby wlicza się do okresu zatrudnienia, od którego zależą tylko uprawnienia w zakresie wymiaru urlopu wypoczynkowego i wysokości odprawy pośmiertnej, a także uprawnienia emerytalno-rentowe.
 4. Terminy przewidziane w ust. 1 i 2 uważa się za zachowane, jeżeli pracownik nie mógł podjąć pracy z przyczyn usprawiedliwiających nieobecność w pracy.
 5. Przepisy ust. 1–4 stosuje się, jeżeli przepisy szczególne nie przewidują korzystniejszych uprawnień.
 6. Przepisy ust. 1–3 nie naruszają uprawnień bezrobotnych, określonych w odrębnych przepisach.

Art. 121.

- 1.¹⁶⁵⁾ Żołnierze rezerwy, którzy w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia z czynnej służby wojskowej, z zastrzeżeniem art. 120 ust. 4, nie mogą podjąć pracy wskutek ogłoszenia upadłości lub likwidacji pracodawcy, u którego byli zatrudnieni w dniu powołania do tej służby, albo rozwiązania z nimi stosunku pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, a także którzy z innych przyczyn poszukują pracy – korzystają z pierwszeństwa w zakresie pośrednictwa pracy.
2. Minister właściwy do spraw pracy w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady prowadzenia pośrednictwa pracy w stosunku do żołnierzy rezerwy, o których mowa w ust. 1.

Art. 122.

1. Pracodawca, który zatrudniał pracownika w dniu powołania do czynnej służby wojskowej, jest obowiązany zatrudnić go na poprzednio zajmowanym stanowisku lub na stanowisku równorzędnym pod względem rodzaju pracy oraz wynagrodzenia, jeżeli w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia ze służby pracownik zgłosił się do tego zakładu w celu podjęcia pracy. Niezachowanie tego terminu powoduje wygaśnięcie stosunku pracy, chyba że nastąpiło z przyczyn usprawiedliwiających nieobecność w pracy.
2. Jeżeli pracownik uzyskał podczas odbywania czynnej służby wojskowej inne lub wyższe niż posiadane uprzednio kwalifikacje zawodowe, pracodawca jest obowiązany na wniosek pracownika zatrudnić go w miarę możliwości na stanowisku, które odpowiada nabytym w wojsku kwalifikacjom.

¹⁶⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 13 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz.U. Nr 90, poz. 844), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.

Art. 123.

Pracownik, który podjął pracę po przedterminowym zwolnieniu z zasadniczej służby wojskowej z pozostawieniem w dyspozycji dowódcy jednostki wojskowej – w razie wezwania do dalszego odbywania tej służby – jest obowiązany stawić się do pracy następnego dnia po zwolnieniu ze służby.

Art. 124.

1. Pracodawca udziela pracownikowi powołanemu do odbycia ćwiczeń wojskowych urlopu bezpłatnego na okres trwania tych ćwiczeń, z wyjątkiem ćwiczeń trwających do dwudziestu czterech godzin, odbywanych w czasie lub w dniu wolnym od pracy.
2. W czasie trwania urlopu bezpłatnego, o którym mowa w ust. 1, pracownik zachowuje wszystkie uprawnienia wynikające ze stosunku pracy, z wyjątkiem prawa do wynagrodzenia.

Art. 125.

Pracownik powołany do zasadniczej lub okresowej służby wojskowej otrzymuje od pracodawcy odprawę w wysokości dwutygodniowego wynagrodzenia obliczonego według zasad określonych dla ustalania ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy. Odprawa nie przysługuje w razie ponownego powołania do tej samej służby.

Art. 126.

W okresie odbywania przez żołnierza zasadniczej służby wojskowej rozwiązanie przez pracodawcę stosunku pracy z żoną żołnierza może nastąpić wyłącznie z winy pracownicy oraz w razie ogłoszenia upadłości lub likwidacji pracodawcy.

Art. 127.

1. Wójt lub burmistrz (prezydent miasta) uznaje poborowego, któremu doręczono kartę powołania do odbycia zasadniczej służby wojskowej, oraz żołnierza odbywającego tę służbę, z wyjątkiem żołnierza pełniącego ją nadterminowo – na ich wniosek lub uprawnionego członka rodziny – za posiadającego na wyłącznym utrzymaniu członków rodziny. Przepis art. 128 ust. 2 stosuje się odpowiednio.
- 1a.¹⁶⁶⁾ Wójt lub burmistrz (prezydent miasta), w drodze decyzji administracyjnej, uznaje poborowego, któremu doręczono kartę powołania do odbycia zasadniczej służby wojskowej, oraz żołnierza odbywającego tę służbę, na jego udokumentowany wniosek za żołnierza samotnego.
- 1b.¹⁶⁶⁾ Decyzję, o której mowa w ust. 1 i 1a, wydaje wójt lub burmistrz (prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce pobytu stałego (zamieszkania) lub pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące w dniu doręczenia poborowemu karty powołania do zasadniczej służby wojskowej, a w stosunku do żołnierza odbywającego zasadniczą służbę wojskową – w dniu stawienia się do odbycia tej służby.
2. (uchylony).¹⁶⁷⁾
3. Decyzję wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) doręcza się osobie, która wniosła podanie, wraz z uzasadnieniem.

¹⁶⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 56 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁶⁷⁾ Przez art. 1 pkt 23 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 44.

4. Od decyzji wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) przysługuje osobie, która wniosła podanie, odwołanie do wojewody w terminie czternastu dni od dnia doręczenia decyzji. Decyzja może być zmieniona przez wojewodę również z urzędu, jeżeli została wydana z naruszeniem przepisów prawa.
- 5.¹⁶⁸⁾ Żołnierzem samotnym w rozumieniu ustawy jest osoba niebędąca w związku małżeńskim, prowadząca odrębne gospodarstwo domowe, samodzielnie zajmująca lokal mieszkalny lub dom mieszkalny, w którym jest zameldowana na pobyt stały, jeżeli nie ma innych osób zobowiązanych do pokrywania należności z tytułu zajmowania tego lokalu lub domu mieszkalnego.

Art. 128.

- 1.¹⁶⁹⁾ Żołnierzom zasadniczej służby wojskowej posiadającym na wyłącznym utrzymaniu członków rodziny w czasie odbywania służby przysługuje, z zastrzeżeniem ust. 4 i 5, zasiłek w kwocie minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w grudniu roku poprzedniego, ustalanego na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.
- 2.¹⁶⁹⁾ Członkami rodziny żołnierza odbywającego zasadniczą służbę wojskową, pozostającymi na jego wyłącznym utrzymaniu, są jego żona, dzieci, rodzice oraz osoby, względem których żołnierza obciąża obowiązek alimentacyjny, o ile, z zastrzeżeniem ust. 4 i 5, nie uzyskują oni dochodu lub uzyskiwany przez nich dochód z jakiegokolwiek tytułu jest niższy od minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w grudniu roku poprzedniego, ustalanego na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.
3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do osób wymienionych w tym przepisie, jeśli utraciły prawo do zasiłku dla bezrobotnych z powodu upływu okresu jego pobierania, z wyjątkiem żony żołnierza.
- 4.¹⁷⁰⁾ Jeżeli łączny miesięczny dochód uzyskiwany przez osoby, o których mowa w ust. 2, jest niższy od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w grudniu roku poprzedniego, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, zasiłek, o którym mowa w ust. 1, przysługuje w wysokości stanowiącej różnicę między kwotą minimalnego wynagrodzenia za pracę a wysokością tego dochodu. Za dochód nie uważa się zasiłku rodzinnego.
- 5.¹⁷¹⁾ Zasiłek nie przysługuje, jeżeli osoby, o których mowa w ust. 2, uzyskują łącznie dochód równy kwocie minimalnego wynagrodzenia, o której mowa w ust. 1, lub wyższy od niej.

Art. 128a.¹⁷²⁾

1. Żołnierzowi, na którym ciąży obowiązek alimentacyjny na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu, wypłaca się zasiłek w wysokości świadczenia alimentacyjnego, jednak nie wyższy niż kwota, o której mowa w art. 128 ust. 1.

¹⁶⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 56 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁶⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 57 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁷⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 10 pkt 2 lit. b ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz.U. Nr 200, poz. 1679), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.; zdanie drugie dodane przez art. 1 pkt 57 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁷¹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 10 pkt 2 lit. c ustawy wymienionej w odnośniku 170 jako pierwsza.

¹⁷²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 58 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

2. Zasiłek, o którym mowa w ust. 1, może być wypłacony bezpośrednio osobie, której przysługuje świadczenie alimentacyjne, lub jej pełnomocnikowi, na ich wniosek. Przepisy art. 128b stosuje się odpowiednio.
3. Łączna wysokość świadczeń, o których mowa w ust. 1 i w art. 128 ust. 1, nie może być wyższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę pracowników.

Art. 128b.

1. Decyzję o przyznaniu żołnierzowi zasiłku, o którym mowa w art. 128 ust. 1 i art. 128a, wydaje dowódca jednostki wojskowej na podstawie udokumentowanego wniosku tego żołnierza.
2. Od decyzji, o której mowa w ust. 1, przysługuje żołnierzowi odwołanie do organu wojskowego wyższego stopnia, określonego w odrębnych przepisach.
- 3.¹⁷³⁾ Zasiłek, o którym mowa w art. 128 ust. 1 oraz w art. 128a, wypłaca dowódca jednostki wojskowej, w której żołnierz odbywa służbę. Zasiłek wypłaca się za okres od dnia stawienia się do zasadniczej służby wojskowej.

Art. 128c.

Żołnierz, który podał nieprawdziwe dane w celu uzyskania nienależnego zasiłku lub uzyskania zasiłku w wyższej wysokości niż mu przysługuje albo nie zawiadomił o okolicznościach powodujących zmianę wysokości zasiłku lub wygaśnięcie decyzji o jego przyznaniu, jest obowiązany do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku lub jego części wraz z odsetkami ustawowymi.

Art. 128d.¹⁷⁴⁾

Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb przyznawania i wypłacania zasiłków na utrzymanie członków rodziny, o których mowa w art. 128 ust. 1 i art. 128a ust. 1. Rozporządzenie powinno określać szczegółowy wykaz podmiotów uprawnionych do pobierania zasiłku, organy upoważnione do wydania decyzji o przyznaniu zasiłku, dokumenty wymagane do wydania decyzji o przyznaniu zasiłku, sposób postępowania z dokumentacją przy przeniesieniu żołnierza do innej jednostki wojskowej lub poborowego do innej jednostki organizacyjnej, a także termin wypłaty oraz okres pobierania zasiłku.

Art. 129. (uchylony).¹⁷⁵⁾

Art. 130.

1. Członków rodziny żołnierza odbywającego czynną służbę wojskową, którzy zamieszkiwali wspólnie z nim w dniu powołania go do tej służby, nie wolno usuwać przymusowo z lokali mieszkalnych zajmowanych na podstawie tytułu prawnego, z zastrzeżeniem przepisu ust. 2.

¹⁷³⁾ Zdanie drugie dodane przez art. 1 pkt 59 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁷⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 60 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁷⁵⁾ Przez art. 179 pkt 3 ustawy z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz.U. Nr 45, poz. 391), która weszła w życie z dniem 1 kwietnia 2003 r.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli żołnierz nie został uznany za posiadającego na wyłącznym utrzymaniu członków rodziny i zwłoka z zapłatą należności z tytułu zajmowania lokalu mieszkalnego wynosi co najmniej dwa pełne okresy płatności.
3. Nie wolno również zajmować lokali mieszkalnych żołnierzy samotnych odbywających czynną służbę wojskową.

Art. 131.

1. Żołnierzom uznanym za posiadających na wyłącznym utrzymaniu członków rodziny i żołnierzom uznanym za samotnych w okresie odbywania przez nich czynnej służby wojskowej, z wyjątkiem nadterminowej zasadniczej służby wojskowej i okresowej służby wojskowej, na ich udokumentowany wniosek:¹⁷⁶⁾

1) pokrywa się:

- a) należności z tytułu najmu lokalu mieszkalnego zajmowanego na podstawie decyzji administracyjnej,
- b) należności z tytułu zajmowania spółdzielczego lokalu mieszkalnego typu lokatorskiego,
- c) bieżące opłaty eksploatacyjne z tytułu zajmowania spółdzielczego lokalu mieszkalnego typu własnościowego,
- d)¹⁷⁷⁾ należności z tytułu zajmowania lokalu mieszkalnego na podstawie umowy najmu, z wyjątkiem sytuacji, w których przedmiotem umowy jest część tego lokalu, a jedna ze stron umowy jest obciążona obowiązkiem alimentacyjnym względem drugiej strony,
- e) bieżące należności z tytułu zajmowania lokalu mieszkalnego, stanowiącego przedmiot odrębnej własności w rozumieniu przepisów o własności lokali, albo domu mieszkalnego, stanowiącego przedmiot własności żołnierza;

2) zawiesza się spłatę:

- a) pożyczki uzyskanej z zakładowego funduszu mieszkaniowego,
- b) kredytu lub pożyczki udzielonych przez banki lub instytucje uprawnione do udzielania kredytów lub pożyczek, chyba że strony w umowie postanowiły inaczej.

2. Pożyczka i kredyty, o których mowa w ust. 1 pkt 2, w okresie zawieszenia ich spłaty nie podlegają oprocentowaniu.
3. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługują również małżonkom żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową, jeżeli ze względu na nie żołnierze zostali uznani za posiadających na wyłącznym utrzymaniu członków rodziny.
4. Warunkiem korzystania z uprawnień wymienionych:
 - 1)¹⁷⁸⁾ w ust. 1 pkt 1 lit. a–c i e – jest nieoddanie lokalu mieszkalnego albo domu mieszkalnego do bezpłatnego używania albo w najem lub w podnajem;
 - 2) w ust. 1 w pkt 2 oraz w ust. 2 – jest zaciągnięcie kredytu lub pożyczki przed dniem powołania żołnierza do czynnej służby wojskowej;

¹⁷⁶⁾ Zdanie wstępne w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 61 lit. a tiret pierwsze ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁷⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 61 lit. a tiret drugie ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁷⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 61 lit. b tiret pierwsze ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 3)¹⁷⁹⁾ w ust. 1 pkt 1 lit. d – oprócz warunku określonego w pkt 1 jest również zawarcie przez żołnierza samotnego umowy najmu z właścicielem lokalu mieszkalnego oraz dopełnienie obowiązku zameldowania się w tym lokalu na pobyt stały.
5. Przepisów ust. 1, 2 i 4 nie stosuje się do żołnierzy samotnych odbywających ćwiczenia wojskowe trwające poniżej trzydziestu dni.
- 5a.¹⁸⁰⁾ Decyzję o pokrywaniu należności i opłat, o których mowa w ust. 1, wydaje wójt lub burmistrz (prezydent miasta), właściwy dla miejsca położenia lokalu mieszkalnego albo domu mieszkalnego żołnierza.
- 6.¹⁸¹⁾ Wójtowie lub burmistrzowie (prezydenci miast) wypłacają należności i opłaty, o których mowa w ust. 1 pkt 1, od dnia złożenia wniosku w tej sprawie.
- 7.¹⁸²⁾ Należności, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. d, wypłaca się w formie ryczałtu. Przy określaniu wysokości ryczałtu nie uwzględnia się powierzchni przekraczającej normatywną powierzchnię, o której mowa w art. 5 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. Nr 71, poz. 734, z 2002 r. Nr 216, poz. 1826 oraz z 2003 r. Nr 203, poz. 1966).
- 8.¹⁸²⁾ Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, ustali wysokość ryczałtu, o którym mowa w ust. 7, jako wielokrotność stawki czynszu określonego przez właściwy zarząd jednostki samorządu terytorialnego dla lokalu mieszkalnego o porównywalnej powierzchni użytkowej z uwzględnieniem standardu tego lokalu oraz określi organy upoważnione do wydania decyzji o przyznaniu ryczałtu, dokumenty wymagane do wydania decyzji o przyznaniu ryczałtu, sposób przekazywania ryczałtu oraz tryb pokrywania poniesionych z tego tytułu wydatków.

Art. 132.

- 1.¹⁸³⁾ Wydatki z tytułu zasiłków, należności i opłat, o których mowa w art. 128, art. 128a i art. 131 ust. 1 pkt 1, są pokrywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest Minister Obrony Narodowej.
2. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa:
- 1) szczegółowe zasady i tryb pokrywania należności i opłat, o których mowa w art. 131 ust. 1 pkt 1;
 - 2) tryb zwrotu organom samorządu terytorialnego wydatków poniesionych na cele wymienione w ust. 1;
 - 3) szczegółowe zasady i tryb zawieszania spłat pożyczek i kredytów, o których mowa w art. 131 ust. 1 pkt 2.

Art. 132a.¹⁸⁴⁾

1. Żołnierzom, którzy odbyli zasadniczą służbę wojskową w ustalonym czasie jej trwania na stanowiskach służbowych lub funkcjach wojskowych odpowiadających ich kwalifikacjom nabytym przed powołaniem do tej służby, wypłaca się, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, odpowiednio zrewaloryzowany ekwiwalent pieniężny z tytułu poniesionych przed

¹⁷⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 61 lit. b tiret drugiej ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁸⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 61 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁸¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 61 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁸²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 61 lit. e ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁸³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 38 pkt 5 ustawy, o której mowa w odnośniku 3.

¹⁸⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 62 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

powołaniem do tej służby kosztów związanych z uzyskaniem kwalifikacji przydatnych w wojsku.

2. Ekwiwalent pieniężny, o którym mowa w ust. 1, wypłaca na wniosek żołnierza wojskowy komendant uzupełnień w ciągu czternastu dni od dnia złożenia wniosku, pod warunkiem że wniosek został złożony nie później niż w terminie trzydziestu dni od dnia zwolnienia żołnierza z zasadniczej służby wojskowej. Należności te są pokrywane z części budżetu państwa, której dysponentem jest Minister Obrony Narodowej.
3. Podstawę wypłaty należności z tytułu uzyskania kwalifikacji stanowi umowa zawarta między wojskowym komendantem uzupełnień a poborowym, na podstawie której poborowy zobowiązał się do uzyskania przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej określonych kwalifikacji, a wojskowy komendant uzupełnień zobowiązał się do powołania go do tej służby na stanowisko służbowe lub funkcję wojskową odpowiadającą uzyskanym kwalifikacjom.

Art. 132b.¹⁸⁴⁾

1. Poborowi przeznaczeni do odbycia zasadniczej służby wojskowej mogą być kierowani do odbycia szkolenia (kursu) w celu uzyskania kwalifikacji przydatnych w wojsku.
2. Poborowych do odbycia szkolenia (kursu), o którym mowa w ust. 1, kieruje wojskowy komendant uzupełnień. Skierowanie stanowi decyzję administracyjną.
3. Szkolenia (kursy), o których mowa w ust. 1, prowadzą osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, z którymi szef wojewódzkiego sztabu wojskowego zawarł umowę na realizację tego szkolenia (kursu). Do wyłonienia podmiotów realizujących szkolenie (kursy) stosuje się przepisy *ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych*¹⁸⁵⁾.
4. Czas trwania szkolenia (kursu), o którym mowa w ust. 1, może wynosić do trzech miesięcy i być realizowany w czasie wolnym od pracy lub w przerwie wakacyjnej.
5. Uczestnikom szkolenia (kursu), o którym mowa w ust. 1, będącym pracownikami przysługuje:
 - 1) zwolnienie z pracy na czas niezbędny do odbycia zajęć, z uwzględnieniem czasu koniecznego na dojazd;
 - 2) wynagrodzenie w pełnej wysokości za czas zwolnienia z pracy z powodu odbywania zajęć.
6. Koszty związane z realizacją szkolenia (kursu), o którym mowa w ust. 1, oraz wynikające ze świadczeń określonych w ust. 5, pokrywa się z części budżetu państwa, której dysponentem jest Minister Obrony Narodowej.

Art. 132c.¹⁸⁴⁾

Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, kwalifikacje przydatne w wojsku, o których mowa w art. 132a ust. 1 i art. 132b ust. 1, wzór umowy, o której mowa w art. 132a ust. 3 i art. 132b ust. 3, oraz tryb naliczania i wypłacania ekwiwalentu pieniężnego, o którym mowa w art. 132a ust. 1, uwzględniając w szczególności klasyfikację zawodów i specjalności określoną na podstawie *art. 36 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu* (Dz.U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514, z późn.

¹⁸⁵⁾ Ustawa utraciła moc na podstawie art. 225 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. Nr 19, poz. 177), która weszła w życie z dniem 2 marca 2004 r.

zm.¹⁸⁶⁾¹⁸⁷⁾ lub dyscypliny sportu określone w art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej (Dz.U. z 2001 r. Nr 81, poz. 889, z późn. zm.¹⁸⁸⁾), a także w zakresie ekwiwalentu pieniężnego prognozowany w ustawie budżetowej na dany rok wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych obowiązujący w dniu zwolnienia żołnierza z zasadniczej służby wojskowej.

Art. 133.¹⁸⁹⁾

Członkom rodzin żołnierzy odbywających okresową służbę wojskową przysługuje:

- 1) *prawo do bezpłatnego korzystania ze świadczeń publicznych zakładów opieki zdrowotnej – na zasadach, w zakresie i trybie oraz przez osoby określone przez Ministrów Obrony Narodowej oraz właściwego do spraw zdrowia w drodze rozporządzenia;*
- 2) (utracił moc).¹⁹⁰⁾

Art. 134.

Przepisy art. 118–132 stosuje się odpowiednio do absolwentów szkół wyższych odbywających przeszkolenie wojskowe oraz członków ich rodzin.

Art. 135.

1. Przepisy art. 118, 119 ust. 1, 2 i 4, art. 120, 122, 124–126 oraz 129–132 stosuje się do żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny, jeżeli odpowiednie przepisy nie stanowią inaczej.
2. Członkowie rodziny pozostający na wyłącznym utrzymaniu żołnierza pełniącego służbę wojskową, o której mowa w ust. 1, zachowują prawo do wszystkich świadczeń od pracodawcy, który zatrudniał żołnierza w dniu powołania go do służby, przysługujących członkom rodziny innym pracownikom zatrudnionych przez tego pracodawcę.
3. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia określa:
 - 1) kategorie żołnierzy pełniących służbę wojskową określoną w ust. 1, których członkowie rodziny pozostający na ich utrzymaniu uprawnieni są do zasiłków wojennych;
 - 2) wysokość, zasady i tryb przyznawania zasiłków wojennych.

¹⁸⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2003 r. Nr 90, poz. 844, Nr 122, poz. 1143, Nr 128, poz. 1176, Nr 135, poz. 1268, Nr 137, poz. 1302, Nr 142, poz. 1380, Nr 166, poz. 1608, Nr 203, poz. 1966, Nr 210, poz. 2036 i 2037, Nr 223, poz. 2217 i Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 69, poz. 624 i Nr 96, poz. 959.

¹⁸⁷⁾ Obecnie: odpowiedni przepis ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. Nr 99, poz. 1001), która weszła w życie z dniem 1 czerwca 2004 r., stosownie do art. 145 tej ustawy.

¹⁸⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2001 r. Nr 102, poz. 1115, z 2002 r. Nr 4, poz. 31, Nr 25, poz. 253, Nr 74, poz. 676, Nr 93, poz. 820, Nr 130, poz. 1112 i Nr 207, poz. 1752, z 2003 r. Nr 203, poz. 1966 oraz z 2004 r. Nr 96, poz. 959 i Nr 173, poz. 1808.

¹⁸⁹⁾ Utracił moc w zakresie uregulowanym przepisami ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. Nr 28, poz. 153), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., stosownie do art. 170 pkt 1 tej ustawy.

¹⁹⁰⁾ Utracił moc na podstawie art. 9 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do bezpłatnych i ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz.U. Nr 54, poz. 254), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1993 r.

Art. 136.

Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może przyznać żołnierzom oraz członkom ich rodzin inne szczególne uprawnienia lub ulgi, określając zasady i warunki korzystania z nich.

DZIAŁ IV
Obrona cywilna**Rozdział 1**
Przepisy ogólne**Art. 137.**

Obrona cywilna ma na celu ochronę ludności, zakładów pracy i urządzeń użyteczności publicznej, dóbr kultury, ratowanie i udzielanie pomocy poszkodowanym w czasie wojny oraz współdziałanie w zwalczaniu klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska oraz usuwaniu ich skutków.

Art. 138.

1. Podstawowymi jednostkami organizacyjnymi przeznaczonymi do wykonywania zadań obrony cywilnej są formacje obrony cywilnej.
2. Formacje obrony cywilnej składają się z oddziałów obrony cywilnej przeznaczonych do wykonywania zadań ogólnych lub specjalnych oraz innych jednostek tych formacji.
3. Formacje obrony cywilnej tworzą, w drodze rozporządzenia, ministrowie, a wojewodowie, starostowie, wójtowie lub burmistrzowie (prezydenci miast) – w drodze zarządzenia, uwzględniając w szczególności: skalę występujących zagrożeń, rodzaj formacji, ich przeznaczenie oraz stan osobowy i organizację wewnętrzną.
4. Formacje obrony cywilnej mogą tworzyć także pracodawcy.

Art. 139.

1. Obowiązek obywateli w zakresie obrony cywilnej polega na:
 - 1) odbywaniu:
 - a) służby w obronie cywilnej,
 - b) przysposobienia obronnego młodzieży szkolnej,
 - c) szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony ludności;
 - 2) wykonywaniu innych zadań przewidzianych w ustawie.
2. Służbę w obronie cywilnej odbywa się w formacjach obrony cywilnej.
3. Służba w obronie cywilnej może być odbywana również w jednostkach organizacyjnych niebędących formacjami obrony cywilnej, określonych przez Radę Ministrów.
4. Osoby podlegające obowiązkowi służby w obronie cywilnej mogą być zobowiązane w ramach tej służby do wykonywania prac niezbędnych dla potrzeb obrony cywilnej oraz do udziału w zwalczaniu klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska oraz usuwaniu ich skutków.

- 4a. Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, zasady zwalniania przez pracodawców z obowiązku świadczenia pracy osób powołanych do służby w obronie cywilnej w związku ze zwalczaniem klęsk żywiołowych, katastrof i zagrożeń środowiska, biorąc pod uwagę zasady zrekompensowania utraconego wynagrodzenia i uwzględniając w szczególności profil działania zakładu.
5. Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, stanowiska w urzędach organów administracji rządowej i innych organów państwowych, instytucjach państwowych, urzędach organów samorządu terytorialnego oraz u przedsiębiorców i w innych jednostkach organizacyjnych, uznawane za równorzędne z odbywaniem służby w obronie cywilnej, uwzględniając w szczególności stanowiska związane z ochroną ludności i zwalczaniem klęsk żywiołowych.

Art. 140. (uchylony).¹⁹¹⁾

Rozdział 2

Służba w obronie cywilnej

Art. 141.

Obowiązek służby w obronie cywilnej polega na:

- 1) odbywaniu w czasie pokoju:
 - a) zasadniczej służby lub szkolenia poborowych,
 - b) ćwiczeń;
- 2) pełnieniu w czasie wojny czynnej służby.

Art. 142.

1. Obowiązkowi służby w obronie cywilnej podlegają:

- 1) poborowi uznani za zdolnych do służby wojskowej, przeznaczeni do odbycia:
 - a) zasadniczej służby w oddziałach obrony cywilnej, jeżeli nie korzystają z odroczenia zasadniczej służby wojskowej,
 - b) szkolenia poborowych w tych oddziałach;
- 2) przeznaczeni do tej służby:
 - a) żołnierze rezerwy nieprzewidziani do służby wojskowej albo do służby w jednostkach zmilitaryzowanych,
 - b) mężczyźni niepodlegający obowiązkowi służby wojskowej, do końca roku kalendarzowego, w którym kończą sześćdziesiąt lat życia,
 - c) kobiety począwszy od 1 stycznia roku, w którym kończą osiemnaście lat życia, do końca roku kalendarzowego, w którym kończą pięćdziesiąt lat życia.

2. Obowiązkowi odbycia szkolenia poborowych w jednostkach organizacyjnych obrony cywilnej mogą być również poddani przedpoborowi uznani za zdolnych do służby wojskowej, którzy zgłosili się ochotniczo do tego szkolenia.

3. Obowiązkowi służby w obronie cywilnej nie podlegają:

¹⁹¹⁾ Przez art. 1 pkt 63 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 1)¹⁹²⁾ osoby uznane za stale lub długotrwale niezdolne do pracy w gospodarstwie rolnym na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników lub za całkowicie niezdolne do pracy oraz samodzielnej egzystencji albo całkowicie niezdolne do pracy na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych lub zaliczone do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności albo umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 2) kobiety w ciąży i w okresie sześciu miesięcy po odbyciu porodu;
- 3) osoby sprawujące opiekę nad dziećmi do lat ośmiu;
- 4)¹⁹³⁾ sprawujące opiekę nad:
 - a) dziećmi od lat ośmiu do szesnastu,
 - b) osobami obłożnie chorymi,
 - c) osobami, wobec których orzeczono stałą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników,
 - d) osobami, wobec których orzeczono całkowitą niezdolność do pracy oraz samodzielnej egzystencji na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
 - e) osobami zaliczonymi do znacznego stopnia niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,jeżeli osoby te wspólnie z nimi zamieszkują i opieki tej nie można powierzyć innym osobom.

Art. 143.

1. Poborowych przeznacza i powołuje do zasadniczej służby w obronie cywilnej wojskowy komendant uzupełnień.
2. Osoby, o których mowa w art. 142 ust. 1 pkt 2, przeznacza do służby w obronie cywilnej komendant formacji obrony cywilnej lub kierownik jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 139 ust. 3, a na stanowisko komendanta formacji – pracodawca albo wójt lub burmistrz (prezydent miasta), po zasięgnięciu, w uzasadnionych przypadkach, opinii lekarza publicznego zakładu opieki zdrowotnej.
3. Powołanie do zasadniczej służby w obronie cywilnej następuje za pomocą karty powołania do tej służby.
4. Przeznaczenie do służby w obronie cywilnej osób, o których mowa w ust. 2, następuje w drodze nadania przydziału organizacyjno-mobilizacyjnego do służby w określonej:
 - 1) formacji obrony cywilnej lub
 - 2) jednostce organizacyjnej, o której mowa w art. 139 ust. 3.
5. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, kategorie żołnierzy rezerwy, których przeznaczenie do służby w obronie cywilnej wymaga zgody wojskowego komendanta uzupełnień, z uwzględnieniem celu powołania do służby w obronie cywilnej oraz zadań, jakie mają tam wykonywać.

¹⁹²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 64 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁹³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 64 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Art. 144.

1. Poborowi powołani do zasadniczej służby w obronie cywilnej są obowiązani zgłosić się do tej służby w terminie i miejscu określonych w karcie powołania.
2. Dniem powołania do zasadniczej służby w obronie cywilnej jest określony w karcie powołania dzień stawienia się do tej służby.
3. Osoby wymienione w art. 142 ust. 1 pkt 2 są obowiązane zgłaszać się do służby w terminie i miejscu określonych w karcie przydziału do służby w formacji obrony cywilnej albo w wezwaniu komendanta oddziału lub kierownika jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 139 ust. 3; przepis art. 61 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 145.

- 1.¹⁹⁴⁾ Zasadniczą służbę w obronie cywilnej poborowi odbywają w jednym, nieprzerwanym okresie przez osiemnaście miesięcy.
- 1.¹⁹⁵⁾ **Zasadniczą służbę w obronie cywilnej poborowi odbywają w jednym, nieprzerwanym okresie przez dziewięć miesięcy.**
2. (uchylony).¹⁹⁶⁾
3. Poborowi z dniem stawienia się do zasadniczej służby w obronie cywilnej otrzymują bez szczególnego nadania tytuł ratownika. Nadanie tytułu starszego ratownika następuje w drodze mianowania.
- 4.¹⁹⁷⁾ Ratownicy odbywają zasadniczą służbę w obronie cywilnej w formie skoszarowanej lub nieskoszarowanej w oddziałach obrony cywilnej i przechodzą szkolenie praktyczne w zakresie przygotowania obrony cywilnej. Formę odbywania służby określa organ, który tworzy oddział obrony cywilnej w ramach formacji obrony cywilnej.
5. W zakresie zwalniania ratowników z zasadniczej służby w obronie cywilnej przed jej odbyciem stosuje się zasady określone w art. 87 ust. 2–6 oraz zasady i tryb określone w art. 88.

Art. 146.

1. Szkolenie poborowych w obronie cywilnej polega na odbywaniu w jednostkach organizacyjnych obrony cywilnej w okresie trzech lat:
 - 1) zajęć szkoleniowych organizowanych w czasie wolnym od pracy;
 - 2) przeszkolenia na obozie szkoleniowym przez okres do trzydziestu dni.
2. Łączny czas szkolenia poborowych w jednostkach organizacyjnych obrony cywilnej nie może przekraczać sześćdziesięciu dni w roku, w tym dwudziestu dni ustawowo wolnych od pracy.
3. Do czasu szkolenia poborowych nie wlicza się udziału w zwalczaniu klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska oraz usuwaniu ich skutków. Zajęcia szkoleniowe w okresie zwalczania klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska oraz usuwania ich skutków mogą być prowadzone w czasie pracy.

¹⁹⁴⁾ W brzmieniu tym obowiązuje do dnia wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 195.

¹⁹⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 65 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1, który wejdzie w życie z dniem 1 lipca 2005 r.

¹⁹⁶⁾ Przez art. 1 pkt 65 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁹⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 65 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

4. Szkoleniem poborowych w obronie cywilnej mogą być objęte również kobiety uznane za zdolne do służby wojskowej. Powołanie kobiet do odbywania tego szkolenia może nastąpić do końca roku kalendarzowego, w którym kończą dwadzieścia cztery lata życia.

Art. 147.

1. Szef Obrony Cywilnej Kraju może skrócić czas trwania zasadniczej służby lub szkolenia poborowych w obronie cywilnej.
2. Poborowych, którzy odbyli zasadniczą służbę lub szkolenie poborowych w obronie cywilnej, wojskowy komendant uzupełnień przenosi do rezerwy.

Art. 148.

1. Ćwiczenia odbywa się w jednostkach organizacyjnych obrony cywilnej lub w jednostkach organizacyjnych, o których mowa w art. 139 ust. 3, w czasie wolnym od pracy w wymiarze do piętnastu dni w roku, w tym nie więcej niż pięć dni ustawowo wolnych od pracy.
2. Osoby przeznaczone do pełnienia funkcji instruktorskich i kierowniczych, niezależnie od ćwiczeń określonych w ust. 1, mogą być wzywane raz na trzy lata do odbycia ćwiczeń trwających w sposób ciągły do piętnastu dni.
3. Łączny czas trwania ćwiczeń w obronie cywilnej przez cały okres podlegania obowiązkowi służby w obronie cywilnej nie może przekraczać okresów ustalonych w art. 103.
4. Do czasu trwania ćwiczeń w obronie cywilnej nie wlicza się okresów udziału w zwalczaniu klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska oraz usuwaniu ich skutków. W okresie zwalczania klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska lub usuwania ich skutków ćwiczenia mogą być prowadzone w czasie pracy.
5. W przypadkach gdy wymaga tego konieczność zapewnienia obrony Państwa, Rada Ministrów w drodze rozporządzenia może przedłużyć czas trwania ćwiczeń, o których mowa w ust. 1, o okres nieprzekraczający łącznie piętnastu dni oraz zarządzić przeprowadzenie tych ćwiczeń w czasie pracy.

Art. 149.

1. W razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny osoby powołane i przeznaczone do służby w obronie cywilnej są obowiązane do pełnienia czynnej służby przez czas i w zakresie wynikającym z wykonywania zadań.
2. Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, jednostki organizacyjne obrony cywilnej, w których w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny czynna służba jest pełniona bezterminowo, biorąc pod uwagę jednostki, do których zadań należy wykrywanie zagrożeń, alarmowanie i prowadzenie akcji ratunkowych.
3. Osoby pełniące czynną służbę w obronie cywilnej mogą być skoszarowane na zarządzenie organu tworzącego jednostkę organizacyjną obrony cywilnej.

Art. 150.

Osoby odbywające służbę w obronie cywilnej są zobowiązane do wykonywania poleceń przełożonych w sprawach związanych z pełnieniem tej służby i wykonywaniem zadań obrony cywilnej.

Art. 151.

Do ratowników odbywających zasadniczą służbę w obronie cywilnej stosuje się odpowiednio przepisy art. 65.

Art. 152.

1. Osobom odbywającym służbę w obronie cywilnej za wzorową służbę oraz za osiągnięcia w wykonywaniu zadań obrony cywilnej mogą być udzielane następujące wyróżnienia:
 - 1) pochwała;
 - 2) pismo pochwalne;
 - 3) krótkoterminowy urlop;
 - 4) nagroda rzeczowa lub pieniężna;
 - 5) dyplom uznania;
 - 6) nadanie wyróżniającego tytułu i odznaki wzorowego ratownika;
 - 7) wpisanie nazwiska i zasług do kroniki oddziału jednostki organizacyjnej obrony cywilnej;
 - 8) wpisanie nazwiska i zasług do „Honorowej Księgi Obrony Cywilnej”.
2. Wyróżnień, o których mowa w ust. 1 pkt 3, 4 i 6, udziela się wyłącznie ratownikom odbywającym zasadniczą służbę w obronie cywilnej.
3. Wyróżnieniem jest także wcześniejsze skreślenie poprzednio wymierzonej kary dyscyplinarnej.
4. Szef Obrony Cywilnej Kraju może wprowadzić również inne rodzaje wyróżnień.

Art. 153.

Osobom odbywającym służbę w obronie cywilnej niezależnie od udzielanych wyróżnień mogą być nadawane ordery lub odznaczenia oraz odznaka „Za Zasługi dla Obrony Cywilnej” – w przypadkach i na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Art. 154.

1. Osobom odbywającym służbę w obronie cywilnej za naruszenie obowiązków wynikających z tej służby mogą być wymierzane następujące kary dyscyplinarne:
 - 1) upomnienie;
 - 2) nagana;
 - 3) nagana z ostrzeżeniem;
 - 4) wykonywanie czynności porządkowych poza kolejnością;
 - 5) zakaz opuszczania miejsca zakwaterowania przez czas określony;
 - 6) pozbawienie wyróżniającego tytułu i odznaki wzorowego ratownika lub tytułu starszego ratownika;
 - 7) zmniejszenie lub pozbawienie urlopu.
2. Kary, o których mowa w ust. 1 pkt 3–7, wymierza się wyłącznie ratownikom odbywającym zasadniczą służbę w obronie cywilnej.

3. Nie można karać dyscyplinarnie po upływie sześciu miesięcy od popełnienia przewinienia.

Art. 155.

1. Wymierzoną karę dyscyplinarną uchyla się w razie:
 - 1) ujawnienia nowych okoliczności, które wskazują, że brak było podstaw do ukarania;
 - 2) ukarania wbrew przepisom ustawy albo przepisom wydany na jej podstawie.
2. Uprawnionymi do uchylania kar dyscyplinarnych są przełożony, który karę wymierzył, i jego przełożeni.
3. Szef Obrony Cywilnej Kraju może uchylić każdą karę dyscyplinarną wymierzoną osobie odbywającej służbę w obronie cywilnej.

Art. 156.

Do czasu trwania zasadniczej służby w obronie cywilnej nie zalicza się okresu, na który ratownik samowolnie opuścił jednostkę organizacyjną obrony cywilnej lub wyznaczone miejsce przebywania albo przez który samowolnie poza nimi pozostawał. Jednakże okres ten można zaliczyć do czasu trwania zasadniczej służby w obronie cywilnej, jeżeli w późniejszym okresie ratownik wyróżnił się wzorową służbą i kara dyscyplinarna za to przewinienie została skreślona w drodze wyróżnienia.

Art. 157.

Do osób odbywających służbę w obronie cywilnej stosuje się odpowiednio przepisy art. 64.

Art. 158.

1. Osoby odbywające służbę w obronie cywilnej są obowiązane do noszenia w czasie odbywania tej służby oznak i umundurowania, jeżeli zostały ustanowione dla tych osób.
2. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, wzór i kolor umundurowania osób odbywających służbę w obronie cywilnej, uwzględniając w szczególności rodzaje służby oraz składniki umundurowania.

Art. 159.

1. Osobom odbywającym służbę w obronie cywilnej mogą być przyznane, na zasadach określonych przez Radę Ministrów, w drodze rozporządzenia, zakwaterowanie i bezpłatne wyżywienie lub równoważniki pieniężne oraz zwrot kosztów przejazdu.
2. Ratownikom w czasie odbywania zasadniczej służby:
 - 1) przysługuje umundurowanie lub równoważnik pieniężny i uposażenie w wysokości i na zasadach przewidzianych dla szeregowych odbywających zasadniczą służbę wojskową;
 - 2) udziela się urlopów w wymiarze i na zasadach przewidzianych dla żołnierzy zasadniczej służby wojskowej.
3. Ratownicy mogą otrzymywać również inne należności pieniężne określone przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia.

Art. 160.

1. Do pracowników odbywających przeszkolenie na obozie szkoleniowym lub ćwiczenia w obronie cywilnej stosuje się odpowiednio zasady wynagradzania żołnierzy rezerwy odbywających ćwiczenia wojskowe.
2. Osoby pełniące czynną służbę w razie mobilizacji i w czasie wojny otrzymują wynagrodzenie określone przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia; do członków rodzin pozostających na utrzymaniu tych osób stosuje się odpowiednio przepis art. 135 ust. 2.

Art. 161.

1. Osobom odbywającym służbę w obronie cywilnej, które zachorowały lub doznały uszczerbku na zdrowiu podczas lub w związku z odbywaniem tej służby albo w bezpośredniej drodze do miejsca jej odbywania lub w drodze powrotnej, przysługuje prawo do bezpłatnego korzystania ze świadczeń publicznych zakładów opieki zdrowotnej.
2. Ministrowie właściwy do spraw wewnętrznych oraz właściwy do spraw zdrowia określają, w drodze rozporządzenia, zasady korzystania ze świadczeń przewidzianych w ust. 1 oraz zakres i tryb ich udzielania.

Art. 162.

1. Osobie odbywającej służbę w obronie cywilnej, która doznała uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku pozostającego w związku z odbywaniem tej służby, a w razie śmierci tej osoby – członkom rodziny, przysługują, z zastrzeżeniem ust. 4–6, świadczenia na zasadach i w trybie przewidzianych dla pracowników w przepisach o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Postępowanie w sprawie ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przeprowadza i odszkodowanie wypłaca pracodawca, organ administracji rządowej lub inny organ, któremu jednostka organizacyjna obrony cywilnej jest podporządkowana, albo jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 139 ust. 3.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do wypadków w drodze do miejsca lub z miejsca pełnienia służby, z tym że prawo do świadczeń ustala i świadczenia wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych.
3. Od decyzji pracodawcy lub organu wymienionego w ust. 1 i 2 w sprawie odszkodowania przysługuje odwołanie na zasadach i w trybie przewidzianych dla pracowników w przepisach o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.
4. Ratownikowi odbywającemu zasadniczą służbę w jednostce organizacyjnej obrony cywilnej, który doznał uszczerbku na zdrowiu w czasie odbywania tej służby, a w razie śmierci ratownika – członkom rodziny, przysługują świadczenia odszkodowawcze i rentowe oraz należności pośmiertne, na zasadach przewidzianych w odrębnych przepisach dla żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową.
5. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia określa:
 - 1) właściwość organów i tryb ustalania:
 - a) okoliczności i przyczyn wypadku, któremu uległ ratownik,
 - b) związku choroby ratownika ze szczególnymi właściwościami lub warunkami zasadniczej służby w obronie cywilnej;

- 2) właściwość organów do orzekania o uszczerbku na zdrowiu ratownika oraz do przyznawania i wypłacania świadczeń odszkodowawczych oraz należności pośmiertnych, o których mowa w ust. 4.
6. Od decyzji organu właściwego w sprawach świadczeń odszkodowawczych, o których mowa w ust. 4, przysługuje zainteresowanemu odwołanie do okręgowego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminie określonym w przepisach o postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych.
- 7.¹⁹⁸⁾ Okres odbywania zasadniczej służby w obronie cywilnej jest okresem składkowym w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 163.

Do odpowiedzialności materialnej ratowników za szkody wyrządzone w związku z wykonywaniem obowiązków wynikających z odbywania zasadniczej służby w obronie cywilnej stosuje się odpowiednio zasady określone dla żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, z tym że w razie odmowy dobrowolnego uiszczenia odszkodowania sprawę rozpoznaje sąd powszechny.

Art. 164.

- 1.¹⁹⁹⁾ W zakresie uprawnień poborowych odbywających zasadniczą służbę w obronie cywilnej i członków ich rodzin stosuje się odpowiednio przepisy art. 118, art. 119 ust. 1 pkt 1 i ust. 4, art. 120–122, 124–126, 128–132 i 136.
2. Rada Ministrów może, w drodze rozporządzenia, przyznać osobom odbywającym służbę w obronie cywilnej oraz członkom ich rodzin inne uprawnienia oprócz przewidzianych w art. 159–162, określając zasady i warunki korzystania z nich.

Art. 165.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych określa, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółową organizację i sposób odbywania służby w obronie cywilnej, uwzględniając w szczególności zasady i tryb powoływania i przeznaczania do służby oraz zwalniania ze służby, wzory kart powołania do zasadniczej służby w obronie cywilnej oraz karty przydziału do formacji obrony cywilnej, zasady i tryb udzielania wyróżnień i wymierzania kar dyscyplinarnych oraz uprawnienia przełożonych w tym zakresie, zasady wykonywania i skreślenia kar;
- 2) wzór odznaki wzorowego ratownika, z uwzględnieniem także wzoru legitymacji do odznaki;
- 3) wzory oznak oraz sposób noszenia tych oznak i umundurowania, uwzględniając w szczególności międzynarodowe i krajowe oznaki obrony cywilnej;
- 4) normy umundurowania przysługującego osobom odbywającym służbę w obronie cywilnej, uwzględniając potrzeby poszczególnych specjalistycznych formacji;
- 5) w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych wysokość równoważnika pieniężnego w zamian za umundurowanie ratowników, z uwzględnieniem zasad jego wypłacania oraz organów właściwych w tym zakresie.

¹⁹⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 66 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁹⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 67 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Rozdział 3

Przysposobienie obronne młodzieży szkolnej i studentów²⁰⁰⁾

Art. 166.

1. Młodzież uczęszczająca do szkół ogólnokształcących i zawodowych podlega obowiązkowi odbywania przysposobienia obronnego.
2. Przysposobienie obronne jest obowiązkowym przedmiotem nauki objętym programem nauczania szkoły.
3. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych oraz Ministrem Obrony Narodowej, określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje szkół, których uczniowie podlegają obowiązkowi odbywania przysposobienia obronnego oraz organizację jego odbywania, z uwzględnieniem możliwości organizowania obozów specjalistycznych.

Art. 166a.²⁰¹⁾

1. Studenci i studentki, którzy zaliczyli pierwszy rok studiów wyższych zawodowych lub jednolitych studiów magisterskich lub równorzędnych, mogą odbyć na swój wniosek przysposobienie obronne w pierwszym semestrze drugiego roku studiów zawodowych lub drugim semestrze drugiego roku jednolitych studiów magisterskich lub równorzędnych.
2. Przysposobienie obronne jest nieobowiązkowym przedmiotem nauki, objętym planem studiów, prowadzonym w systemie samokształcenia i konsultacji.
3. Przysposobienie obronne kończy się egzaminem. Fakt zdania egzaminu odnotowuje się w indeksie studenta.
4. Konsultacje i egzaminy prowadzą szkoły wyższe.
5. Szkoły wyższe są obowiązane zapewnić studentom i studentkom warunki do odbycia przysposobienia obronnego w uczelni lub innej szkole wyższej, w której jest realizowany program przysposobienia obronnego.
6. Władze szkół wyższych mogą zawierać porozumienia dotyczące wspólnej organizacji przysposobienia obronnego.
7. Za zgodą rektorów w procesie realizacji przysposobienia obronnego mogą uczestniczyć organizacje i stowarzyszenia o charakterze proobrobnym.
8. Studenci i studentki pobierający naukę w szkołach wyższych za granicą mogą, w wybranych uczelniach w kraju prowadzących przysposobienie obronne, zdawać egzamin z zakresu wiedzy objętej przysposobieniem obronnym na zasadach określonych dla studentów szkół wyższych w kraju.
9. Materiały dotyczące przysposobienia obronnego studentów i studentek przygotowuje Minister Obrony Narodowej. Pozostałe koszty związane z realizacją przysposobienia

²⁰⁰⁾ Tytuł w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 12 ustawy, o której mowa w odnośniku 56; zmiana ma zastosowanie do studentów i studentek, którzy rozpoczęli studia w roku akademickim 2002/2003 lub w latach następnych, stosownie do art. 3 tej ustawy.

²⁰¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 13 ustawy, o której mowa w odnośniku 56; przepisy mają zastosowanie do studentów i studentek, którzy rozpoczęli studia w roku akademickim 2002/2003 lub w latach następnych, stosownie do art. 3 tej ustawy.

obronnego są pokrywane w ramach dotacji na działalność dydaktyczną z budżetów właściwych ministrów.

10. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego oraz minister właściwy do spraw zdrowia, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, określają, w drodze rozporządzenia, sposób przeprowadzania przysposobienia obronnego studentów i studentek, a w szczególności program przysposobienia obronnego, zasady prowadzenia konsultacji w zakresie tego przysposobienia oraz skład komisji egzaminacyjnej, tryb i terminy przeprowadzenia egzaminu, o którym mowa w ust. 3, oraz zakres wiedzy objętej egzaminem.

Art. 167. (uchylony).²⁰²⁾

Rozdział 4

Powszechna samoobrona ludności

Art. 168.

1. Osoby posiadające obywatelstwo polskie, zdolne ze względu na stan zdrowia, podlegają obowiązkowi szkolenia ludności w zakresie powszechnej samoobrony.
2. Szkolenie ludności w zakresie powszechnej samoobrony ma na celu przygotowanie do samoobrony przed środkami masowego rażenia oraz innymi działaniami nieprzyjaciela.
3. Szkolenie ludności w zakresie powszechnej samoobrony przeprowadza się w formie zajęć podstawowych lub ćwiczeń praktycznych.
4. Ćwiczenia praktyczne mogą polegać również na udziale w zwalczaniu klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska oraz usuwaniu ich skutków.

Art. 169.

1. Obowiązkowi szkolenia nie podlegają:

- 1) osoby, które ukończyły sześćdziesiąt lat życia;
- 2)²⁰³⁾ osoby uznane za stale lub długotrwale niezdolne do pracy w gospodarstwie rolnym na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników lub za całkowicie niezdolne do pracy oraz samodzielnej egzystencji albo całkowicie niezdolne do pracy na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych lub zaliczone do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności albo umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 3) kobiety w ciąży oraz w okresie sześciu miesięcy po odbyciu porodu;
- 4) osoby sprawujące opiekę nad dziećmi do lat ośmiu;
- 5)²⁰⁴⁾ osoby sprawujące opiekę nad:
 - a) dziećmi od lat ośmiu do szesnastu,
 - b) osobami obłożnie chorymi,

²⁰²⁾ Przez art. 1 pkt 14 ustawy, o której mowa w odnośniku 56.

²⁰³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 68 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁰⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 68 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- c) osobami, wobec których orzeczono stałą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników,
 - d) osobami, wobec których orzeczono całkowitą niezdolność do pracy oraz samodzielnej egzystencji na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
 - e) osobami zaliczonymi do znacznego stopnia niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- jeżeli osoby te wspólnie z nimi zamieszkują i opieki tej nie można powierzyć innym osobom;
- 6) osoby pobierające naukę lub odbywające studia w szkołach wszystkich typów;
 - 7) osoby odbywające zasadniczą służbę lub szkolenie poborowych w obronie cywilnej oraz służbę zastępczą;
 - 8)²⁰⁵⁾ żołnierze w czynnej służbie wojskowej oraz funkcjonariusze Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Służby Więziennej i Państwowej Straży Pożarnej.
2. Od obowiązku odbywania szkolenia mogą być zwolnieni:
- 1) żołnierze rezerwy posiadający karty mobilizacyjne do jednostek Sił Zbrojnych;
 - 2) osoby posiadające karty przydziału do jednostek zmilitaryzowanych;
 - 3) osoby posiadające karty przydziału do służby w obronie cywilnej.
3. Zwolnienie od obowiązku szkolenia w formie ćwiczeń praktycznych polegających na udziale w zwalczaniu klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska oraz usuwaniu ich skutków nie dotyczy osób, o których mowa w ust. 1 pkt 6 i 7.

Art. 170.

- 1. Osobom wykonującym obowiązek szkolenia ludności w zakresie powszechnej samoobrony, które zachorowały lub doznały uszczerbku na zdrowiu podczas lub w związku z wykonywaniem tego obowiązku albo w bezpośredniej drodze do miejsca jego wykonywania lub w drodze powrotnej, przysługuje prawo do bezpłatnego korzystania ze świadczeń publicznych zakładów opieki zdrowotnej.
- 2. Ministrowie właściwy do spraw wewnętrznych oraz właściwy do spraw zdrowia określają, w drodze rozporządzenia, zasady korzystania ze świadczeń przewidzianych w ust. 1 oraz zakres i tryb ich udzielania.
- 3. Osobom, które doznały uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku powstałego podczas lub w związku z wykonywaniem obowiązku szkolenia ludności w zakresie powszechnej samoobrony albo w bezpośredniej drodze do miejsca wykonywania tego obowiązku lub w drodze powrotnej, oraz członkom rodzin osób zmarłych wskutek takiego wypadku przysługują świadczenia na zasadach i w trybie przewidzianym dla pracowników w przepisach o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, z tym że prawo do świadczeń ustala i świadczenia wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

²⁰⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 68 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Art. 171.

1. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia organizację, zasady i wymiar szkolenia ludności w zakresie powszechnej samoobrony, zasady i tryb zwalniania od obowiązku szkolenia oraz właściwość organów w tych sprawach.
2. Ćwiczenia praktyczne w zakresie powszechnej samoobrony zarządza Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określając każdorazowo kategorie osób zobowiązane do udziału w tych ćwiczeniach, obszar, na którym będą one przeprowadzane, oraz ich zakres.

Art. 172.

1. Osoby posiadające obywatelstwo polskie mogą być zobowiązane do zaopatrzenia się w sprzęt ochrony indywidualnej oraz w inne artykuły i przedmioty niezbędne w razie zagrożenia.
2. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, może wprowadzić Rada Ministrów w drodze rozporządzenia, określając równocześnie zasady i warunki zaopatrzenia.

Art. 173.

1. W ramach przygotowania do samoobrony osoby posiadające obywatelstwo polskie mogą być zobowiązane do:
 - 1) przygotowania ochrony budynku lub lokalu mieszkalnego oraz mienia osobistego i indywidualnego;
 - 2) zabezpieczenia własnych źródeł wody pitnej i środków spożywczych przed zanieczyszczeniem lub skażeniem;
 - 3) utrzymywania i konserwacji posiadanego oraz przydzielonego sprzętu i środków ochrony;
 - 4) utrzymywania i konserwacji domowych pomieszczeń ochronnych;
 - 5) wykonywania innych przedsięwzięć mających na celu ochronę własnego życia, zdrowia i mienia oraz udzielania pomocy poszkodowanym.
2. Obowiązki określone w ust. 1 nakładają wójtowie lub burmistrzowie (prezydenci miast).
3. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia zasady i tryb postępowania w sprawach, o których mowa w ust. 2.

DZIAŁ V**Służba w jednostkach zmilitaryzowanych****Art. 174.**

1. W razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny Rada Ministrów może objąć militaryzacją jednostki organizacyjne, które wykonują zadania szczególnie ważne dla obronności lub bezpieczeństwa Państwa, a także jednostki organizacyjne specjalnie tworzone do wykonywania takich zadań.
2. Rada Ministrów, na wniosek ministrów i wojewodów po uprzednim zaopiniowaniu przez Ministra Obrony Narodowej, ustala istniejące i specjalnie tworzone jednostki organizacyjne, które przewiduje się objąć militaryzacją (jednostki przewidziane do mili-

taryzacji) oraz jednostki organizacyjne stanowiące bazę formowania specjalnie tworzonych jednostek zmilitaryzowanych, a także limity osób, które przewiduje się powołać do służby w jednostkach zmilitaryzowanych.

3. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, kategorie zadań uzasadniających militaryzację oraz tryb ustalania jednostek organizacyjnych i limitów osób, o których mowa w ust. 2, a także wzór wniosku o objęcie poszczególnych jednostek organizacyjnych przygotowaniami do militaryzacji. Rozporządzenie uwzględni w szczególności potrzeby związane z rozwinięciem systemu obronności i funkcjonowaniem jego elementów w warunkach zewnętrznego zagrożenia państwa i w czasie wojny, w tym mobilizacyjne i wojenne potrzeby Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz zapewnienia wsparcia wojskom sojuszniczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyszczególnieniem we wzorze wniosku przeznaczenia tych jednostek, ich siedzib, organów, o których mowa w art. 187 ust. 3, oraz organów, według których ustaleń będą przygotowywane poszczególne jednostki, jak również specyfikacji przewidywanych wydatków z tym związanych.
- 4.²⁰⁶⁾ Jednostki organizacyjne, o których mowa w ust. 1 i 2, Rada Ministrów może objąć militaryzacją również w razie wprowadzenia stanu wyjątkowego na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 175.²⁰⁷⁾

1. Do służby w jednostkach zmilitaryzowanych mogą być przeznaczone osoby spełniające wymagania określone w ust. 3, o ile nie spełniają przesłanek wskazanych w ust. 4.
2. Przeznaczenie osób do służby w jednostkach zmilitaryzowanych następuje w drodze nadania im przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych do tych jednostek. Przydziały nadaje się również po objęciu militaryzacją ustalonych jednostek organizacyjnych.
3. W czasie pokoju przydziały organizacyjno-mobilizacyjne mogą być nadawane mężczyznom, którzy nie ukończyli sześćdziesięciu lat życia, i kobietom, które nie ukończyły pięćdziesięciu lat życia. Po objęciu militaryzacją ustalonych jednostek organizacyjnych przydziały do tych jednostek nadaje się również osobom, które nie osiągnęły wieku określonego w odpowiednich przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym.
4. Przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych nie nadaje się osobom, które:
 - 1) przekroczyły wiek określony w ust. 3;
 - 2) nie ukończyły osiemnastu lat życia;
 - 3) są przedpoborowymi lub poborowymi;
 - 4) mają nadane przydziały mobilizacyjne albo pracownicze przydziały mobilizacyjne do jednostek wojskowych;
 - 5) są funkcjonariuszami Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Służby Więziennej, Straży Ochrony Kolei i Państwowej Straży Pożarnej, jeżeli osoby te na mocy odrębnych przepisów mogą pełnić służbę w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny i są przeznaczone do pełnienia tej służby;
 - 6) zostały uznane za stale lub długotrwale niezdolne do pracy w gospodarstwie rolnym na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników lub za całkowicie niezdolne do pracy oraz samodzielnej egzystencji albo

²⁰⁶⁾ Dodany przez art. 25 ustawy z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym (Dz.U. Nr 113, poz. 985), która weszła w życie z dniem 21 stycznia 2003 r.

²⁰⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 69 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- całkowicie niezdolne do pracy na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych lub zaliczone do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności albo umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
5. Osobom zatrudnionym w istniejących jednostkach przewidzianych do militaryzacji oraz jednostkach organizacyjnych stanowiących bazę formowania specjalnie tworzonych jednostek przewidzianych do militaryzacji, przydziały organizacyjno-mobilizacyjne nadaje się w formie zbiorowej listy imiennej. Pozostałym osobom, o których mowa w ust. 1, przydziały organizacyjno-mobilizacyjne nadaje się w formie kart przydziału.
6. Przydziały organizacyjno-mobilizacyjne nadają:
- 1) kierownicy istniejących jednostek przewidzianych do militaryzacji oraz jednostek organizacyjnych stanowiących bazę formowania specjalnie tworzonych jednostek przewidzianych do militaryzacji, a także kierownicy jednostek zmilitaryzowanych – osobom zatrudnionym w tych jednostkach, z tym że osobom będącym żołnierzami rezerwy przydziały nadaje się w uzgodnieniu z wojskowym komendantem uzupełnień właściwym ze względu na miejsce pobytu stałego (zamieszkania) osoby, której ma być nadany przydział;
 - 2) wojskowi komendanci uzupełnień właściwi ze względu na miejsce pobytu stałego (zamieszkania) – pozostałym osobom, na wniosek kierownika jednostki przewidzianej do militaryzacji.
7. Przydział organizacyjno-mobilizacyjny nadany w czasie pokoju podlega unieważnieniu, jeżeli osoba, której nadano przydział:
- 1) otrzymała kartę mobilizacyjną do jednostki wojskowej;
 - 2) została powołana do czynnej służby wojskowej;
 - 3) utraciła obywatelstwo polskie;
 - 4) zamieszkała na stałe poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 5) osiągnęła wiek określony w ust. 3 albo spełniła przesłanki określone w ust. 4 pkt 5 lub 6;
 - 6) odbyła karę pozbawienia wolności;
 - 7) rozwiązała stosunek pracy lub służby z pracodawcą, który nadał przydział organizacyjno-mobilizacyjny.
8. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania związanego z nadawaniem przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych, a także wzory zbiorowej listy imiennej oraz karty przydziału, o których mowa w ust. 5, z uwzględnieniem we wzorach danych osobowych i danych o miejscu pełnienia służby oraz poświadczenia przyjęcia do wiadomości faktu przeznaczenia do służby w jednostce zmilitaryzowanej. W rozporządzeniu należy uwzględnić także sposób kwalifikowania osób, którym przewiduje się nadać przydział organizacyjno-mobilizacyjny do jednostek zmilitaryzowanych oraz sporządzania zapotrzebowania na uzupełnienie potrzeb specjalnie tworzonych jednostek przewidzianych do militaryzacji żołnierzami rezerwy, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb jednostek podległych Ministrowi Obrony Narodowej, Ministrowi Sprawiedliwości oraz ministrom właściwym do spraw wewnętrznych i transportu.

Art. 176.

1. Osoby, którym nadano przydziały organizacyjno-mobilizacyjne, są obowiązane do odbywania ćwiczeń w jednostkach przewidzianych do militaryzacji w czasie wolnym od pracy w wymiarze do piętnastu dni w roku, w tym nie więcej niż pięć dni ustawowo wolnych od pracy, z zastrzeżeniem przepisu ust. 2. Przepisy art. 148 ust. 3–5 stosuje się odpowiednio.
2. Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, jednostki przewidziane do militaryzacji, do których osoby posiadające przydziały organizacyjno-mobilizacyjne mogą być powoływane do odbywania ćwiczeń w wymiarze przewidzianym w art. 104.
3. Rada Ministrów określi corocznie, w drodze rozporządzenia, liczbę osób powoływanych w roku kalendarzowym do odbycia ćwiczeń w jednostkach przewidzianych do militaryzacji, z uwzględnieniem potrzeby zapewnienia realizacji zadań przewidzianych dla tych jednostek na czas mobilizacji oraz wojny.
4. Przeprowadzenie ćwiczeń w jednostkach przewidzianych do militaryzacji zarządza Prezes Rady Ministrów.
5. Powołanie do odbycia ćwiczeń w jednostkach przewidzianych do militaryzacji następuje:
 - 1) w stosunku do osób zatrudnionych w istniejących jednostkach przewidzianych do militaryzacji oraz jednostkach stanowiących bazę formowania specjalnie tworzonych jednostek przewidzianych do militaryzacji – w formie zbiorowych list imiennych sporządzanych przez kierowników tych jednostek;
 - 2) w stosunku do pozostałych osób – w formie wezwania wystawionego przez wojskowego komendanta uzupełnień właściwego ze względu na miejsce pobytu stałego tych osób, na wniosek kierownika jednostki przewidzianej do militaryzacji.
- 6.²⁰⁸⁾ Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania związanego z powoływaniem do odbycia ćwiczeń w jednostkach przewidzianych do militaryzacji oraz wzór wezwania, o którym mowa w ust. 5 pkt 2, uwzględniając w szczególności sposób wzywania osób, które przewiduje się powołać do odbycia ćwiczeń w jednostkach przewidzianych do militaryzacji organizowanych w związku ze zwalczaniem klęsk żywiołowych lub usuwaniem ich skutków, a także ćwiczeń przeprowadzanych w trybie natychmiastowego stawiennictwa. Wzór wezwania powinien uwzględniać dane osobowe, przewidywany czas trwania ćwiczeń oraz termin i miejsce stawienia się, a także poświadczenie przyjęcia do wiadomości faktu powołania na ćwiczenia.

Art. 177.

- 1.²⁰⁹⁾ Do osób odbywających ćwiczenia w jednostkach przewidzianych do militaryzacji stosuje się przepisy prawa pracy obowiązujące pracowników tych jednostek.
- 1a.²¹⁰⁾ Do osób odbywających ćwiczenia jednostek przewidzianych do militaryzacji stosuje się wymiar i rozkład czasu pracy obowiązujące w jednostce przewidzianej do militaryzacji.
- 1b.²¹⁰⁾ Przedłużenie czasu pracy osób odbywających ćwiczenia w jednostce przewidzianej do militaryzacji poza normalne godziny pracy może nastąpić na zasadach i w trybie przewidzianych w przepisach prawa pracy obowiązujących w jednostce przewidzianej

²⁰⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 70 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁰⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 71 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²¹⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 71 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

do militaryzacji, z tym że nie stosuje się określonej w tych przepisach dopuszczalnej liczby godzin nadliczbowych oraz dozwolona jest praca w dniach ustawowo wolnych od pracy.

- 1c.²¹⁰⁾ Osobie odbywającej ćwiczenia w jednostce przewidzianej do militaryzacji można powierzyć wykonywanie pracy innego rodzaju niż wynikająca z nawiązanego stosunku pracy lub stosunku służbowego, jeżeli odpowiada ona jej kwalifikacjom. Osobie tej przysługuje wówczas wynagrodzenie odpowiadające rodzajowi powierzonych pracy, nie niższe jednak niż ostatnio otrzymywane przed dniem powierzenia innego rodzaju pracy. W takim przypadku wypowiedzenie dotychczasowych warunków pracy i płacy nie jest wymagane.
2. Osobom odbywającym ćwiczenia w jednostkach przewidzianych do militaryzacji, niezatrudnionym w tych jednostkach, przysługują uprawnienia żołnierzy rezerwy odbywających ćwiczenia wojskowe.
- 2a.²¹¹⁾ Osobom, o których mowa w ust. 2, przysługuje wynagrodzenie określone dla żołnierzy rezerwy odbywających ćwiczenia wojskowe, według stopnia wojskowego posiadanego przez te osoby, a jeżeli nie posiadają one stopnia wojskowego – według stopnia wojskowego szeregowego.
- 3.²¹²⁾ Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, stawki wynagrodzenia osób odbywających ćwiczenia w jednostkach przewidzianych do militaryzacji niezatrudnionych w tych jednostkach oraz tryb wypłacania przez jednostkę przewidzianą do militaryzacji przysługującego im wynagrodzenia, z uwzględnieniem, że dzienną stawkę wynagrodzenia nalicza się, jeżeli czas odbywanych ćwiczeń jest nie krótszy niż osiem godzin.

Art. 178.

Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) zadania związane z przygotowaniem jednostek organizacyjnych przewidzianych do objęcia ich militaryzacją oraz organy zobowiązane do realizacji tych zadań, z uwzględnieniem zakresu przedsięwzięć, trybu ich wykonania, terminów gotowości do działania, zabezpieczenia potrzeb, zapewnienia środków finansowych;
- 2) zasady wyposażania jednostek przewidzianych do militaryzacji i jednostek zmilitaryzowanych w środki transportowe, maszyny i urządzenia oraz w sprzęt wojskowy, z uwzględnieniem źródeł ich pochodzenia;
- 3) zasady i tryb przeprowadzania kontroli stanu przygotowania jednostek organizacyjnych przewidzianych do objęcia ich militaryzacją oraz organy właściwe w tych sprawach, z uwzględnieniem przedmiotu kontroli i podmiotów objętych kontrolą.

Art. 179.

1. Z dniem objęcia militaryzacją ustalonych jednostek organizacyjnych jednostki te stają się jednostkami zmilitaryzowanymi, a osoby, którym nadano przydziały organizacyjno-mobilizacyjne do tych jednostek, są osobami pełniącymi służbę w jednostce zmilitaryzowanej.
2. Po objęciu militaryzacją ustalonych jednostek organizacyjnych do służby w tych jednostkach mogą być powoływane, w drodze nadania przydziałów organizacyjno-

²¹¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 71 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²¹²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 71 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

mobilizacyjnych, również inne osoby niż określone w ust. 1, jeżeli posiadają kwalifikacje przydatne do tej służby.

Art. 180.

1. Kierownik jednostki zmilitaryzowanej zwalnia ze służby w tej jednostce:
 - 1) osoby, które osiągnęły wiek określony w odpowiednich przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym;
 - 2) osoby, które utraciły zdolność do wykonywania zawodu.
2. Kierownik jednostki zmilitaryzowanej może zwolnić ze służby w tej jednostce inne osoby niż określone w ust. 1, jeżeli wykonują one czynności niezwiązane bezpośrednio z przedmiotem działania tej jednostki.
3. Osoby zwolnione ze służby w jednostce zmilitaryzowanej oraz osoby, które nie zostały powołane do tej służby, pozostają pracownikami jednostki zmilitaryzowanej.

Art. 181.

1. Osoby pełniące służbę w jednostce zmilitaryzowanej nie mogą rozwiązać stosunku pracy z tą jednostką.
2. Rozwiązanie stosunku pracy z osobą pełniącą służbę w jednostce zmilitaryzowanej może nastąpić tylko po uprzednim zwolnieniu tej osoby ze służby.

Art. 182.

1. Dotychczasowy stosunek pracy osób pełniących służbę w jednostkach zmilitaryzowanych ulega zawieszeniu z dniem powołania ich do tej służby; jednocześnie powstaje z mocy prawa stosunek służbowy militaryzacji, uregulowany przepisami niniejszego działu.
2. Do osób pełniących służbę w jednostkach zmilitaryzowanych stosuje się ogólnie obowiązujące przepisy prawa pracy oraz przepisy szczególne, jeżeli obowiązują w tych jednostkach, ze zmianami i uzupełnieniami wynikającymi z przepisów niniejszego działu.
- 2a.²¹³⁾ Kierownicy jednostek zmilitaryzowanych ponoszą odpowiedzialność za stan bezpieczeństwa i higieny służby osób pełniących służbę w tych jednostkach i są obowiązani zapewnić warunki ochrony ich życia i zdrowia przez zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy.
- 2b.²¹³⁾ Osobom pełniącym służbę w jednostkach zmilitaryzowanych w razie ogłoszenia mobilizacji, ogłoszenia stanu wojennego i w czasie wojny przysługują bezpłatne świadczenia zdrowotne. Koszty tych świadczeń pokrywa się z części budżetu państwa, której dysponentem jest organ, któremu podlega jednostka zmilitaryzowana.
- 3.²¹⁴⁾ Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może określić szczegółowe zasady pełnienia służby w jednostkach zmilitaryzowanych, uwzględniając specyfikę służby w jednostkach przydzielonych Siłom Zbrojnym oraz podlegających Ministrowi Obrony Narodowej, Ministrowi Sprawiedliwości, a także ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

²¹³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 72 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²¹⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 72 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 3a.²¹⁵⁾ W zakresie uprawnień osób pełniących służbę w jednostkach zmilitaryzowanych i członków ich rodzin stosuje się odpowiednio przepisy art. 118, 119 ust. 1, 2 i 4, art. 120, 122, 124–126, 130–132 oraz art. 136.
4. Stosunek służbowy militaryzacji, o którym mowa w ust. 1, oraz jego skutki prawne wygasają z mocy prawa z dniem zwolnienia ze służby w jednostce zmilitaryzowanej.
5. Okres pełnienia służby w jednostce zmilitaryzowanej wlicza się do okresu zatrudnienia w zakresie wszystkich uprawnień wynikających ze stosunku pracy.

Art. 183.

1. Osoby pełniące służbę w jednostce zmilitaryzowanej są obowiązane do wykonywania poleceń przełożonych, wydanych w sprawach służbowych.
2. Osoby pełniące służbę w jednostce zmilitaryzowanej mogą być wyznaczane przez kierownika jednostki na inne stanowiska pracy, niż zajmowały w dniu powołania do tej służby.
3. Wyznaczenie na niższe stanowisko pracy może nastąpić tylko:
 - 1) w razie naruszenia dyscypliny służby w jednostce zmilitaryzowanej;
 - 2) ze względu na potrzeby organizacyjne jednostki zmilitaryzowanej;
 - 3) na wniosek osoby zainteresowanej.
4. Osoby pełniące służbę w jednostce zmilitaryzowanej mogą być przenoszone do innej jednostki. Przeniesienie następuje w drodze nadania przydziału organizacyjno-mobilizacyjnego.
5. Jeżeli przeniesienie, o którym mowa w ust. 4, miałoby nastąpić do jednostki zmilitaryzowanej mającej siedzibę w innej miejscowości, przepisu ust. 4 nie stosuje się do:
 - 1) kobiet w ciąży i w okresie sześciu miesięcy po odbyciu porodu;
 - 2) (uchylony),²¹⁶⁾
 - 3)²¹⁷⁾ osób sprawujących opiekę nad:
 - a) dziećmi do lat szesnastu,
 - b) wspólnie z nimi zamieszkalymi osobami obłożnie chorymi lub osobami, wobec których orzeczono stałą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, lub uznanymi za całkowicie niezdolne do pracy oraz samodzielnej egzystencji na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, lub zaliczonymi do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, jeżeli opieki tej nie można powierzyć innej osobie.

²¹⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 72 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²¹⁶⁾ Przez art. 1 pkt 73 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²¹⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 73 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Art. 184.²¹⁸⁾

1. Osoby pełniące służbę w jednostce zmilitaryzowanej otrzymują w razie ogłoszenia mobilizacji, ogłoszenia stanu wojennego i w czasie wojny, z zastrzeżeniem ust. 2, wynagrodzenie według zajmowanego stanowiska służbowego.
2. Wynagrodzenie osób pełniących służbę w jednostce zmilitaryzowanej nie może być niższe od otrzymywanego w dniu powołania do tej służby.
3. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, stawki wynagrodzenia osób pełniących służbę w jednostkach zmilitaryzowanych, z uwzględnieniem zakresu zadań powierzonego dla poszczególnych stanowisk.

Art. 185.

1. Służba w jednostkach zmilitaryzowanych jest wykonywana w wymiarze i rozkładzie czasu określonym w ogólnie obowiązujących przepisach prawa pracy.
2. Minister (wojewoda), któremu podlega jednostka zmilitaryzowana, może ustalać inny niż określony w ust. 1 wymiar i rozkład czasu służby, z zachowaniem prawa do wypoczynku.
- 3.²¹⁹⁾ Czas służby ustalony przez właściwe organy na podstawie ust. 2 nie może naruszać ogólnie obowiązujących przepisów prawa pracy dotyczących ochrony pracy kobiet i zatrudnienia młodocianych, a także dotyczących czasu pracy pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia oraz pracowników uznanych za osoby niepełnosprawne w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Art. 186.

1. Osoby odbywające ćwiczenia w jednostkach przewidzianych do militaryzacji i pełniące służbę w jednostkach zmilitaryzowanych są obowiązane do noszenia w czasie ćwiczeń albo służby umundurowania i oznak, jeżeli umundurowanie i oznaki zostały ustanowione dla jednostki organizacyjnej, w której są odbywane ćwiczenia lub jest pełniona służba.
2. Osoby odbywające ćwiczenia w jednostkach przewidzianych do militaryzacji i pełniących służbę w jednostkach zmilitaryzowanych są obowiązane do noszenia, w czasie ćwiczeń albo służby, uzbrojenia i innego wyposażenia specjalnego przewidzianego w odrębnych przepisach dla jednostek organizacyjnych, w których są odbywane ćwiczenia lub jest pełniona służba.

Art. 187.

1. Kierownikiem jednostki przewidzianej do militaryzacji jest kierownik jednostki organizacyjnej, którą przewiduje się objąć militaryzacją, albo kierownik jednostki organizacyjnej stanowiącej bazę formowania specjalnie tworzonej jednostki zmilitaryzowanej.
2. Kierownikiem jednostki zmilitaryzowanej jest kierownik jednostki organizacyjnej objętej militaryzacją.
3. Jednostki przewidziane do militaryzacji w sprawach przygotowania ich objęcia militaryzacją podlegają właściwym ministrom (wojewodom) zgodnie z ogólnie obowiązującymi przepisami.

²¹⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 74 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²¹⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 75 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

4. Jednostki zmilitaryzowane podlegają ministrom właściwym ze względu na przedmiot ich działania albo właściwym miejscowo wojewodom, zgodnie z ogólnie obowiązującymi przepisami.
5. Jednostki zmilitaryzowane wykonują zadania ustalone przez organy, którym podlegają.

Art. 188.

1. Rada Ministrów może przydzielić jednostki zmilitaryzowane ministrom (wojewodom) innym niż określone w art. 187 ust. 3 i 4 albo organom obrony cywilnej.
2. Rada Ministrów może przydzielić jednostki zmilitaryzowane do Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.
3. W wypadkach, o których mowa w ust. 2, jednostka zmilitaryzowana podlega organowi wojskowemu określone przez Ministra Obrony Narodowej.
4. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb postępowania w sprawach, o których mowa w ust. 1–3, z uwzględnieniem w szczególności potrzeb organizacyjnych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz struktury dowodzenia tymi Siłami Zbrojnymi w czasie pokoju i na wypadek wojny.

Dział VI (uchylony).²²⁰⁾

Dział VIa²²¹⁾

Służba w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej

Art. 199a.

Obywatel polski może przyjąć służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej za zgodą organu, o którym mowa w art. 199d.

Art. 199b.

Obywatelowi polskiemu podlegającemu obowiązkowi czynnej służby wojskowej może być udzielona zgoda na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej tylko w przypadku, gdy odbył on zasadniczą służbę wojskową lub przeszkolenie wojskowe albo bez odbycia tej służby został przeniesiony do rezerwy i nie posiada przydziału mobilizacyjnego lub pracowniczego przydziału mobilizacyjnego.

Art. 199c.

Zgody na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej można udzielić, jeżeli łącznie spełnione są następujące warunki:

- 1) służba ta nie narusza interesów Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) służba nie jest zakazana przez prawo międzynarodowe;
- 3) służba nie wpłynie na zadania wykonywane przez Siły Zbrojne;

²²⁰⁾ Przez art. 38 pkt 6 ustawy, o której mowa w odnośniku 3.

²²¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 76 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

4) nie zachodzi przeszkoda, o której mowa w art. 199b.

Art. 199d.

1. Zgody na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej udziela, z zastrzeżeniem ust. 2, minister właściwy do spraw wewnętrznych po zasięgnięciu opinii Ministra Obrony Narodowej.
2. Obywatelom polskim będącym żołnierzami w czynnej służbie wojskowej lub byłymi żołnierzami zawodowymi, zgody, o której mowa w ust. 1, udziela Minister Obrony Narodowej.
3. Udzielenie zgody i odmowa jej udzielenia następuje w drodze decyzji administracyjnej.

Art. 199e.

Udzielenie zgody na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej nie rodzi odpowiedzialności organów Rzeczypospolitej Polskiej za następstwa podjęcia tej służby.

Art. 199f.

Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, tryb udzielania obywatelom polskim zgody na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej, uwzględniając w szczególności, że w udzielonej zgodzie należy podać nazwę obcego wojska lub obcej organizacji wojskowej, w której może być pełniona służba, oraz okres, na jaki zgoda jest udzielona, a także wymóg powiadomienia polskiego urzędu konsularnego o terminie i miejscu rozpoczęcia służby oraz jej zakończenia.

DZIAŁ VII

Świadczenia na rzecz obrony

Rozdział 1

Świadczenia osobiste w czasie pokoju

Art. 200.

- 1.²²²⁾ Na osoby posiadające obywatelstwo polskie, które ukończyły szesnaście, a nie przekroczyły sześćdziesięciu lat życia, może być nałożony obowiązek świadczeń osobistych, polegających na wykonywaniu różnego rodzaju prac doraźnych na rzecz przygotowania obrony państwa albo zwalczania klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków.
2. Obowiązek świadczeń osobistych może obejmować również obowiązek użycia posiadanych narzędzi prostych, a w stosunku do osób wykonujących świadczenia polegające na doręczaniu dokumentów powołania do czynnej służby wojskowej oraz wezwań do wykonania świadczeń, zwanych dalej „kurierami” – także posiadanych środków transportowych.
- 3.²²³⁾ Obowiązek świadczeń osobistych może być nałożony w związku z ćwiczeniami wojskowymi, ćwiczeniami w jednostkach przewidzianych do militaryzacji, ćwiczenia-

²²²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 77 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²²³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 77 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

mi w obronie cywilnej oraz ćwiczeniami praktycznymi w zakresie powszechnej samoobrony, a także w celu dostarczenia i obsługi przedmiotów świadczeń rzeczowych, z zastrzeżeniem ust. 4.

4. W stosunku do kurierów obowiązek świadczeń osobistych może być nałożony tylko w celu sprawdzenia gotowości mobilizacyjnej Sił Zbrojnych.

Art. 201.

1. Czas wykonywania świadczeń osobistych nie może przekraczać jednorazowo dwunastu godzin, a w stosunku do kurierów oraz osób dostarczających i obsługujących przedmioty świadczeń rzeczowych – czterdziestu ośmiu godzin.
2. Nałożenie obowiązku wykonania świadczenia osobistego może nastąpić najwyżej trzy razy w roku.
3. Do czasu wykonywania świadczeń osobistych, o których mowa w ust. 1, wlicza się:
 - 1) czas dojazdu do miejsca wykonywania świadczenia osobistego i powrotu do miejsca pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące, nie więcej jednak niż łącznie dwie godziny;
 - 2) czas przeznaczony na wypoczynek, nie więcej jednak niż osiem godzin, jeżeli świadczenie jest wykonywane dłużej niż dwanaście godzin.

Art. 202.

- 1.²²⁴⁾ Wójt lub burmistrz (prezydent miasta) nakłada, w drodze decyzji administracyjnej, obowiązek świadczeń osobistych na wniosek wojskowego komendanta uzupełnień, kierownika jednostki organizacyjnej stanowiącej bazę formowania specjalnie tworzonej jednostki zmilitaryzowanej, kierownika jednostki organizacyjnej wykonującej zadania na potrzeby obrony państwa, o której mowa w art. 208 ust. 2, albo właściwego organu obrony cywilnej.
2. Decyzję o nałożeniu obowiązku wykonania świadczenia osobistego doręcza się osobie zobowiązanej i wnioskodawcy na piśmie wraz z uzasadnieniem, na czternaście dni przed terminem stawienia się do wykonania świadczenia.
3. Od decyzji, o której mowa w ust. 1, przysługuje osobie zobowiązanej i wnioskodawcy odwołanie do wojewody, w terminie 7 dni od dnia doręczenia decyzji. Decyzja ta może być zmieniona przez wojewodę również z urzędu, jeżeli została wydana z naruszeniem przepisów prawa.
4. Decyzji, o której mowa w ust. 1, nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności w terminie w niej określonym.
5. Osoba, na którą nałożono obowiązek wykonania świadczenia osobistego, jest obowiązana stawić się do wykonania tego świadczenia w terminie i miejscu wskazanym w decyzji.
6. Przepisy art. 60 i 61 stosuje się odpowiednio.
7. Przepisów ust. 1–5 nie stosuje się do kurierów.

²²⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 78 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Art. 203.²²⁵⁾

1. Wójt lub burmistrz (prezydent miasta) wydaje w czasie pokoju decyzję administracyjną o przeznaczeniu osoby do wykonania świadczeń osobistych, w tym planowanych do wykonania w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny, na wniosek organów i jednostek organizacyjnych, o których mowa w art. 202 ust. 1.
2. Przeznaczenie osób do funkcji kuriera następuje z urzędu lub na wniosek wojskowego komendanta uzupełnień.
3. Decyzję, o której mowa w ust. 1, doręcza się osobie przeznaczonej do wykonywania świadczeń osobistych oraz wnioskodawcy na piśmie wraz z uzasadnieniem.
4. Od decyzji, o której mowa w ust. 1, przysługuje osobie przeznaczonej do wykonywania świadczeń osobistych i wnioskodawcy odwołanie do wojewody, w terminie czternastu dni od dnia doręczenia decyzji.
5. Osoby, którym wydano ostateczne decyzje administracyjne o przeznaczeniu ich do wykonania świadczeń osobistych, mogą być z urzędu lub na wniosek organów i kierowników jednostek organizacyjnych, o których mowa w art. 202 ust. 1, wzywane przez wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) do wykonania tych świadczeń.
6. Wezwanie osób przeznaczonych do funkcji kuriera do wykonania świadczenia osobistego polegającego na doręczeniu dokumentów, o których mowa w art. 200 ust. 2, może nastąpić z urzędu lub na wniosek wojskowego komendanta uzupełnień.
7. Wezwania, o których mowa w ust. 5 i 6, mogą zobowiązywać do wykonania świadczeń osobistych w trybie natychmiastowego stawiennictwa.
8. Od wezwań, o których mowa w ust. 5 i 6, odwołanie nie przysługuje.
9. Osoby, o których mowa w ust. 5 i 6, są obowiązane stawić się do wykonania świadczenia osobistego w terminie i miejscu wskazanych w wezwaniu.
10. Przepisy art. 60 i 61 stosuje się odpowiednio.

Art. 204.

- 1.²²⁶⁾ Za wykonanie świadczenia osobistego przysługuje ryczałt godzinowy w wysokości 1/178 kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w grudniu roku poprzedniego, ustalanego na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, za każdą godzinę czasu, o którym mowa w art. 201 ust. 1 i 3, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.
2. Jeżeli świadczenie osobiste jest wykonywane przez pracownika w czasie pracy i pracodawca nie wypłacił wynagrodzenia za czas pracy opuszczony z powodu świadczenia osobistego, osobie wykonującej świadczenie przysługuje za opuszczony czas pracy należność pieniężna – zamiast ryczałtu, o którym mowa w ust. 1, w wysokości odpowiadającej utraconemu wynagrodzeniu za pracę. Należność tę wypłaca się na podstawie zaświadczenia pracodawcy.
3. Jeżeli świadczenie osobiste jest wykonywane przez pracownika w czasie urlopu wypoczynkowego, osobie wykonującej świadczenie przysługuje za czas wykonywania świadczenia, równy średniemu dziennemu wymiarowi czasu pracy, należność pieniężna, zamiast ryczałtu, o którym mowa w ust. 1, obliczona według zasad obowiązujących przy ustalaniu wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy. Należność tę wypłaca się na podstawie zaświadczenia pracodawcy.

²²⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 79 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²²⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 80 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

4. Ryczałt i należność, o których mowa w ust. 1–3, wypłaca jednostka organizacyjna, na której rzecz jest wykonywane świadczenie osobiste.
5. Osobom wykonującym świadczenia osobiste przysługuje bezpłatne wyżywienie, na zasadach określonych przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia.
6. Koszty przejazdu do miejsca wykonywania świadczenia osobistego i powrotu do miejsca pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące ponosi jednostka organizacyjna, na której rzecz jest wykonywane świadczenie.

Art. 205.

- 1.²²⁷⁾ Pracodawca jest obowiązany zwolnić (usprawiedliwić nieobecność w pracy) pracownika na czas niezbędny do wykonywania świadczenia osobistego.
2. Czas zwolnienia od pracy (nieobecności w pracy) z powodu wykonywania świadczenia osobistego wlicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych.

Art. 206.

1. Osobom wykonującym świadczenia osobiste, które zachorowały lub doznały uszczerbku na zdrowiu podczas lub w związku z wykonywaniem tych świadczeń albo w bezpośredniej drodze do miejsca ich wykonywania lub w drodze powrotnej, przysługuje prawo do bezpłatnego korzystania ze świadczeń publicznych zakładów opieki zdrowotnej.
- 2.²²⁸⁾ Ministrowie Obrony Narodowej oraz właściwy do spraw zdrowia określają, w drodze rozporządzenia, zasady korzystania ze świadczeń przewidzianych w ust. 1 oraz zakres i tryb ich udzielania, uwzględniając w szczególności publiczne zakłady opieki zdrowotnej utworzone przez Ministra Obrony Narodowej, zakres przedmiotowy oraz dostępność udzielanych świadczeń.
3. Osobom, które doznały uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku powstałego podczas lub w związku z wykonywaniem świadczeń osobistych albo w bezpośredniej drodze do miejsca wykonywania tych świadczeń lub w drodze powrotnej, oraz członkom rodzin osób zmarłych wskutek takiego wypadku przysługują świadczenia na zasadach i w trybie przewidzianym dla pracowników w przepisach o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, z tym że prawo do świadczeń ustala i świadczenia wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 206a.²²⁹⁾

1. Obowiązkowi świadczeń osobistych nie podlegają, z zastrzeżeniem ust. 2:
 - 1) osoby wybrane do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej lub organów samorządu terytorialnego na czas pełnienia mandatu;
 - 2) żołnierze pełniący czynną służbę wojskową oraz osoby, którym doręczono kartę powołania do tej służby, jeżeli termin stawienia się do służby koliduje z terminem wykonania świadczenia;
 - 3) poborowi odbywający zasadniczą służbę w obronie cywilnej lub służbę zastępczą;

²²⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 81 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²²⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 82 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²²⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 83 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 4) osoby, wobec których orzeczono stałą lub długotrwałą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, osoby uznane za całkowicie niezdolne do pracy oraz samodzielnej egzystencji albo całkowicie niezdolne do pracy na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jak również osoby zaliczone do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności albo umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
 - 5) sędziowie, prokuratorzy, funkcjonariusze Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Biura Ochrony Rządu, Straży Granicznej, Służby Więziennej, Państwowej Straży Pożarnej, Straży Ochrony Kolei oraz pracownicy specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych w jednostkach organizacyjnych podległych, podporządkowanych lub nadzorowanych przez ministrów, kierowników urzędów centralnych, wojewodów, Prezesa Narodowego Banku Polskiego oraz Krajową Radę Radiofonii i Telewizji;
 - 6) kobiety w ciąży i w okresie sześciu miesięcy po odbyciu porodu oraz osoby sprawujące opiekę nad dziećmi do lat ośmiu;
 - 7) osoby sprawujące opiekę nad wspólnie z nimi zamieszkałymi dziećmi od lat ośmiu do szesnastu, osobami, wobec których orzeczono stałą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym lub uznanymi za całkowicie niezdolne do pracy oraz samodzielnej egzystencji albo zaliczonymi do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności na podstawie ustaw, o których mowa w pkt 4, a także osobami obłożnie chorymi, jeżeli opieki tej nie można powierzyć innym osobom;
 - 8) osoby zatrudnione na stanowiskach kierowników publicznych zakładów opieki zdrowotnej oraz na stanowiskach w opiece społecznej i placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
2. Zwolnienie osób, o których mowa w ust. 1, od obowiązku świadczeń osobistych następuje na podstawie dokumentów potwierdzających przyczynę zwolnienia i przedstawionych wójtowi lub burmistrzowi (prezydentowi miasta) przez zainteresowane osoby.

Art. 207.²³⁰⁾

1. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia:
 - 1) tryb i zakres planowania i nakładania obowiązku świadczeń osobistych, przeznaczania do tych świadczeń i zwalniania z nich oraz ich wykonywania;
 - 2) wzory planów i wykazów świadczeń osobistych prowadzonych przez wojewodę, terenowe organy administracji wojskowej, organy samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne, na rzecz których może być wykonywane świadczenie osobiste;
 - 3) wzory decyzji administracyjnych, wniosków, wezwań i obwieszczeń oraz zaświadczeń wydawanych w sprawach świadczeń osobistych;
 - 4) tryb wypłacania ryczałtu i należności pieniężnych za wykonanie świadczeń osobistych oraz dokumenty składane w celu ich wypłacenia.
2. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 1, należy uwzględnić w szczególności priorytet zadań realizowanych przez Siły Zbrojne lub zadań realizowanych na ich rzecz, obowiązek informowania się tych organów oraz ich powiadamiania przez osoby prze-

²³⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 84 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

znaczne lub zobowiązane do wykonania świadczeń osobistych o sytuacjach i okolicznościach mających wpływ na ich wykonanie, sposób i miejsce przechowywania dokumentów oraz zakres udostępniania lub doręczania planów i wykazów świadczeń osobistych, bądź ich wyciągów, lub innych dokumentów sporządzanych w tych sprawach, możliwość wypłacania ryczałtu i należności pieniężnych nie wcześniej niż po wykonaniu świadczenia osobistego oraz obowiązek ich zwrotu w przypadku nienależnej wypłaty.

Art. 207a.²³¹⁾

Wojewoda koordynuje na obszarze województwa działalność organów samorządu terytorialnego w zakresie planowania i nakładania obowiązku świadczeń osobistych, w tym:

- 1) prowadzi zbiorczy wykaz świadczeń osobistych przewidzianych do realizacji na obszarze województwa;
- 2) planuje wydatki finansowe związane z nakładaniem obowiązku świadczeń osobistych na obszarze województwa;
- 3) nadzoruje zadania związane z planowaniem, typowaniem i nakładaniem świadczeń osobistych na obszarze województwa;
- 4) analizuje potrzeby i możliwości realizacji świadczeń osobistych przez organy gminy na obszarze województwa, a w razie potrzeby wskazuje wójta lub burmistrza (prezydenta miasta), który może zrealizować zadania nałożenia tych świadczeń.

Rozdział 2

Świadczenia rzeczowe w czasie pokoju

Art. 208.

1. Na urzędy i instytucje państwowe oraz przedsiębiorców i inne jednostki organizacyjne, a także osoby fizyczne może być nałożony obowiązek świadczeń rzeczowych, polegających na oddaniu do używania posiadanych nieruchomości i rzeczy ruchomych na cele przygotowania obrony Państwa.
- 2.²³²⁾ Świadczenia rzeczowe mogą być wykonywane na rzecz Sił Zbrojnych, jednostek organizacyjnych stanowiących bazy formowania specjalnie tworzonych jednostek zmilitaryzowanych, jednostek organizacyjnych obrony cywilnej oraz jednostek organizacyjnych wykonujących zadania na potrzeby obrony państwa albo zwalczania klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków.
- 2a.²³³⁾ Jednostkami organizacyjnymi wykonującymi zadania na potrzeby obrony państwa są jednostki organizacyjne Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej, jednostki organizacyjne podległe i nadzorowane przez Ministra Obrony Narodowej, niewchodzące w skład Sił Zbrojnych, a także państwowe jednostki organizacyjne, o których mowa w art. 221 ust. 1 i 2.
3. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do zakwaterowania przejściowego Sił Zbrojnych.
- 4.²³⁴⁾ Przedmiotem świadczeń rzeczowych nie mogą być:

²³¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 85 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²³²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 86 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²³³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 86 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²³⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 86 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 1) tereny, pomieszczenia, środki transportowe, maszyny i inny sprzęt, znajdujące się w posiadaniu:
 - a) jednostek organizacyjnych służących bezpośrednio działalności Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, ministerstw i urzędów wojewódzkich oraz Narodowego Banku Polskiego i banków, a także Państwowej Wytwórni Papierów Wartościowych i Mennicy Państwowej,
 - b) jednostek organizacyjnych podległych, podporządkowanych lub nadzorowanych odpowiednio przez Ministra Obrony Narodowej, Ministra Sprawiedliwości, ministra właściwego do spraw wewnętrznych, Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Szefa Agencji Wywiadu,
 - c) przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych oraz innych przedstawicielstw i instytucji zrównanych z nimi w zakresie przywilejów i immunitetów na mocy ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych, jak również członków tych przedstawicielstw, urzędów i instytucji oraz członków ich rodzin, a także innych osób zrównanych z nimi w zakresie przywilejów i immunitetów, jeżeli nie posiadają obywatelstwa polskiego;
- 2) biblioteki, muzea, archiwa i zabytki uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za pomniki historii oraz dobra kulturalne, o których mowa w art. 218 ustawy, oraz obiekty wpisane na „listę dziedzictwa światowego” na podstawie Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjętej w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. (Dz.U. z 1976 r. Nr 32, poz. 190 i 191);
- 3) zbiory naukowe i artystyczne mające charakter publiczny;
- 4) świątynie, domy modlitwy oraz pomieszczenia kościołów i innych związków wyznaniowych mających osobowość prawną, wraz ze znajdującymi się w nich przedmiotami przeznaczonymi do wykonywania kultu religijnego;
- 5) przedmioty wyłączone spod egzekucji stosownie do przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2002 r. Nr 110, poz. 968, z późn. zm.²³⁵⁾), z wyjątkiem narzędzi prostych oraz środków transportowych;
- 6) parki narodowe i rezerваты przyrody;
- 7) przedszkola, domy dziecka, zakłady opiekuńczo-wychowawcze, szkoły specjalne i internaty tych szkół, specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze oraz poradnie psychologiczno-pedagogiczne;
- 8) urządzenia i sieci telekomunikacyjne:
 - a) ujęte w planach działania operatorów publicznych na wypadek sytuacji szczególnych zagrożeń, sporządzonych w trybie określonym w *art. 64 ust. 3 ustawy z dnia 21 lipca 2000 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. Nr 73, poz. 852, z*

²³⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 127, poz. 1090, Nr 141, poz. 1178, Nr 153, poz. 1271, Nr 169, poz. 1387, Nr 199, poz. 1672, Nr 200, poz. 1679 i Nr 216, poz. 1824, z 2003 r. Nr 80, poz. 718, Nr 135, poz. 1268, Nr 137, poz. 1302, Nr 193, poz. 1884, Nr 217, poz. 2124 i Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 870 i 871, Nr 96, poz. 959 i Nr 116, poz. 1203.

*późn. zm.*²³⁶⁾²³⁷⁾, przewidziane do użycia na potrzeby jednostek organizacyjnych, o których mowa w ust. 2,

b) niezbędne do wykonania decyzji nałożonych na operatorów telekomunikacyjnych przez ministra właściwego do spraw łączności w trybie określonym w *art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 21 lipca 2000 r. – Prawo telekomunikacyjne*²³⁷⁾;

9) pojazdy samochodowe niedopuszczone do ruchu po drogach publicznych oraz używane wyłącznie do przewozu wewnątrz zakładu, po przedstawieniu przez posiadacza odpowiednich dokumentów.

5. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, dla wykonania niezbędnych świadczeń rzeczowych:

1) rodzaj i liczbę nieruchomości, które mogą być w tym celu w użytkowaniu w danym roku kalendarzowym,

2) rodzaj i liczbę rzeczy ruchomych, jakie w danym roku kalendarzowym mogą być w tym celu pobrane,

uwzględniając w szczególności potrzeby związane z prowadzeniem poboru, przeprowadzaniem ćwiczeń wojskowych, w tym organizowanych z zastosowaniem natychmiastowego stawiennictwa żołnierzy rezerwy i sprawdzaniem gotowości mobilizacyjnej Sił Zbrojnych.

Art. 209.

1. Czas wykonywania świadczeń rzeczowych nie może przekraczać jednorazowo w przypadku pobrania przedmiotu świadczenia:

1) w celu sprawdzenia gotowości mobilizacyjnej Sił Zbrojnych – czterdziestu ośmiu godzin;

2)²³⁸⁾ w związku z ćwiczeniami wojskowymi lub ćwiczeniami w jednostkach przewidzianych do militaryzacji – siedmiu dni;

3) w związku z ćwiczeniami w obronie cywilnej lub ćwiczeniami praktycznymi w zakresie powszechnej samoobrony – dwudziestu czterech godzin.

2. Nałożenie obowiązku świadczenia rzeczowego może nastąpić najwyżej trzy razy w roku, z tym że w wymiarze określonym w ust. 1 pkt 2 – tylko jeden raz.

3. Do czasu wykonywania świadczeń rzeczowych, o którym mowa w ust. 1, wlicza się czas niezbędny do dostarczenia przedmiotu świadczenia do wskazanego miejsca oraz jego powrotu do miejsca postoju (przechowywania), nie więcej jednak niż dwie godziny.

4. Ograniczenie, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy używania nieruchomości udostępnianych na czas przeprowadzenia rejestracji przedpoborowych oraz poboru.

5.²³⁹⁾ Ograniczeń, o których mowa w ust. 1 i 2 oraz w art. 210 i 211, nie stosuje się do używania nieruchomości i rzeczy ruchomych udostępnionych w celu zwalczania klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków.

²³⁶⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2001 r. Nr 122, poz. 1321 i Nr 154, poz. 1800 i 1802, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 74, poz. 676 i Nr 166, poz. 1360 oraz z 2003 r. Nr 50, poz. 424, Nr 113, poz. 1070, Nr 130, poz. 1188 i Nr 170, poz. 1652.

²³⁷⁾ Ustawa utraciła moc na podstawie art. 234 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. Nr 171, poz. 1800), która weszła w życie z dniem 3 września 2004 r.

²³⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 87 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²³⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 87 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Art. 210.

- 1.²⁴⁰⁾ Wójt lub burmistrz (prezydent miasta) wydaje decyzję administracyjną o przeznaczeniu nieruchomości lub rzeczy ruchomej na cele świadczeń rzeczowych, w tym planowanych do wykonania w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny, na wniosek organów i kierowników jednostek organizacyjnych, o których mowa w art. 202 ust. 1.
2. Decyzję, o której mowa w ust. 1, doręcza się posiadaczowi nieruchomości lub rzeczy ruchomej oraz wnioskodawcy na piśmie wraz z uzasadnieniem.
3. Od decyzji, o której mowa w ust. 1, przysługuje posiadaczowi nieruchomości lub rzeczy ruchomej oraz wnioskodawcy odwołanie do wojewody, w terminie czternastu dni od dnia doręczenia decyzji. Decyzja ta może być zmieniona przez wojewodę również z urzędu, jeżeli została wydana z naruszeniem przepisów prawa.
- 4.²⁴¹⁾ W decyzji, o której mowa w ust. 1, można zobowiązać posiadaczy nieruchomości lub rzeczy ruchomych do wykonania tych świadczeń bez odrębnego wezwania.

Art. 211.

- 1.²⁴²⁾ Posiadacz nieruchomości lub rzeczy ruchomej, wobec którego wydano ostateczną decyzję administracyjną o przeznaczeniu nieruchomości lub rzeczy ruchomej na cele świadczeń rzeczowych, może być, na wniosek organów i kierowników jednostek organizacyjnych, o których mowa w art. 202 ust. 1, wezwany przez wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) do wykonania tego świadczenia.
2. Wezwanie, o którym mowa w ust. 1, doręcza się na czternaście dni przed terminem wykonania świadczenia, z wyjątkiem przypadków, w których wykonanie świadczenia następuje w celu sprawdzenia gotowości mobilizacyjnej Sił Zbrojnych.
3. Od wezwania, o którym mowa w ust. 1, odwołanie nie przysługuje.
4. Wezwaniu, o którym mowa w ust. 1, nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności w terminie w nim określonym.
5. Posiadacz, o którym mowa w ust. 1, jest obowiązany oddać do używania przedmiot świadczenia w terminie i miejscu wskazanym w wezwaniu.
6. Przepisy art. 60 i 61 stosuje się odpowiednio.

Art. 212.

1. Posiadacze nieruchomości i rzeczy ruchomych, wobec których wydano ostateczną decyzję o przeznaczeniu tych nieruchomości i rzeczy ruchomych na cele świadczeń rzeczowych, są obowiązani informować wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) o rozporządzeniu tą nieruchomością lub rzeczą ruchomą.
- 2.²⁴³⁾ Organy administracji rządowej, organy samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorcy są obowiązani, na żądanie wojskowych komendantów uzupełnień oraz właściwych organów obrony cywilnej, do udzielania informacji, według posiadanych ewidencji, o stanie nieruchomości i rzeczy ruchomych mogących być przedmiotem świadczeń rzeczowych.

²⁴⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 88 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁴¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 88 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁴²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 89 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁴³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 90 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Art. 213.

1. Posiadacz przedmiotu świadczenia wezwany do wykonania świadczenia jest obowiązany oddać go do używania w stanie przydatnym do użytku wraz z dotyczącymi go dokumentami.
2. Biorący przedmiot świadczenia jest obowiązany używać go w sposób odpowiadający jego właściwościom i przeznaczeniu. Biorący ponosi zwykłe koszty i inne ciężary związane z utrzymaniem przedmiotu świadczenia, a poczynione przez niego wydatki lub nakłady na przedmiot świadczenia nie podlegają zwrotowi.
3. Biorący przedmiot świadczenia jest odpowiedzialny za jego utratę lub uszkodzenia oraz za szkody wynikłe z używania go w sposób sprzeczny z jego właściwościami lub przeznaczeniem.
4. Biorący jest obowiązany zwrócić posiadaczowi przedmiot świadczenia w stanie nie pogorszonym. Biorący nie ponosi odpowiedzialności za zużycie przedmiotu świadczenia będące następstwem prawidłowego używania.
5. Biorący przedmiot świadczenia jest odpowiedzialny za szkody wynikłe z niezwrócenia go w terminie oraz z tytułu napraw wykonywanych po tym terminie wskutek uszkodzeń powstałych w czasie używania go przez biorącego.
6. Roszczenia posiadacza przeciwko biorącemu, o których mowa w ust. 3–5, przedawniają się z upływem roku od dnia zwrotu przedmiotu świadczenia.

Art. 214.

1. Za używanie przedmiotu świadczenia rzeczowego przysługuje jego posiadaczowi ryczałt w wysokości odpowiadającej szkodzie poniesionej wskutek jego dostarczenia oraz stawce jego amortyzacji.
2. Ryczałt za używanie przedmiotu świadczenia rzeczowego wypłaca jednostka organizacyjna, na której rzecz świadczenie zostało wykonane.

Art. 215.²⁴⁴⁾

1. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia:
 - 1) tryb i zakres planowania i nakładania obowiązku świadczeń rzeczowych, przeznaczania do tych świadczeń i zwalniania z nich oraz ich wykonywania;
 - 2) rodzaje planów, zestawień i wykazów świadczeń rzeczowych prowadzonych przez wojewodę, terenowe organy administracji wojskowej, organy samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne, na rzecz których może być wykonywane świadczenie rzeczowe;
 - 3) wzory decyzji administracyjnych, wniosków, wezwań w sprawach świadczeń rzeczowych;
 - 4) tryb i zakres żądania oraz przekazywania informacji, o których mowa w art. 212;
 - 5) tryb oddania, przyjęcia i zwrotu przedmiotu świadczeń rzeczowych oraz tryb dochodzenia roszczeń, o których mowa w art. 213;
 - 6) wykaz dobowych stawek ryczałtu za używanie poszczególnych przedmiotów świadczeń rzeczowych, o których mowa w art. 214.

²⁴⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 91 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

2. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 1, należy uwzględnić w szczególności priorytet zadań realizowanych przez Siły Zbrojne lub zadań realizowanych na ich rzecz; obowiązek informowania się organów i jednostek organizacyjnych właściwych w sprawach świadczeń rzeczowych oraz ich powiadamiania przez osoby zobowiązane do wykonywania tych świadczeń o sytuacjach i okolicznościach mających wpływ na ich wykonanie; sposób i miejsce przechowywania dokumentów oraz zakres udostępniania lub doręczania planów, zestawień i wykazów świadczeń rzeczowych, bądź ich wyciągów, lub innych dokumentów sporządzanych w tych sprawach; możliwość przechowywania i doręczania wezwań w sprawach świadczeń rzeczowych przez organy lub jednostki organizacyjne, na rzecz których będzie wykonywane świadczenie rzeczowe; możliwość dokonywania oględzin nieruchomości i rzeczy ruchomych, które mogą być lub są przedmiotem świadczeń rzeczowych; dopuszczenie drogi postępowania sądowego w dochodzeniu roszczeń, o których mowa w art. 213, a także fakt, że ryczałt za używanie poszczególnych przedmiotów świadczeń rzeczowych podlega corocznej waloryzacji.

Art. 215a.²⁴⁵⁾

Wojewoda koordynuje na obszarze województwa działalność organów samorządu terytorialnego w zakresie planowania i nakładania obowiązku świadczeń rzeczowych, w tym:

- 1) prowadzi zbiorczy wykaz świadczeń rzeczowych przewidzianych do realizacji na obszarze województwa;
- 2) planuje wydatki finansowe związane z nakładaniem obowiązku świadczeń rzeczowych na obszarze województwa;
- 3) nadzoruje zadania związane z planowaniem, typowaniem i nakładaniem świadczeń rzeczowych na obszarze województwa;
- 4) analizuje potrzeby i możliwości realizacji świadczeń rzeczowych przez organy gminy na obszarze województwa, a w razie potrzeby wskazuje wójta lub burmistrza (prezydenta miasta), który może zrealizować zadania nałożenia tych świadczeń;
- 5) może wystąpić do wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) z wnioskiem o przeznaczenie nieruchomości na cele świadczeń rzeczowych w związku z użyciem ich w czasie poboru.

Rozdział 3

Świadczenia w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny

Art. 216.

- 1.²⁴⁶⁾ Osoby podlegające obowiązkowi świadczeń osobistych mogą być w każdym czasie w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny powołane do wykonania różnego rodzaju prac doraźnych na rzecz Sił Zbrojnych, obrony cywilnej lub jednostek organizacyjnych wykonujących zadania na potrzeby obrony państwa.
2. Czas wykonywania świadczeń osobistych nie może przekraczać jednorazowo siedmiu dni.

²⁴⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 92 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁴⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 93 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Art. 217.

- 1.²⁴⁷⁾ Organy administracji rządowej, organy samorządu terytorialnego, przedsiębiorcy i inne jednostki organizacyjne, organizacje społeczne oraz osoby fizyczne mogą być w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny zobowiązane do wykonania świadczeń rzeczowych, polegających na oddaniu posiadanych nieruchomości i rzeczy ruchomych do używania przez Siły Zbrojne, jednostki organizacyjne obrony cywilnej lub jednostki organizacyjne wykonujące zadania na potrzeby obrony państwa.
2. Przedmioty świadczeń rzeczowych podlegają zwrotowi po ustaniu potrzeby ich używania.

Art. 218.²⁴⁸⁾

Dobra kultury objęte ochroną specjalną w rozumieniu Konwencji haskiej z dnia 14 maja 1954 r. o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego (Dz.U. z 1957 r. Nr 46, poz. 212) lub ochroną wzmocnioną w rozumieniu Drugiego Protokołu do tej Konwencji z dnia 26 marca 1999 r. nie mogą być przedmiotem świadczeń rzeczowych. Dobra kultury podlegające w rozumieniu tej Konwencji ochronie ogólnej mogą być przedmiotem świadczeń rzeczowych jedynie za zgodą wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Art. 219.²⁴⁹⁾

1. Obowiązek świadczeń osobistych i rzeczowych nakłada wójt lub burmistrz (prezydent miasta) na podstawie doraźnie zgłoszonych wniosków przez organy i kierowników jednostek organizacyjnych, o których mowa w art. 202 ust. 1, a także dowódców jednostek wojskowych.
2. Decyzji o nałożeniu obowiązku świadczenia nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności w terminie w niej określonym.
3. Wójt, burmistrz (prezydent miasta) w szczególnych sytuacjach, może nakładać obowiązek świadczeń osobistych lub rzeczowych również w drodze obwieszczeń lub w inny sposób.
4. Obowiązkowi świadczeń osobistych nie podlegają osoby reklamowane od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej.
5. Do świadczeń osobistych wykonywanych w czasie mobilizacji i wojny stosuje się odpowiednio przepisy art. 200 ust. 1 i 2, art. 201 ust. 3, art. 204–206a i art. 207a.
6. Do świadczeń rzeczowych wykonywanych w czasie mobilizacji i wojny stosuje się odpowiednio przepisy art. 208 ust. 4, art. 209 ust. 3, art. 211–214 i art. 215a.
7. Osoby przeznaczone w czasie pokoju do wykonania świadczeń osobistych lub rzeczowych są obowiązane do ich wykonania w terminie i miejscu określonym w decyzji o przeznaczeniu lub w wezwaniu do wykonania tych świadczeń.
8. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia:
 - 1) tryb i zakres nakładania obowiązku świadczeń osobistych i rzeczowych;
 - 2) wzory decyzji administracyjnych, wniosków i obwieszczeń oraz zaświadczeń wydawanych w sprawach świadczeń osobistych i rzeczowych;

²⁴⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 94 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁴⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 95 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁴⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 96 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 3) szczegółowe zasady i tryb odpłatności za używanie przedmiotów świadczeń rzeczowych;
 - 4) tryb i sposób ustalania i wypłacania odszkodowań za szkody w nich powstałe;
 - 5) tryb wypłacania ryczałtu i należności pieniężnych za wykonanie świadczeń osobistych, a także dokumenty składane w celu ich wypłacania.
9. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 8, należy uwzględnić w szczególności priorytet zadań realizowanych przez Siły Zbrojne lub zadań realizowanych na ich rzecz; obowiązek informowania się tych organów oraz ich powiadamiania przez osoby zobowiązane do wykonywania świadczeń o sytuacjach i okolicznościach mających wpływ na ich wykonanie; możliwość dokonania odpłatności za używanie przedmiotu świadczenia rzeczowego lub wypłacenia ryczałtu i należności pieniężnych za wykonanie świadczenia osobistego nie wcześniej niż po wykonaniu tego świadczenia oraz obowiązek ich zwrotu w przypadku nienależnej wypłaty.

Art. 220.

Osobom obowiązanych do wykonywania świadczeń osobistych i członkom ich rodzin przysługują uprawnienia określone w art. 206.

Rozdział 4 **Świadczenia szczególne**

Art. 221.

1. Terenowe organy administracji rządowej, instytucje państwowe, organy samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorcy i inne jednostki organizacyjne mogą być zobowiązane do odpłatnego:
 - 1) dostosowania posiadanych nieruchomości i rzeczy ruchomych do potrzeb obrony Państwa, w sposób niezmieniający ich właściwości i przeznaczenia;
 - 2) przystosowania budowanych (przebudowywanych i rozbudowywanych) obiektów budowlanych oraz wytwarzanych rzeczy ruchomych do potrzeb obrony Państwa, w sposób niezmieniający ich właściwości i przeznaczenia;
 - 3) gromadzenia, przechowywania i konserwacji przedmiotów niezbędnych do wykonania czynności, o których mowa w pkt 1 i 2.
2. Terenowe organy administracji rządowej, instytucje państwowe, organy samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorcy i inne jednostki organizacyjne mogą być zobowiązane do odpłatnego wykonania zadań mobilizacyjnych na rzecz Sił Zbrojnych.
3. Obowiązki i zadania, o których mowa w ust. 1 i 2, są finansowane z budżetu państwa.

Art. 222.

1. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa organy właściwe do nakładania obowiązków i zadań, o których mowa w art. 221 ust. 1 i 2.
2. W sprawach, o których mowa w ust. 1, stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.
3. Wykonanie obowiązku lub zadania następuje na podstawie umowy zawartej z wykonawcą przez właściwy organ.

Art. 223.

1. (uchylony).²⁵⁰⁾
2. Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, zasady i tryb nakładania i wykonywania obowiązków i zadań, o których mowa w art. 221 ust. 1 i 2, zasady odpłatności za ich wykonanie oraz zasady przeprowadzania przez właściwe organy kontroli ich wykonywania.

Rozdział 5²⁵¹⁾**Ewidencja świadczeń****Art. 223a.**

1. Wojskowi komendanci uzupełnień prowadzą z upoważnienia Ministra Obrony Narodowej ewidencję wojskową osób fizycznych, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej podlegających obowiązkowi świadczeń na rzecz obrony oraz rzeczy ruchomych i nieruchomości będących lub mogących być przedmiotem świadczeń rzeczowych, których świadczeniobiorcą są lub mogą być Siły Zbrojne.
2. Ewidencję wojskową, o której mowa w ust. 1, w zakresie osób fizycznych, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej przeznaczonych do wykonania świadczeń na rzecz obrony wykonywanych na rzecz jednostek wojskowych oraz rzeczy ruchomych i nieruchomości będących przedmiotem świadczeń rzeczowych w jednostkach wojskowych prowadzą również dowódcy tych jednostek.
3. Wojskowi komendanci uzupełnień udostępniają dowódcom jednostek wojskowych dane z ewidencji wojskowej, o której mowa w ust. 1, w tym ewidencję osób fizycznych, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej przeznaczonych do wykonania świadczeń na rzecz obrony wykonywanych na rzecz tych jednostek oraz rzeczy ruchomych i nieruchomości będących przedmiotem świadczeń rzeczowych w tych jednostkach.
4. Ewidencję wojskową, o której mowa w ust. 1, na szczeblu centralnym prowadzi w systemie informatycznym szef komórki organizacyjnej Ministerstwa Obrony Narodowej właściwy w sprawach zarządzania zasobami osobowymi.
5. Organy administracji publicznej i przedsiębiorcy obowiązani są do bezpłatnego udostępniania niezbędnych danych w celu ich przetwarzania w ewidencji wojskowej, o której mowa w ust. 1.
6. Do ewidencji wojskowej prowadzonej na szczeblu centralnym, w ramach udostępniania danych, niezbędnych dla jej prowadzenia, przekazuje się na nośniku optycznym, magnetycznym lub w drodze teletransmisji dane z centralnej ewidencji pojazdów i gromadzi się dane określone w art. 80b ust. 1 pkt 1 lit. a–c, f i h, pkt 5 lit. a–c i pkt 6 lit. b ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym.
7. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje rzeczy ruchomych i nieruchomości podlegających ewidencji wojskowej, zakres i sposób prowadzenia ewidencji, z uwzględnieniem w szczególności danych osobowych osób podlegających obowiązkowi świadczeń na rzecz obrony, w tym właścicieli, posiadaczy lub użyt-

²⁵⁰⁾ Przez art. 1 pkt 46 ustawy, o której mowa w odnośniku 14.

²⁵¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 97 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

kowników rzeczy ruchomych i nieruchomości objętych ewidencją, sposób zbierania, utrwalania i przechowywania danych, a także tryb i zakres ich udostępniania.

DZIAŁ VIII

Przepisy karne, przejściowe i końcowe

Rozdział 1

Przepisy karne

Art. 224.

Kto wbrew obowiązkom wynikającym z ustawy lub przepisów wydanych na jej podstawie:

- 1) nie zgłasza się do rejestracji albo nie stawia się przed komisją lekarską lub komisją poborową w określonym terminie i miejscu albo nie przedstawia dokumentów, których przedstawienie zostało nakazane,
 - 2) nie zgłasza się w celu uregulowania stosunku do powszechnego obowiązku obrony,
 - 3) nie zgłasza się w określonym terminie i miejscu na wezwanie właściwych organów w sprawach dotyczących powszechnego obowiązku obrony oraz odmawia poddania się badaniom lekarskim,
 - 3a) nie zawiadamia wojskowego komendanta uzupełnień właściwego ze względu na miejsce pobytu stałego (zamieszkania) lub pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące pracownika o jego zatrudnieniu i zwolnieniu oraz o kwalifikacjach i zajmowanym stanowisku,
 - 3b) nie zawiadamia wojskowego komendanta uzupełnień właściwego ze względu na miejsce pobytu stałego (zamieszkania) lub pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące studenta (ucznia) o przyjęciu go do szkoły, skreśleniu z listy studentów (uczniów), wydaleniu, udzieleniu mu urlopu w nauce oraz o ukończeniu przez niego studiów (nauki),
 - 4) nie dopełnia w określonym terminie wojskowego obowiązku meldunkowego,
 - 5) zmienia miejsce pobytu bez uzyskania zezwolenia dowódcy jednostki wojskowej,
 - 6) opuszcza terytorium Państwa lub przebywa za granicą bez zezwolenia organów wojskowych,
- podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Art. 225.

1. Kto bez usprawiedliwionej przyczyny:

- 1) będąc żołnierzem rezerwy nie zgłasza się w określonym terminie i miejscu na ćwiczenia wojskowe trwające do dwudziestu czterech godzin,
- 2) będąc przeznaczony do szkolenia poborowych lub ćwiczeń w obronie cywilnej nie zgłasza się w określonym terminie i miejscu do tej służby,
- 3) posiadając przydział organizacyjno-mobilizacyjny do jednostki przewidzianej do militaryzacji nie zgłasza się w określonym terminie i miejscu do odbycia ćwiczeń w tej jednostce,

podlega karze aresztu do 30 dni albo karze grzywny.

2. Tej samej karze podlega, kto:

- 1) uporczywie uchyla się od wykonywania poleceń służbowych w czasie odbywania szkolenia poborowych lub ćwiczeń w obronie cywilnej albo w czasie odbywania ćwiczeń w jednostkach przewidzianych do militaryzacji;
- 2) w czasie odbywania ćwiczeń w jednostce przewidzianej do militaryzacji samowolnie opuszcza wyznaczone miejsce przebywania.

Art. 226.

Kto uporczywie uchyla się od wykonania obowiązków w zakresie powszechnej samoobrony ludności,

podlega karze grzywny.

Art. 227.

1. Kto wbrew obowiązkom wynikającym z ustawy lub przepisów wydanych na jej podstawie:

- 1) uchyla się od wykonania obowiązku świadczenia osobistego lub rzeczowego,
- 2) nie zawiadamia właściwego organu o rozporządzeniu nieruchomością lub rzeczą ruchomą przeznaczoną na cele świadczeń rzeczowych,

podlega karze aresztu do 30 dni albo karze grzywny.

2. Tej samej karze podlega, kto umyślnie utrudnia lub uniemożliwia wykonanie świadczenia osobistego lub rzeczowego.

Art. 228.

Kto w celu trwałego uchylenia się od obowiązku służby wojskowej albo innej służby przewidzianej w ustawie dopuszcza się czynu określonego w art. 224,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 229 – 235. (utraciły moc).²⁵²⁾

Art. 236.

Kto będąc przeznaczony do szkolenia poborowych lub ćwiczeń w obronie cywilnej uchyla się od ich odbywania,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

²⁵²⁾ Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 554 i Nr 160, poz. 1083), która weszła w życie z dniem 1 września 1998 r.

Art. 237. (utracił moc).²⁵²⁾

Art. 238. (utracił moc).²⁵²⁾

Art. 239.

Obywatel polski, który – w celu uchylenia się od obowiązku służby wojskowej lub innej służby przewidzianej w ustawie – w czasie mobilizacji lub wojny przebywając czasowo za granicą nie zgłasza niezwłocznie swego adresu w najbliższym polskim urzędzie konsularnym (przedstawicielstwie dyplomatycznym) lub nie spełnia wydanych przez ten urząd (przedstawicielstwo) nakazów dotyczących wykonania obowiązku służby,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Art. 240.

Kto w czasie mobilizacji lub wojny będąc powołany do czynnej służby wojskowej nie zgłasza się do tej służby w określonym terminie i miejscu,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 2.

Art. 241.

1. Kto w czasie mobilizacji lub wojny w celu trwałego uchylenia się od obowiązku służby wojskowej:

- 1) nie zgłasza się do rejestracji albo nie stawia się przed komisją lekarską lub komisją poborową w określonym terminie i miejscu albo nie przedstawia dokumentów, których przedstawienie zostało nakazane,
- 2) nie zgłasza się w celu uregulowania stosunku do powszechnego obowiązku obrony,
- 3) nie zgłasza się w określonym terminie i miejscu na wezwanie właściwych organów w sprawach dotyczących powszechnego obowiązku obrony,
- 4) nie dopełnia w określonym terminie wojskowego obowiązku meldunkowego,
- 5) zmienia miejsce pobytu bez uzyskania zezwolenia dowódcy jednostki wojskowej,
- 6) opuszcza terytorium Państwa lub przebywa za granicą bez zezwolenia organów wojskowych,
- 7) powoduje u siebie lub dopuszcza, by kto inny spowodował u niego, uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia,
- 8) wprowadza w błąd właściwy organ,
- 9) będąc powołany do czynnej służby wojskowej nie zgłasza się do tej służby w określonym terminie i miejscu,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5.

2. Tej samej karze podlega, kto w czasie mobilizacji lub wojny powoduje u innej osoby uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia albo wprowadza w błąd właściwy organ w celu uzyskania dla niej zwolnienia od obowiązku służby wojskowej lub odroczenia tej służby.

Art. 242.

1. Kto, w czasie mobilizacji lub wojny, wbrew obowiązkom wynikającym z ustawy lub przepisów wydanych na jej podstawie:
 - 1) uchyla się od wykonania obowiązku świadczenia osobistego lub rzeczowego,
 - 2) nie zawiadamia właściwego organu o rozporządzeniu nieruchomością lub rzeczą ruchomą przeznaczoną na cele świadczeń rzeczowych,podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
2. Tej samej karze podlega, kto w czasie mobilizacji lub wojny utrudnia lub uniemożliwia wykonanie świadczenia osobistego lub rzeczowego.

Art. 243.

1. W sprawach o czyny określone w art. 224–242, jeżeli czyn polega na nieuczynieniu zadość obowiązkowi stawienia się do służby lub zgłoszenia do właściwego organu, przedawnienie ścigania i wyrokowania biegnie od chwili uczynienia zadość temu obowiązkowi lub od chwili, w której na sprawcy obowiązek przestał ciążyć.
- 2.²⁵³⁾ Przedawnienie ścigania i wyrokowania w sprawach o czyny określone w art. 228 i 239–241 nie biegnie w czasie samowolnego przebywania sprawcy za granicą.

Art. 244.

1. W czasie mobilizacji lub wojny osoby pełniące służbę w obronie cywilnej lub w jednostkach zmilitaryzowanych albo do niej powołane ponoszą odpowiedzialność karną za przestępstwa popełnione w związku z tą służbą, według przepisów odnoszących się do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej.
2. Sprawy o przestępstwa określone w ust. 1 należą do właściwości sądów wojskowych.
3. W rozumieniu przepisów karnych w czasie mobilizacji lub wojny:
 - 1) niezgłoszenie się do służby w obronie cywilnej lub w jednostkach zmilitaryzowanych w określonym terminie i miejscu jest równoznaczne z niezgłoszeniem się do pełnienia służby wojskowej;
 - 2) obowiązek służby w obronie cywilnej i w jednostkach zmilitaryzowanych jest równoznaczny z obowiązkiem służby wojskowej;
 - 3) służba w obronie cywilnej i w jednostkach zmilitaryzowanych jest równoznaczna z czynną służbą wojskową;
 - 4) niewykonanie lub odmowa wykonania polecenia przełożonego, wydanego w sprawach służbowych osobie pełniącej służbę w obronie cywilnej lub w jednostce zmilitaryzowanej, jest równoznaczna z niewykonaniem lub odmową wykonania rozkazu.

Art. 245.²⁵⁴⁾

Sprawy o przestępstwa określone w art. 239–241 należą do właściwości sądów wojskowych.

²⁵³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 98 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁵⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 99 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Rozdział 2

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 246.

Przewidzianym w ustawie obowiązkom służby wojskowej, służby w obronie cywilnej i służby w jednostkach zmilitaryzowanych oraz świadczeń osobistych nie podlegają osoby pełniące służbę wojskową z mocy szczególnego obowiązku określonego w przepisach o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.

Art. 247.

1. W czasie obowiązywania stanu wojennego stosuje się w zakresie obowiązku służby wojskowej, służby w obronie cywilnej i służby w jednostkach zmilitaryzowanych oraz świadczeń na rzecz obrony przepisy obowiązujące w czasie wojny, jeżeli Prezydent wprowadzając stan wojenny nie postanowi inaczej.
2. W czasie obowiązywania stanu wyjątkowego stosuje się w zakresie obowiązku służby w jednostkach zmilitaryzowanych oraz w zakresie świadczeń na rzecz obrony przepisy obowiązujące w czasie wojny, jeżeli organ wprowadzający stan wyjątkowy nie postanowi inaczej.

Art. 248. (uchylony).²⁵⁵⁾

Art. 249.

1. Tracą moc wszelkie dotychczasowe przepisy dotyczące przedmiotów unormowanych w ustawie.
2. W szczególności tracą moc:
 - 1) ustawa z dnia 30 stycznia 1959 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz.U. z 1963 r. Nr 20, poz. 108);
 - 2) ustawa z dnia 26 lutego 1951 r. o terenowej obronie przeciwlotniczej (Dz.U. Nr 14, poz. 109);
 - 3) dekret z dnia 24 czerwca 1953 r. o dostarczaniu środków transportowych dla potrzeb obrony Państwa (Dz.U. z 1953 r. Nr 34, poz. 142 oraz z 1956 r. Nr 58, poz. 270);
 - 4) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o świadczeniach osobistych (Dz.U. z 1939 r. Nr 55, poz. 354);
 - 5) ustawa z dnia 30 marca 1939 r. o komunikacjach w służbie obrony Państwa (Dz.U. Nr 29, poz. 195, z późniejszymi zmianami);
 - 6) ustawa z dnia 30 marca 1939 r. o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych (Dz.U. Nr 30, poz. 200).

²⁵⁵⁾ Przez art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 21 grudnia 2001 r. o zmianie ustawy o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów, ustawy o działach administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 154, poz. 1800), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.